

ВЕЛИКА СРБИЈА

НОВИНЕ СРПСКОГ ЧЕТНИЧКОГ ПОКРЕТА

БРОЈ 7

ГОДИНА I

БЕОГРАД 1. ДЕЦЕМБАР 1990.

ЦЕНА 20 ДИНАРА

Војвода др ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ
кандидат за председника Републике Србије

ПОКРЕТ СРПСКИХ ЧЕТНИКА РАВНЕ ГОРЕ

MOVEMENT OF SERBIAN CHETNIKS RAVNE GORE

P. O. BOX 31549

CHICAGO, ILLINOIS 60631-0549

U.S.A.

У ПОЧАСТ ДР. ВОЈИСЛАВА ШЕШЕЉА

Др. Војислав Шешељ, становник нашег српског престолног града Београда, гођен и прогођен од безбожне тиранске власти у Југославији, стоји у првим борбеним редовима за слободу Српства и обнову Српске Државе на Балкану. У тој борби он је истински тумач мисли и осећања Српског народа. Изражавајући поштовање и признање његовој херојској борби и одлучном ставу у одбрани животних интереса српског народа-настављајући историјску традицију српских четника, као најстарији српски четнички Војвода-проглашавам Др. Војислава Шешеља за српског четничког Војводу и почасног члана Покрета српских четника "Равне Горе" у слободном свету и у нашој родној Отаџбини

Један Бог, један Свети Саво, једна јединствена саборна Српска Светосавска Црква и један поносан слободарски Српски народ уједињен у својој српској слободној и демократској држави на Балкану.

Слобода или смрт! - Равна Гора победити мора!

Одлучено и објављено у
Сједињеним Државама Америке
лета Господњег 28. јуна 1989.
на прослави шесто-годишњице
Косовске битке.

Војвода Момчило Р. Ђујић
Војвода Момчило Р. Ђујић, Председник
Покрета Српских Четника Равне Горе

УВОДНИК

Овај број „Велике Србије“ у поштиности је посвећен учешћу Српској четничкој покрети у предизборној кампањи. Пошито је наша странка самовољом постојећеј комунистичкој режима у овој суженој Србији стављена ван закона, пошито нам чланове Полиција систематски проиони а председника континууирано хаиси и засужује, нисмо били у мој ућности да равноправно са другим политичким партијама јавно делујемо и спремамо се за изборну утакмицу. Зато ми од ових избора не очекујемо много, нићи било шта на њима можемо изубити. Одлучили смо да своје амбиције концентришемо на кандидатуру председника Централне ошарбинске управе војводе др Војислава Шешеља за председника Републике Србије и пошпредседника Александра Стефановића за посланика у једном од валевских изборних округа.

Мој ућности за јавне настаје преко радија и телевизје, као и ширажне режимске штампе, сведене су нам на минимум, а још увек ни „Велику Србију“ не можемо продавати преко мреже новинских киоска. Финансијска средства с којима располажемо крајње су ој раничена, а никада нисмо садали у оне странке које су новац држачиле на све стране светиа разбацујући се обећањима за које је у ствари јасно да се не мој остварити. У мноим местима надлежни фактори још увек одбијају да нам изнајме сале за промоције, а против нас и режим и неки наводни опозиционарни настајвају пропандни рати ширећи разне лаж и клевете.

Наше пропандне мој ућности врло су скромне. Одлучили смо се на штампане летака и само оних плаката којима се заказују промоције у појединим местима. Зато, колико год гласова скупимо, бићемо задовољни јер ћемо поштићи годатну јавну промоцију своје странке и битно смањити маневарски простор будућем режиму који би евентуално мојо испрајавати у одлуци да и даље онемој ућава реиштрацију Српској четничкој покрети.

У овом броју новина поново објављујемо проглас Штаба за вођење председничке кампање војводе Шешеља, војводину присиућну беседу, које смо и у облику летака штампали, као и проглас Штаба за кандидатуру посланичкој кандидати Александра Стефановића.

Нашој политичкој јавности поново скрећемо пажњу да су, иако формално кандидати Грује Грађана, и Војислав Шешељ и Александар Стефановић, у ствари, кандидати српских четника и искључиво на четничке гласове рачунају у овим изборним одмеравањима.

И један и други су познати у свим српским земљама и дијаспори као истакнути борци за људска права, ода ни и пожртвовани српски националисти. У првих шест бројева „Велике Србије“ исцрпно смо приказивали све значајније политичке активности наше

странке у којима су, редовно Шешељ и Стефановић ирали истакнућу улоу. Зато би овом приликом свако понављање сматрали излишним.

Војислав Шешељ већ читаву деценију представља једној од водећих српских опозиционара и подвинућ је најчешћим режимским репресалијама. Али, комунисти буквално никаквим средствима нису били у стању да га зауставе и спрече у антикомунистичкој и српској националистичкој делатности. Више пута је хаишен и осућиван. Свејски је рекордер по броју забрањених књића, а јавности је највише познат по својим отвореним писмима некада актуелним политичким моћницима, којима се Шешељ смело и бескомпромисно обраћао док су били на врхуну своје политичке каријере, да би негуо зајим крахирали. Говорно је немој уће било те памфлете објавити у штампи, па су умножавани фотокопирним апаратима у хиљаде и хиљаде примерака.

Овде објављујемо нека од најинтересантнијих Шешељевих текстова: отворена писма Хамдици Поздериу, Станеју Доланцу, Бранку Микулићу, Бошкун Крунићу и Добрици Ђосићу. Украјико приказујемо образложења из судских решења о забрани седам Шешељевих књића и инкриминације из политичких процеса у којима је Шешељ до сада кажњаван и ућућиван на робију.

Највише пажње јавности привукла је ове године јавна отиужница коју је Војислав Шешељ пошито против зликовца и злочинца Јосипа Броза Тита, али, пошито је већ објављена у десетине хиљада примерака, сматрали смо да би било сувишно овде је поново штампати. Чини нам се целесходнијим да шире јавности информиремо са мишљењем неколико истакнутих српских интелектуалаца о Војиславу Шешељу и процесу који је против њега воћен 1984. године у Сарајеву.

Како режимска штампа и даље приказује Војислава Шешеља као „самозваној“ војводи, ошито објављујемо факсимил указа најстаријеј живој четничкој војводе Момчила Ђујића који је Шешеља званично прогласио за новој четничкој војводи, да би га ове године ње ово преосвештенство, средњезападноамерички владика осјодин др Фирмилијан миројомазао у српској цркви у Индијани.

И режимским моћницима и лажним опозиционарима поново поручујемо да, борећи се против истине, само привремене успеће мој у поштићи. У крајњем исходу побећују само они који се руководе чашћу, пошћењем и истином; којима је љубав према отаџбини и своме народу изнад свакој личној интереса; који се бескомпромисно супротстављају свим српским непријатељима и искрено боре за победу слободе и иријумф демократије.

Александар Стефановић и Војислав Шешељ пред Дражином пешином на Равној гори

Др ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ

Кандидат за председника Републике Србије

Проглас Штаба за председничку кампању

Гласајте за човека са највишим моралним одликама, са изразитим осећањем части и достојанства, који се истиче великом промишљеношћу и храброшћу.

То је човек који се у најранијој младости побунио против властодержачке самовоље у условима Титове комунистичке диктатуре.

Већ као гимназијалац и студент непрекидно је улазио у политичке сукобе с комунистичком бирократијом.

Био је бриљантан студент – Правни факултет је завршио за две и по године.

Војислав Шешељ је најмлађи доктор наука у послератној Југославији – докторирао је на Правном факултету у Београду 1979. са двадесет пет година.

Био је најмлађи доцент Универзитета у Сарајеву и наставник на предмету међународни односи.

У тренутку кад су му сва врата успешне професионалне и политичке каријере у тоталитарним условима била отворена – побунио се против владајућег система идеолошких вредности, против деспотске владавине Бранка Микулића и Хамдије Поздерца.

Један је од првих српских интелектуалаца који су смело указивали на реалност агресивног муслиманског фундаментализма и панисламизма у нашим условима, као и на катастрофалан положај српског народа у Босни и Херцеговини.

Спектакуларно се разликао са Савезом комуниста у који су га као шеснаестогодишњака, по ухоломаном механизму, попут јавничара убацили, мада му нико у ужој породици никада није био комуниста. Из владајуће партије избацио га је директно Општински комитет, јер је био веома омиљен међу студентима, па је то на Факултету било немогуће постићи.

Проглашен је 1982. године идејно-политички неподобним за рад са студентима, па је административном одлуком уклоњен са наставничке катедре.

Већ дуже време је истакнути борац за људска права и један од првих српских интелектуалаца који се отворено изјаснио као присталица вишепартијског система.

Био је један од 28 интелектуалаца ухапшених на Велики петак 1984. године на трибини Слободног универзитета у Београду.

Први је српски интелектуалац који је још у јуну 1982. јавно довео у питање устав из 1974. године и захтевао његову ревизију.

Први је српски интелектуалац у Отаџбини који је отворено и беспощадно критиковао марксистичку теорију и идеологију, развио тезу о њиховој промашености и непримерности хуманистичким принципима.

У јуну 1984. на режираном стаљинистичком суђењу у Сарајеву због неobjављеног рукописа „Шта да се ради?“ осуђен је на осам година затвора. Пресуда је изазвала дотада незапамћен отпор српске и светске јавности, па је Врховни суд БиХ у другостепеном поступку казну смањио на четири године, да би је Савезни суд свео на годину и десет месеци, колико је Шешељ и одлежао у зеничкој робијашници.

У затвору је два пута штрајковао глађу. Први пут 48 дана и други пут 16, изражавајући одлучност да се свим средствима супротстави комунистичком диктату.

По изласку из затвора, без икаквих средстава за живот, био је принуђен да се пресели у Београд, где је приватно издавао сопствене књиге.

Од четрнаест objављених књига, седам му је судски забрањено због критичког писања о Титу и угњетачком комунистичком режиму.

Чак су и у Словенији четири пута новине због Шешељевих текстова забрањиване (по једном „Катедра“, „Младина“ и „Трибуна“ два пута).

Године 1987. био је први српски интелектуалац који се јавно декларисао као отворени антикомуниста, што је наишло на баражну идеолошку ватру све режимске штампе.

Први је у најотворенијој форми поставио питање положаја Срба у Румунији. Режимска штампа га због тога жестоко напада, а у нападима је управо „Политика“ предњачила.

Пеконико година је трајала његова мукотрпна борба за пасош и био је последњи противник комунистичког режима који се изборио за путну исправу.

Светска штампа га је промовисала за најистакнутијег југословенског дисидента после Ђиласа.

Српској јавности су најпознатија његова отворена писма Председништву СФРЈ, Хамдији Поздерцу, Станету Доланцу, Бранку Микулићу, Раифу Диздаревићу, Бошњу Крунићу, Добрици Ђосићу и Љубомиру Тадићу.

Ниједне новине или часопис не усуђују се да objављују Шешељеве текстове, а забрањени су му јавни иступи на свим београдским трибинама.

За последњих десет година непрекидно га је полиција пратила, хапсила и на друге начине прогањала.

Више пута су против њега поднете кривичне пријаве због напада на Тита, Кардеља, Ђурановића, Шувајра, Врховца и осталу комунистичку булументу.

У току 1989. одржао је 97 предавања Србима у Сједињеним Државама, Канади, Аустралији и Западној Европи и свугде одушевљено дочекиван.

Војислав Шешељ је први српски интелектуалац који се јавно поклатио сенима генерала Драже Михаиловића и упалио свећу пред његовим спомеником у Манастиру Либертвил.

Указом најстаријег и јединог живог војводе Момчила Ђујића Војислав Шешељ је проглашен за најмлађег српског четничког војводу.

Био је на челу првих послератних антикомунистичких демонстрација у Југославији, 31. јануара 1990. у Београду.

У мају ове године Шешељ је од стране епископа Српске православне цркве, његовог преосвећенства господина владике др Фирмилијана миропомазан као српски четнички војвода.

Након светог чина миропомазања Шешељ је развио српски четнички барјак по свим српским земљама, распламсао пламен четништва широм поробљене отаџбине.

Предводио је прерастање Српског покрета обнове у Српски четнички покрет и изабран за првог председника Централне отаџбинске управе.

Организовао је први послератни парастос и јавну комеморацију вођи трећег српског устанка генералу Дражи Михаиловићу у центру Београда, у којој је учествовало 10.000 српских патриота.

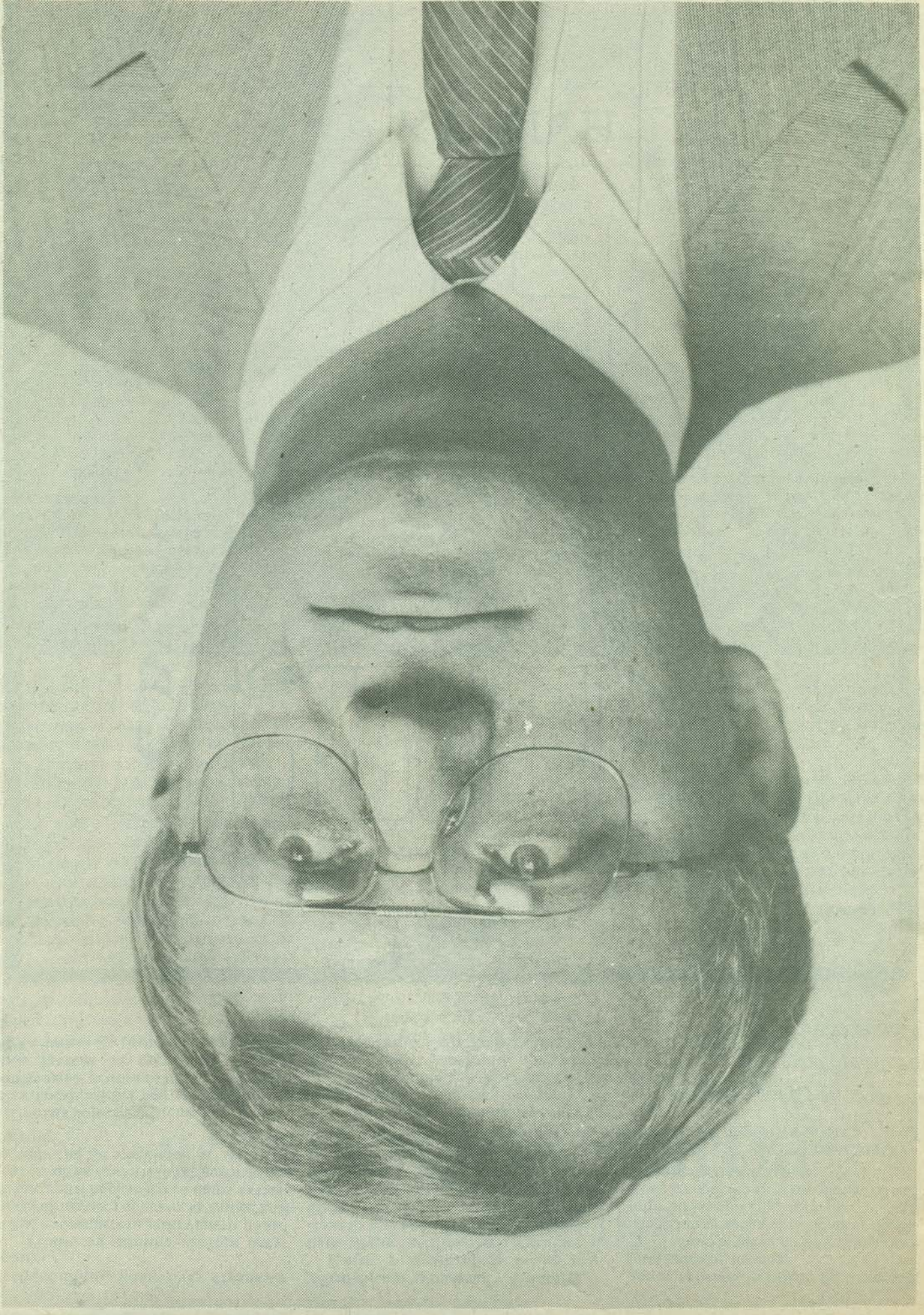
Један је од покретача листа „Велика Србија“.

На Илинден ове године лично је поскидао паганска македонска знамења која су скрнавила зидине Српског манастира „Свети Прохор Пчињски“.

Организатор је већег броја протестних демонстрација и човек који се увек лично појављује тамо где је најопасније.

Странка на чијем се челу налази Српски четнички покрет, данас је једина политичка партија у савременој Србији којој су владајући комунисти забрањили регистрацију.

Пркосно, предвођени војводом Шешељем, српски четници за ту забраћу не хају, па, упркос тој, данас представљају сигурно најорганизованију

и најмобилнију политичку странку у Србији.

Режимска штампа настоји одсуством публицитета пригушити политичку активност српских четника, али у томе трпи поразе јер се наша активност не може сакрити од српског народа који јој је очевитац и масовни учесник.

Против Војислава Шешеља је у току десет прекршајних поступака због организовања демонстрација, потписивања захтева за преселење срамне „Куће цвећа“ из Београда, уписивања

добровољаца за одлазак у Книн итд.

Данас, у време предизборне кампање, Војислав Шешељ је утамничен. Налази се у робијашници у Палинској Скели као једини српски политичар који је на робију послат под режимом Слободана Милошевића.

Утамничење др Шешеља најбољи је доказ да постојећи комунистички режим у њему види најозбиљнијег политичког противника.

Војислав Шешељ је председнички кандидат свих увређених, понижених и прогоњених Срба. Војвода Шешељ је

понос српских четника. Др Шешељ је нада српског народа.

Једино је таква личност спремна и способна да предводи у процесу поновног уједињења свих српских земаља и да се супротстави многобројним српским непријатељима.

**ЗА ВАСКРС СЛОБОДНЕ СРБИЈЕ!
СРБИЈА ЈЕ ВЕЧНА ДОК СУ ЈОЈ ДЕ-
ЦА ВЕРНА!
С ВЕРОМ У БОГА – ЗА КРАЉА И
ОТАЉИНУ!
СЛОБОДА ИЛИ СМРТ – РАВНАГО-
РА ПОБЕДИТИ МОРА!**

Војвода др ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ

Кандидат за председника Републике Србије

Промоцивна беседа

Браћо Срби и сестре Српкиње, Предстојећи парламентарни избори у Србији неће бити ни слободни ни демократски из два основна разлога:

1. Зато што је у претходном поступку србијански комунистички режим одбио регистрацију Српског четничког покрета, као изразито демократске политичке странке по свом програму, унутрашњој организационој структури и методама деловања.

2. Зато што су засновани на већинском изборном принципу који не дозвољава равномерну заступљеност политичких странака у парла-

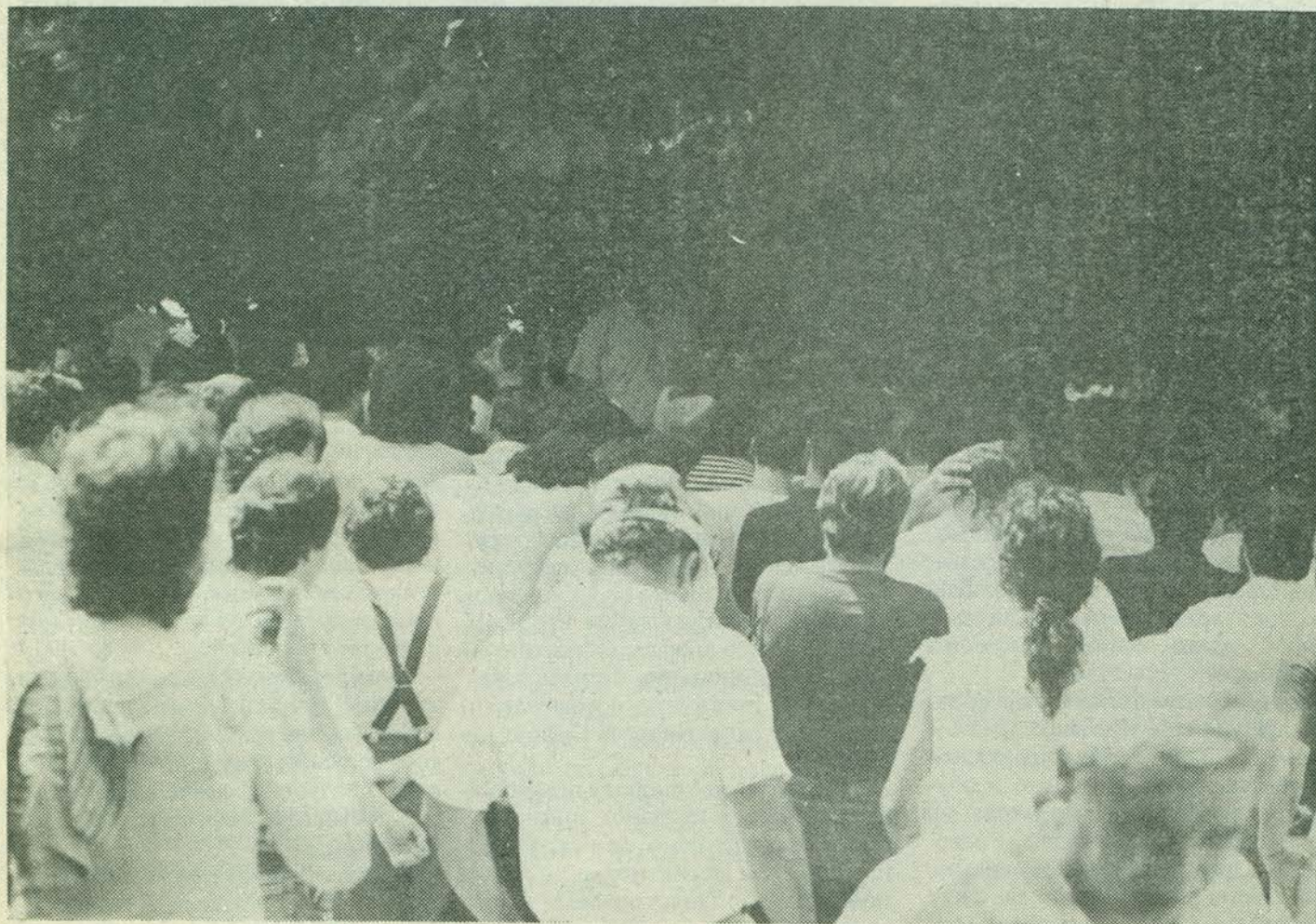
менту пропорционалном броју освојених гласова на изборима.

Упркос томе, српски четници, формално организовани као група грађана, одлучили су да ме кандидују за председника Републике Србије. Од ових избора ми не очекујемо победу због немогућности нормалног страначког деловања у претходном поступку и противправног хапшења председничког кандидата непосредно пред изборе. Активности у нашој кампањи сведене су на минимум. Али, ми ипак учествујемо јер нам то пружа шансу да задамо нови ударац комунистичком режиму и афирмишемо политику Српског четничког покрета.

Иправа политичка борба нама тек предстоји и зато ниједну прилику

да се појавимо у јавности не смемо пропустити. Пламен четништва који се поново разбуктао широм Србије, по свим српским земљама, више никакво комунистичко насиље не може пригушити. Високо уздигнути стег с двоглавим белим орлом Немањића и краљевском круном Карађорђевића, с поносним четничким барјаком, сведочи о неуништивости српског националног духа, свете вере православне, светосавских државотворних, демократских и слободарских традиција.

Евентуална изборна победа омогућила би нам да се одмах посветимо спровођењу свих тачака нашег политичког програма. С обзиром да садашњи србијански устав сматра-

Са промоције Српског четничког покрета у Ваљеву

мо нелегитимним јер није доношен на начин на који се иначе у цивилизованом свету доносе уставноправни акти, прво би смо све грађане Србије позвали на референдум да се изјасне да ли су за обнову монархије или успостављање републике, јер комунистичко суспендовање краљевине ми никада признали нисмо.

Наш главни задатак представља обнова српске државне независности у границама које би обухватиле све српске земље. Поред територије садашње сужене србијанске федералне јединице, ми једноставно српску државу не можемо замислити без српске Македоније, српске Црне Горе, српске Босне, српске Херцеговине, српског Дубровника, српске Далмације, српске Лике, српске Баније, српског Кордуна, српске Славоније и српске Барање.

Изградићемо парламентарну демократску државу у којој ће се стриктно поштовати сва грађанска права и људске слободе, у којој ће се успоставити модеран правни поредак као гаранција легитимности власти и легалности њених одлука.

Обновићемо слободну тржишну привреду, приватну својину и личну иницијативу. Вратићемо грађанима сву имовину коју су им комунисти узаптели, земљу сељацима, а рехабилитоваћемо све жртве комунистичких политичко-кривичних прогона и исплатити им правично обештећење из средстава која ће се прибавити одузимањем узурпираног и опљачканог народног блага од бивших и садашњих комунистичких функционера.

Наш идеал је друштво социјалне правде и материјалног благостања, привреда пуне запослености, земља у којој се брине о омладини и остарелим лицима, у којој је сасвим слободно исповедање вере, у којој се обавља духовни препород и стварају услови за културни процват. Обновићемо српско село, подстаћи пољопривредну производњу снижавањем пореза и гарантовање откупа свих производа по цени коју ће сами сељаци преко својих удружења одређивати.

Укинућемо све привилегије до сада владајуће комунистичке касте и њеним припадницима конфисковати опљачкану имовину, као и обуставити сва новчана примања на име учешћа у комунистичкој револуцији. Организоваћемо пензиону, здравствену и социјалну заштиту преживелих ратника генерала Ми-

хаиловића, те потпору породицама погинулих.

Напустићемо Покрет несврстаних и политички савез са данас најнецивилизованијим, најварварскијим државама и народима савременог света. Вратићемо се у Европу, у заједницу цивилизованих народа и демократских држава. Обновићемо наша традиционална пријатељства и спољну политику прилагодити виталним интересима Србије и српства.

Гарантоваћемо слободу штампе и других средстава јавног информисања. Руководићемо се искључиво принципима коректности и истинољубивости. Подстицаћемо преиспитивање свих псеудоисторијских

догми које су комунисти деценијама наметали народу. Посебну пажњу ћемо посветити расветљавању свих догађаја из наше новије прошлости и скидању лажног жига издаје коју су комунистички властодршци и полтронски псеудонаучници приписивали четничком покрету.

Раскринкаћемо све комунистичке злочине, подићи споменике њиховим жртвама, како би генерацијама које долазе сведочили о размерама комунистичке издаје која је сигурно без премца у досадашњој српској историји.

Темељито ћемо реформисати васпитно-образовни систем како би га прилагодили захтевима модерног

времена и интересима српског друштва. Уклонимо из школских клупа све комунистичке предрасуде и децу васпитавати тако да у најранијој младости разумевају и прихватају вредности слободне људске личности.

Целом свету ћемо обелоданити да спољне дугове комунистичког режима не можемо и нећемо да враћамо. Уместо отплате дугова, западним повериоцима ћемо понудити пуно власништво над промашеним инвестицијама, фабрикама које су подигнуте од тих зајмова, па нека они у њима организују производњу. Тако ћемо их натерати да у нашу земљу увезу свеж капитал, најсавршенију технологију и западњачке методе организације рада и пословања, чиме ће битно допринети изласку Србије из економске кризе без затварања фабрика и стварања нових армија незапослених.

Наш идеал је пуна запосленост, коју је могуће постићи само јавним радовима, пре свега на објектима саобраћајне инфраструктуре и обнављања шумског богатства, те стабилном пореском политиком која би се заснивала на трајној пореској стопи од највише двадесет процена профита у дужем временском периоду.

У складу с тим, рационализоваћемо државну управу и укупни број чиновника свести на 6% запослених, по узору на развијене земље.

Укинућемо аутономне покрајине. Са Косова и из Метохије под хитно ћемо протерати свих 360.000 албанских емиграната који су од 6. априла 1941. године доселили у Србију и све њихове потомке. Одмах ћемо затворити све фабрике које нерационално послују због шиптарског тихог бојкота производње. Обуставићемо им сваку финансијску помоћ и средства која су им до сада упућивана преусмерити на финансирање повратка Срба на њихову матичну територију.

У појасу од 20 до 50 километара уз албанску границу припадницима шиптарске националне мањине одузећемо уз правичну новчану накнаду сво-пољопривредно земљиште и иселити их у друге делове Југославије, пре свега на подручје данашње Хрватске и Словеније, пошто их тамо највише воле па ће их са одушевљењем прихватити. То земљиште бисмо у прво време повери-

ли Армији на газдовање, а међу нашим иселеницима, којих има око три милиона у целом свету, покрећемо акцију да сваки од њих купи бар по један хектар косовско-метохијске земље и са том својином уђе у акционарско друштво које би од те

Српски четници у Сремским Карловцима

плодне оранице могло створити европску житницу.

На подручје Косова и Метохије преселићемо све војне и полицијске академије и све војне установе које нису директно везане за командовање појединим војним областима, као и читав низ других државних усанава, чиме ћемо створити услове за пресељење десетина хиљада официра, подофицира, полицајаца, државних чиновника и чланова њихових породица. Свима Србима који желе да живе на том подручју бесплатно ћемо доделити у трајно власништво пољопривредно земљиште и плацеове за подизање породичних кућа и привредних погона. Свима који своја пословна седишта и производне погоне преселе у те наше пределе пружићемо као кључну олакшицу ослобађање од плаћања било каквог пореза у року од најмање десет година.

Отворићемо руднике угља и подизати термоцентралне где је год то могуће, те тако Србију увести у ред највећих извозника електричне енергије у Европи.

Ми српски четници, залажемо се за политику националног помирења свих Срба, али не по комунистичком диктату који подразумева даље бацање историјске љаге на наш покрет и задржавање привилегија које су Титови следбеници стекли срљајући у издају сопственог

народа. Сама чињеница да смо променили методе своје борбе и од типично војничке организације трансформисали се у политичку странку сведочи да свим силама настојимо избећи било какво проливање крви међу самим Србима. Наша борба се

наставља кроз слободан и отворен политички процес, заснован на демократском парламентаризму и вишепартијском систему.

Ни у какве преговоре са главним српским непријатељима, какви су нови усташки поглавник Фрањо Туђман или вођа шиптарских сепаратиста Ибрахим Ругова, нећемо улазити, а доследно ћемо и убудуће раскривавати покушаје свих српских политичких издајника да продају интересе нашег народа.

И само учешће на овим изборима за нас је велика победа и зато са оптимизмом гледамо на будућност. Српском народу не намећемо своју вољу нити било шта од њега захтевамо. Уверени смо да ће Срби и Српкиње на предстојећим изборима гласати према својој савести и идејним одређењима, руковођени староставним начелом „Све за српство, а српство низашта!”

**ЗА ВАСКРС СЛОБОДНЕ СРБИЈЕ!
СРБИЈА ЈЕ ВЕЧНА ДОК СУ ЈОЈ
ДЕЦА ВЕРНА!
С ВЕРОМ У БОГА – ЗА КРАЉА И
ОТАЦИНУ!**

**СЛОБОДА ИЛИ СМРТ – РАВНА
ГОРА ПОБЕДИТИ МОРА!**

У Београду, 14. новембра 1990.

Председник
Централне отаџбинске управе
Српског четничког покрета
Војвода др Војислав Шешељ, с.р.

АЛЕКСАНДАР СТЕФАНОВИЋ

(независни кандидат за народног посланика у Изборној јединици 44, Ваљево I.)

— човека који је основао прву опозициону странку у Србији и тако отворио врата страначком плурализму када је то било крајње неизвесно и опасно.

— гласајте за човека који је иницирао и организовао суђење највећем комунистичком зликовцу Ј. Б. Титу, чиме је директно допринео да се на најбржи начин сруши мит о овом диктатору, а то суђење су брутално растурили данашњи властодршци.

— гласајте за човека који је први јавно организовао посету српском светилишту РАВНА ГОРА 13. маја 1990. г. и лично урадио спомен плочу првом герилцу поробљене Европе, великом српском јунаку арм. генералу Драгољубу — Дражи Михајловићу.

— гласајте за човека који је први у Србији штампао и објавио истину о великом Српском Чичи и четничком покрету.

— гласајте за човека који је предводио групу српских добровољаца који су пред америчком амбасадом понудили своје ангажовање под заставом УН про-

тив ирачке агресије у Персијском заливу.

— гласајте за човека који је у личном познанству са члановима породице из Династије Карађорђевића и за чији се повратак у слободну Србију залаже.

— гласајте за човека који је доживео овације на скупу опозиционих странака у Франкфурту.

— гласајте за човека који је био један од предводника у акцији приликом скидања паганских обележја са манастира Св. Прохор Пчињски, бранећи тако територијални интегритет Србије.

— гласајте за човека на чију је иницијативу промењен назив улице „Маршал Тито“ у Ваљеву, у првобитни назив Карађорђева улица.

— гласајте за човека који ће оправдати ваше поверење, јер је он познат као велики борац против комунистичке диктатуре и самовлашћа, што је и показао својим досадашњим ангажовањем, а лично је учинио да Ваљево и ваљевски крај буду познати широм земље као центар српске опозиције.

— гласајте за човека који се бори за опоравак оронуте српске привреде, економски и културни просперитет Србије, морални препород заснован на принципима светосавља и светлих српских традиција.

— гласајте за потпредседника Централне Отаџбине управе српског четничког покрета, политичке организације која је једина забрањена од данашњих властодржаца јер је најопаснији противник данашњим комунистичким властима у Србији.

— гласајте за Александра Стефановића јер се он бори за слободну и демократску Србију.

Определите се за човека који се бори за повраћај све национализоване и конфисковане имовине бившим власницима, укидање друштвене и гарантовање приватне имовине, који се залаже да се омогући слободна циркулација роба и капитала, да се успостави тржиште радне снаге и пуна запосленост.

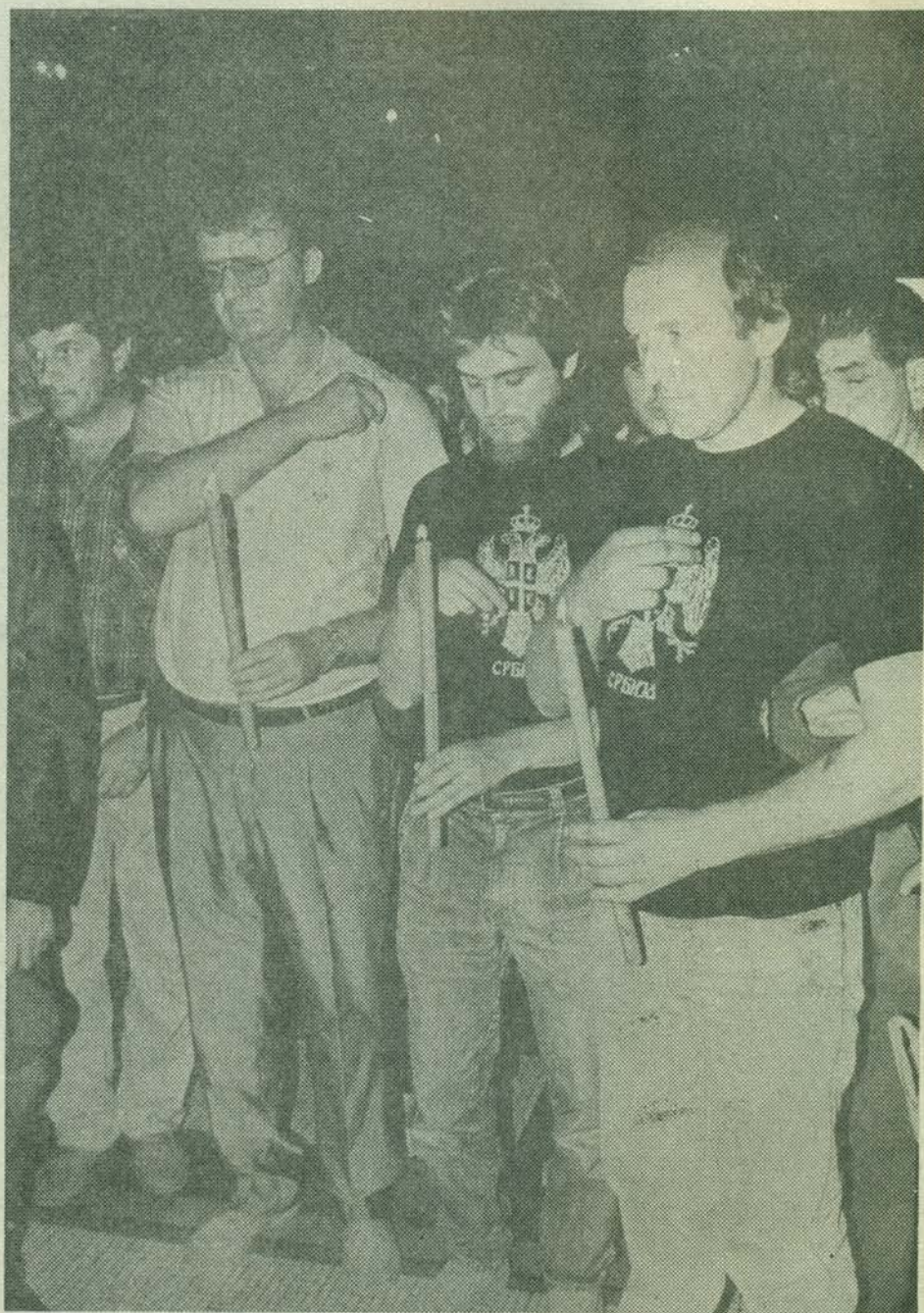
ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ КАО ЗАТОЧЕНИК САВЕСТИ У КОМУНИСТИЧКИМ КАЗАМАТИМА

Др Шешељ је двадесетак пута до сада хапшен и привођен од стране комунистичке полиције. Неколико пута му је и стан претресан, интензивно је праћен и прислушкиван. У четири наврата је и у тамнину упућиван.

Први пут је утамничен четири дана, након што је као један из групе од 28 интелектуалаца ухапшен на Велики петак 1984. године на трибини Слободног универзитета у Београду.

Други пут је утамничен 15. маја 1984. и на режираном стаљинистичком суђењу осуђен на осам година робије зато што је у необјављеном тексту „Шта да се ради?“ између осталог написао „да је Савез комуниста кроз читаву своју историју показао да не може толерисати никакву демократску расправу ни у својим редовима, ни у друштву, не допуштајући при томе ни слободу мисли, да је своју превласт Партија обезбеђивала лемаошким позивањем на заступништво историјских и дневно-политичких интереса радничке класе, радећи у пракси највише управо против тих интереса, да је неопходно изнаћи примереније модуле и путеве друштвеног преображаја, којима би се у корену сасекло све дотрајало и преживело, да носиоци радикалних захвата не могу бити досадашње владајуће и субјективне снаге, да су Савез комуниста и његова руководећа структура главни кривац за данашњу ситуацију, због чега не могу бити субјект преовладавања кризе, да се самоуправљање показало кроз тридесетогодишњу безуспешну практичну реализацију као потпуно непримерен и превазиђен теоријски и идеолошки концепт, да је то у ствари на брзину исконструисана и лажна алтернатива стаљинизму, која стаљинизам само на речима негира и одбацује, да би га у нешто редукованој и измењеној варијанти задржала у унутрашњим политичким односима, те да је оно маска за стварну владавину бирократских монопола, у хипокризији непремостивог раскорака између прокламованог и стварног, да наш систем није сигуран ни у себе ни у оправданост онога што проводи, да све оне који му противрече подвргава системским прогонима у шиканирању.“

Даље се пресудом Окружног суда у Сарајеву Шешељу спочитава што је писао у свом тексту да у југословенској политици главну реч воде „славољубиви и

Са парастоса генералу Дражи

необразовани људи, истински дилетанти за посао и функције које су обављали, да владајућа бирократија непрекидно и слаткоречиво народним масама нуди

партиципацију у остварењу политичке власти, али да практично народном главом мисли апарат, а у његово име одлучују форум, да радни човек — грађанин

представља пуко гориво политичког процеса који гута енергију маса кроз бесмислене периодичне кампање, да се југословенско друштво од самог почетка налази у перманентној кризи, а владајућа бирократија у континуираном лутању и сталним заокретима, да ниједна кампањска ација на плану испитивања порекла имовине није имала шанси за успех све док је шеф државе градио резиденције по свом крајевима Југославије и живео у сјају и раскоши, ваљда још једино доступним феудалним владарима богатих петролејских земаља, да су се великодостојници владајуће бирократије слепо држали коминтерновских предрада према Србији и Србима као иницијаторима и носиоцима хегемонистичких тежњи и покушаја, да је концепт о изградњи Југославије на федералном принципу србофобијом задожена националистичка елита претворила у средство реализације паролe „слаба Србија — јака Југославија“ и благовремено припремала институционалну и политичку основу за касније шовинистичке подухвате, да су територију Србије свели на подручје које је некада обухватао београдски пашалук, да су у том циљу створили покрајине Војводину и Косово.“

Посебно се у пресуди инсистирало на чињеници да је Шешељ тврдио да су „измишљене и нове нације и људи готово на силу натеривани да се изјашњавају као њихови припадници, како Срби не би представљали у званичним статистикама апсолутну већину југословенског становништва, да је то био први случај са црногорском, а касније и са муслиманском нацијом, да је очигледна нужност што скоријег приступања рационалној ревизији југословенског федерализма, да треба обуставити даље политиканско инсистирање на „екс афирмацији“ измишљених нација, да је нужно укидање аутономних покрајина и смањивање броја федералних јединица.“

И као врхунац свега, пресудом се инкриминише Шешељева тврдња да нам предстоји „радикално преиспитивање свих до јуче неприкосновених теоријских и идеолошких заблуда, политиканских концепата и коначно отпочивање с озбиљном критиком култа личности деценијама главног политичког лидера Тита, да је крајње време да се иницира испитивање његове индивидуалне одговорности за све недаће у којима смо се нашли, јер је он био дивинизовани арбитар пресудних и далекосежних политичких одлука које је доносила владајућа врхушка, а показале су се тотално промашеним и штетним. Поред процеса детитоизације“, писао је Шешељ, „као радикалног разрачунавања са сталнистичком прошлoшћу и коминтерновским концептима у унутрашњој политици, предстоји нам и темељна декардељизација уставноправног устројства државе која подразумева одлучни раскид са постојећом прекомерном и нефункционалном институционализацијом политичког система, да је увођење кардељевског делегатског система као окоснице комплетног система одлучивања, значи-

Са парастоса генералу Дражи

ло објективно елиминисање свих позитивних достигнућа модерних политичких система“ итд.

Другог октобра 1990. Шешељ је ухапшен и осуђен на 15 дана затвора због организовања потписивања захтева за уклањање паганског храма „Куће цвећа“ из Београда и уписивања добровољаца за одлазак у Книн.

23. октобра је ухапшен и упућен на издржавање 45 дана затвора због организовања демонстрације у знак подршке угроженим Србима на подручју данашње Хрватске.

На последње две пресуде Шешељ се уопште није жалио. Ни на једну будућу такође се неће жалити нити ће писати молбу за помиловање. Последњи пут га је управа затвора молила да напише молбу у макар једној реченици обећавајући му да ће одмах, истог дана бити пуштен. Војислав Шешељ је то с презиром одбио изјављујући да од постојећег комунистичког режима не тражи никакву милост и истовремено владајућим моћницима поручио да милост ни они од њега не очекују кад им се једног дана улоге промене.

Протест због хапшења Војислава Шешеља у Кнез Михаиловој улици 4. 10. 1990.

СЛОБОДА ШЕШЕЉУ
ШЕШЕЉ
БОРАЦ ЗА ЉУДСКА ПРАВА

СЛОБОДО, КО ЈЕ САД НА РЕДУ?
ЗНА СЕ КО ЈЕ ОСУДИО
ДР. ВОЈИСЛАВА ШЕШЕЉА.
ЗАТВАРАЊЕ ДР. ВОЈИСЛАВА
ШЕШЕЉА, АКТ БЕЗУМЉА.
СРБИЈА ЈЕ ВЕЧНА, ДОК СУ ЈОЈ
ДЕЦА ВЕРНА!

Суђење Јосипу Брозу Титу у Ваљеву 7. јула 1990.

Демонстрације српских четника у Београду

ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ КАО СВЕТСКИ РЕКОРДЕР ПО БРОЈУ ЗАБРАЊЕНИХ КЊИГА

Комунистички судови су до сада забранили укупно седам Шешељевих књига, објављиваних у приватном издању. Али, готово увек, аутор је, заваравачући траг штампаријама, успевао да склони скоро читав тираж и те књиге након судске забране растура „на црно“. Свако суђење је било посебан спектакл. Шешељ је препуну судницу Окружног суда у Београду користио као јавну трибину за држање политичких говора, пошто никаквих других прилика за иступ пред јавношћу готово није ни имао. Шешељ је био први који се усудио да јавно и отворено напада и Тита и комунистички режим, да пркоси најопаснијим политичким моћницима.

Мариборска „Катедра“ је забрањивана због објављивања првог Шешељевог отвореног писма Хамдији Поздерцу 1987. године, а љубљанска „Младина“ зато што је пренела делове тога писма. Љубљанска „Трибуна“ је забрањивана због публикавања писма Станету Доланцу, а претходно је Редакцији наређено под претњом забране да не публикује

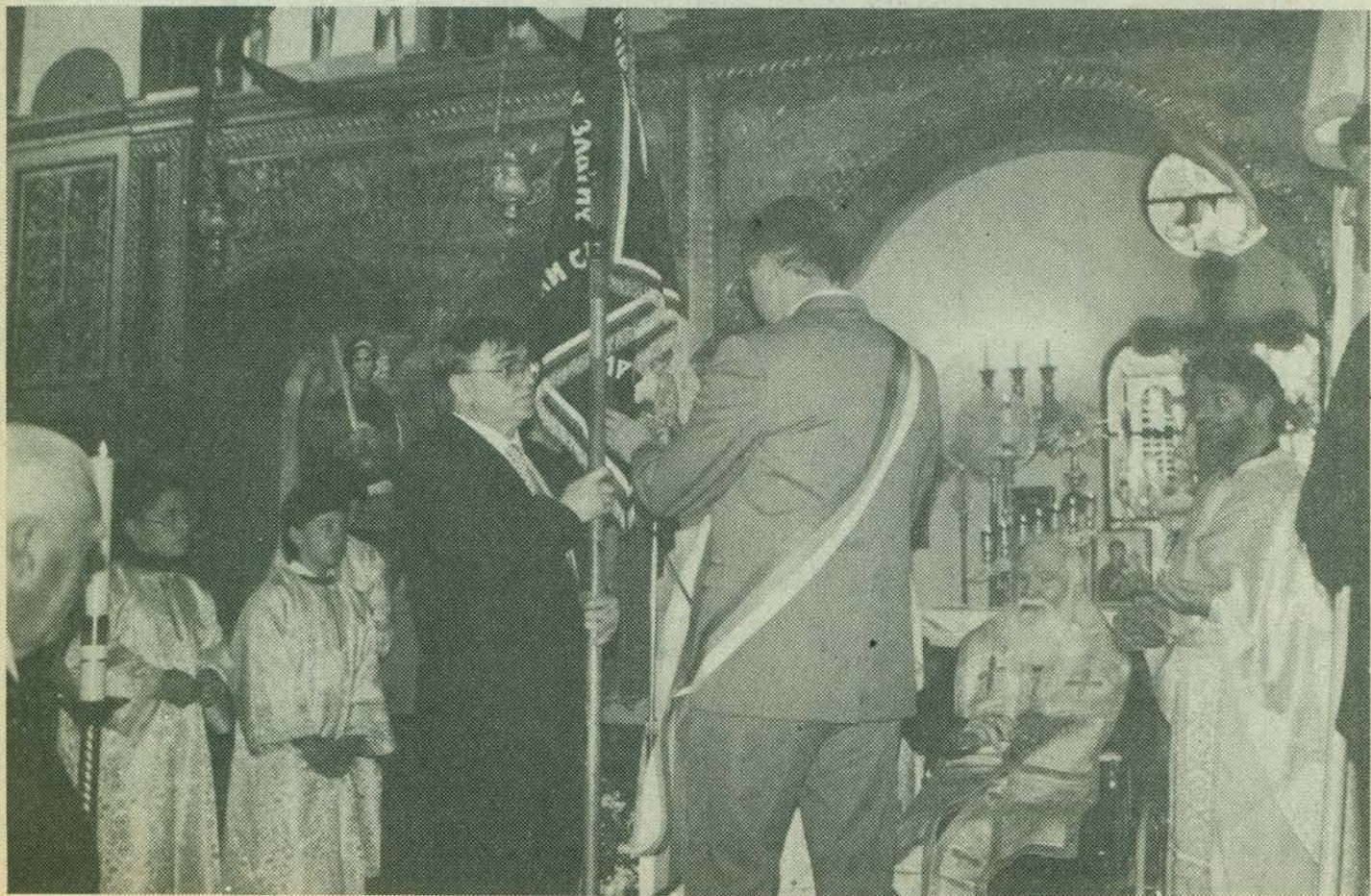
интервју који су њени новинари обавили с Војиславом Шешељем. Духовити уредници су се досетили да након избацивања текста интервјуа у штампарији оставе празне три стране новина, Шешељеве фотографије, наслов текста и коментар зашто до објављивања није дошло.

Како данас жалосно изгледају разлози забране појединих Шешељевих књига. Како ли се осећају судије које су такве забране изрицали?

Књига „Хајка на јеретика“ забрањена је у јуну 1986. године због тога што је аутор „разматрајући питање продора панисламизма и муслиманског национализма у друштвене структуре СР БиХ... на компромитирајући начин везивао један део руководства наведене Републике за продор панисламизма и муслиманског национализма, стављајући му на терет да се ове појаве одвијају уз знање и под његовом заштитом. Сличне инсинуације,“ каже се даље у решењу, „упућене су и према појединцима из руковођених структура града Сарајева. Зачућује чињеница да су упућене и према неким

руководиоцима немуслиманске народности. Тако тешке оптужбе најочитије указују и уједно разобличавају прави циљ аутора (компромитација руководства СР БиХ).“ Београдски суд је стао у одбрану Хамдије Поздерца, Бранка Микилића, Арифа Тановића, Мухамеда Филиповића, Хасана Грабчаниновића, Минира Месиховића и Сафета Шерифовића, булументе која је после само годину дана неславно скончала свој политички узлет након избијања афере „Агрокомерц“.

Књига „Велеиздајнички процес“ забрањена је у децембру 1986. године због тога што је аутор истицао да настоји скренути пажњу јавности на „мрачна збивања у Босни и Херцеговини, у првом реду прогон српског народа и његових интелектуалаца који се све више одвија по узору на онај косовскометохијски под албанском заставом. Аутор ових редова је већ одавно начисто с тим каква га све одрицања, жртве и најтеже животне недаће чакају, те сам егзистенцијални ризик који се надвио над њим и

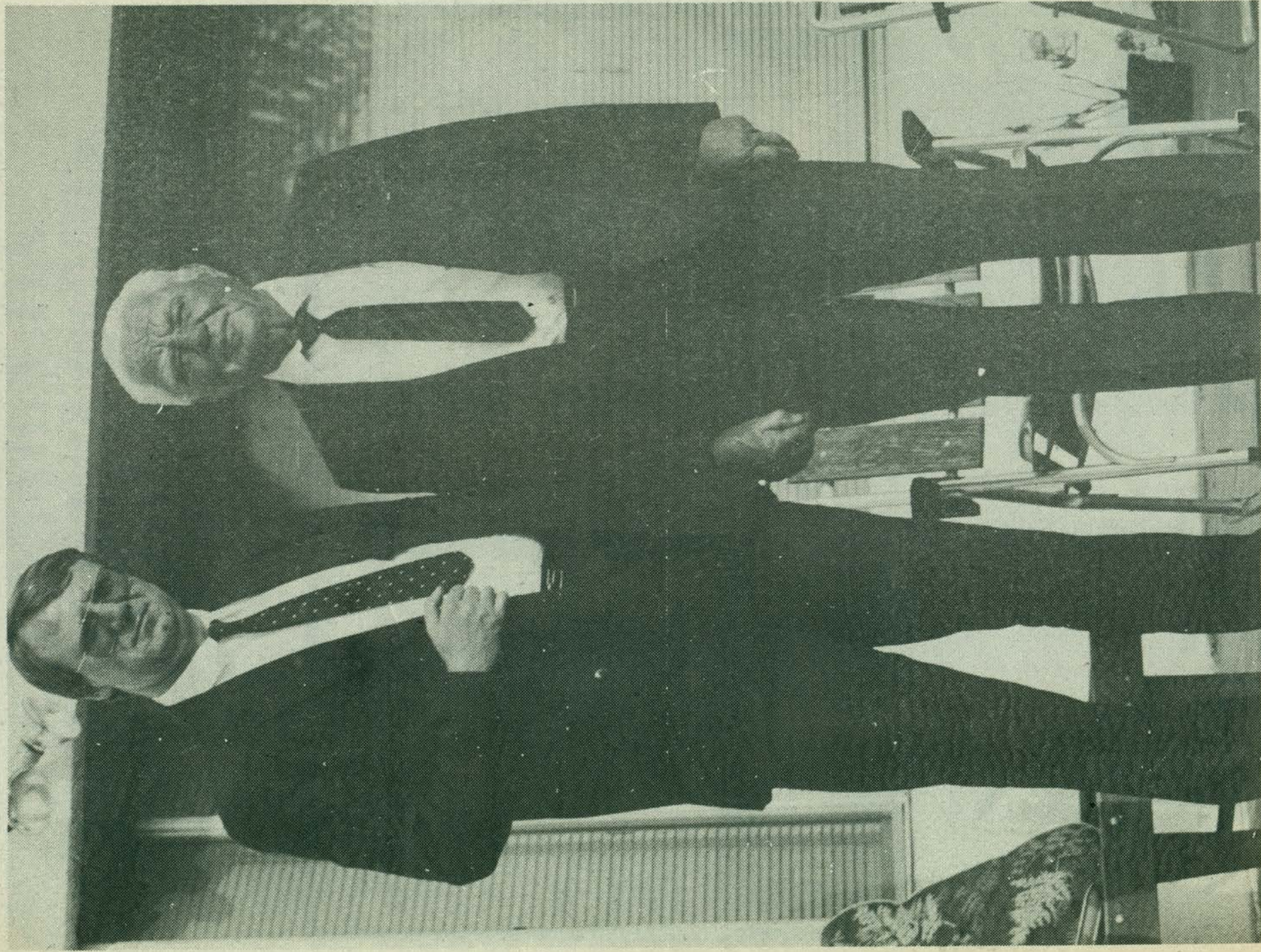
Целивање српског четничког барјака

ДР. ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ,
КАНДИДАТ
ЗА ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ
СРБИЈЕ

ПРЕДСТАВИЋЕ СВОЈ ИЗБОРНИ
ПРОГРАМ, КАО КАНДИДАТ
ГРУПЕ ГРАЂАНА

У СУБОТУ, 27 ОКТОБРА У 11 Ч.,
КЛУБ ИНЖИЊЕРА, УЛ. КНЕЗА
МИЛОША БР.11

Српске четничке војводе: Момчило Ђујић и Војислав Шешељ

његовом породицом, због одлучности да до краја истраје у демаскирању стаљинистичког мрака, оријенталнодееспотског безнађа и панисламистичких оргија који су захватили овај централни и витални део Југославије. Имам при том у виду да ћугати све више значи и учествовати у злочиначким дивљањима. Слаба је утеха ако постоји само теоријска могућност да они који данас ћуте и праве се невешти једног дана и проговоре, ако тада буде сувише касно, ако се у потпуности промени демографска карта Босне и Херцеговине, ако српски етнос буде из ње дефинитивно протеран.“ И овом приликом суд је штитио и личност Бранка Микулића и Станета Доланца.

Књига „Дисидентски споменар“ забрањена је у јулу 1987. године због понављања инкриминација због којих су прве две књиге осуђене на спаљивање, као и због објављивања већег броја отворених писама, петиција, саопштења и протеста српских и светских интелектуалаца поводом осуде Војислава Шешеља на осам година затвора.

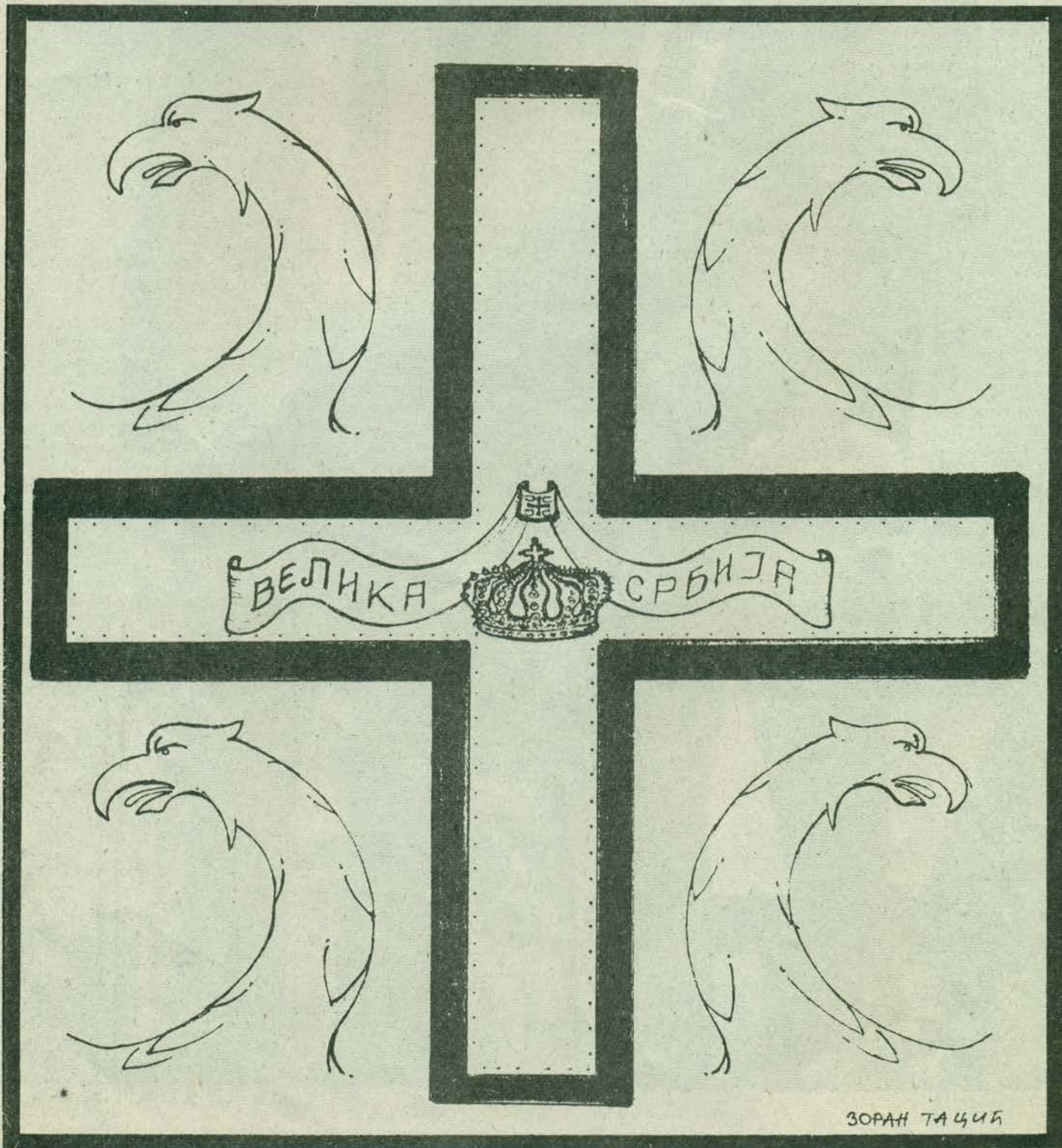
Књига „Демократија и догма“ забрањена је у августу 1987. због објављивања интегралне верзије Шешељевог текста „Шта да се ради?“, због кога је, иначе, осуђен на вишегодишњу робију.

Збирка текстова „Књиге за ломачу“ забрањена је због објављивања свих

правних докумената и судских записника поводом забране претходне четири књиге.

Књига „Освајање слободе“ забрањена је у септембру 1988. године због објављивања отворених писама Доланцу и Микулићу.

Књига „Пледаје за демократски устав“ забрањена је у децембру 1988. године због објављивања низа критичких текстова о југословенској и српској политичкој стварности и узроцима дубоке економске, политичке и моралне кризе, као и због кривичне пријаве поднесене против потпредседника Председништва СФРЈ Станета Доланца.

ЗОРАН ТАЦИЋ

РЕАГОВАЊА НА ХАПШЕЊЕ И ОСУДУ ВОЈИСЛАВА ШЕШЕЉА

Запис о толеранцији, дисидентима и заплени рукописа

Први и једини пут сам са Шешељом разговарао у фебруару 1984. Претходно смо, у паузи неког предавања, разменили адресе. Договорили смо се да ми се јави, кад буде имао времена и воље. Он је то учинио при првом следећем проласку кроз Београд.

Десетак минута после телефонске најаве седео је у јединој фотељи моје собице на Вождовцу. Кршан брђанин, златасте косе, са нечим мајчинским у погледу. Уз чашу вина, почео је један од оних домаћих разговора које годинама водимо и увек недовршене прекидамо, и које ћемо, вероватно, терати до смртног часа.

Пуна четири сата, причали смо о приликама у којима нам је одређено да живимо. Ја сам мрморио своју бесконачну тужбалицу, чији је замах, знам, дужи и јачи од аргумената којима је храним. Сва велика питања чине ми се нерешива, а чвор наше историјске судбине неразмрсив. Шешељу је било туђе моје самозадовољно безнађе. Из ђавољег клупчета, које ја годинама премећем у руци, он је, рекао бих, био извукао једну јасну нит, поставио основе једне извесности. Та би изве-

сност, казана мојим речима, гласила овако: самоосвећење појединца могућно је тек кроз искупљење народне заједнице којој он припада.

Слушао сам га, са задршком коју осећам кад год се нађем пред великом, одвећ тачним истинама: оне су свакако исправе, али нису по мојој мери. Уверен сам да ничему нема краја, нити срећног исхода. Истовремено, дужност је сваког мислећег човека да се одупире лажима и духовним понижењима, свеједно да ли су њихове жртве појединци или шире људске заједнице.

Било је јасно да нам се искуства разликују, да су различити путеви којима смо до њих дошли. Предочио сам му своју боју осећања и просуђивања питања која су га занимала. Спремно је прихватио моју уздржљивост, не одступајући, наравно, од онога до чега је држао.

Освојио ме је.

Привукао ме је не толико својим схватањима која у једном скоковитом разговору није ни могао изложити до краја, колико начином на који је своја искуства излагао. Свој је увид износио

мирно, самоубеђено, осетљив за сваки противразлог који сам му стизао да понудим.

Тако сам упознао још једног младог интелектуалца – у последње време све их је више – који доиста верују у потребу и у право исказивање вишегласности. Толеранција, лакако, не значи пасивно прихватање свега што се говори и пише; она је, напротив, активно одређивање према туђој мисли, а таквог одређивања не може бити без поштовања људског мишљења уопште. Прихватање или одбацивање долази на крају; много је важније озбиљност суочавања са духовним искуством другог, других. Толеранција је теоријско опредељење, морални избор, али и врлина у личном понашању.

У извештајима неких иначе ваљаних западних листова са суђења у Сарајеву, понављала се једна реч која ми није много у вољи. Дисидент. Одвећ је широко значење у којем се та реч у последње време употребљавала. Волео бих кад би се њени корисници строже држали првобитног смисла тог појма.

Парастос генералу Дражи Михаиловићу у Саборној цркви у Београду 17. јула 1990.

Она упућује на човека који се одвојио од једне средине, политичког или верског учења, који се отцепио од неке странке или њеног програма. Није сваки побуњеник дисидент, као што ни сваки дисидент не мора своје разлике заштитити до оштрог сукоба.

Посматрајући мог фебруарског саговорника, високог преко стотину осамдесет сантиметара, човека који се није либио ниједног педља висине што су му је Господ и природа подарили, кроз главу ми је прошла оваква посао: овај млади Босанац је, у ствари, припадник нове хајлучије о којој је певао један други босански горштак. Рајко Петров Ного! Та, хајдучка црта могла се запазити и у Ђоговој моралној чврстости. Нове хајлучије има и у ставу Војислава Лубарде; њу, стасом и гласом, оличава Вук Драшковић. Овим не желим да узвисим, ни да унизим интелектуалне и стваралачке вредности поменутих писаца, већ да укажем на једну етнопсихолошку карактеристику, која је уткана у оно што говоре и пишу.

Хајдук, да! Некадашњи борац за истину и правду, за част и јасноћу постојања... Жива искра достојанстава коју је овај збуњени народ, упркос свим својим несрећама и глупостима, успео да унесе у сумрак Двдесетог века! Ево га, још један који се одметнуо, који окреће леђа владајућим мерилима, који се бунује против сите лености и насртљиве лажии. Отуда чудесна снага, отуд мирна самоувереност, насмејана благод и држатање. Овако не- како је морао изгледати Богдан Зимоњић, из Андрићевог „Омер-Паше Латаса.“ Има их још који су кадри стићи и утећи и на страшном месту постојати; док њих буде, и нас ће бити.

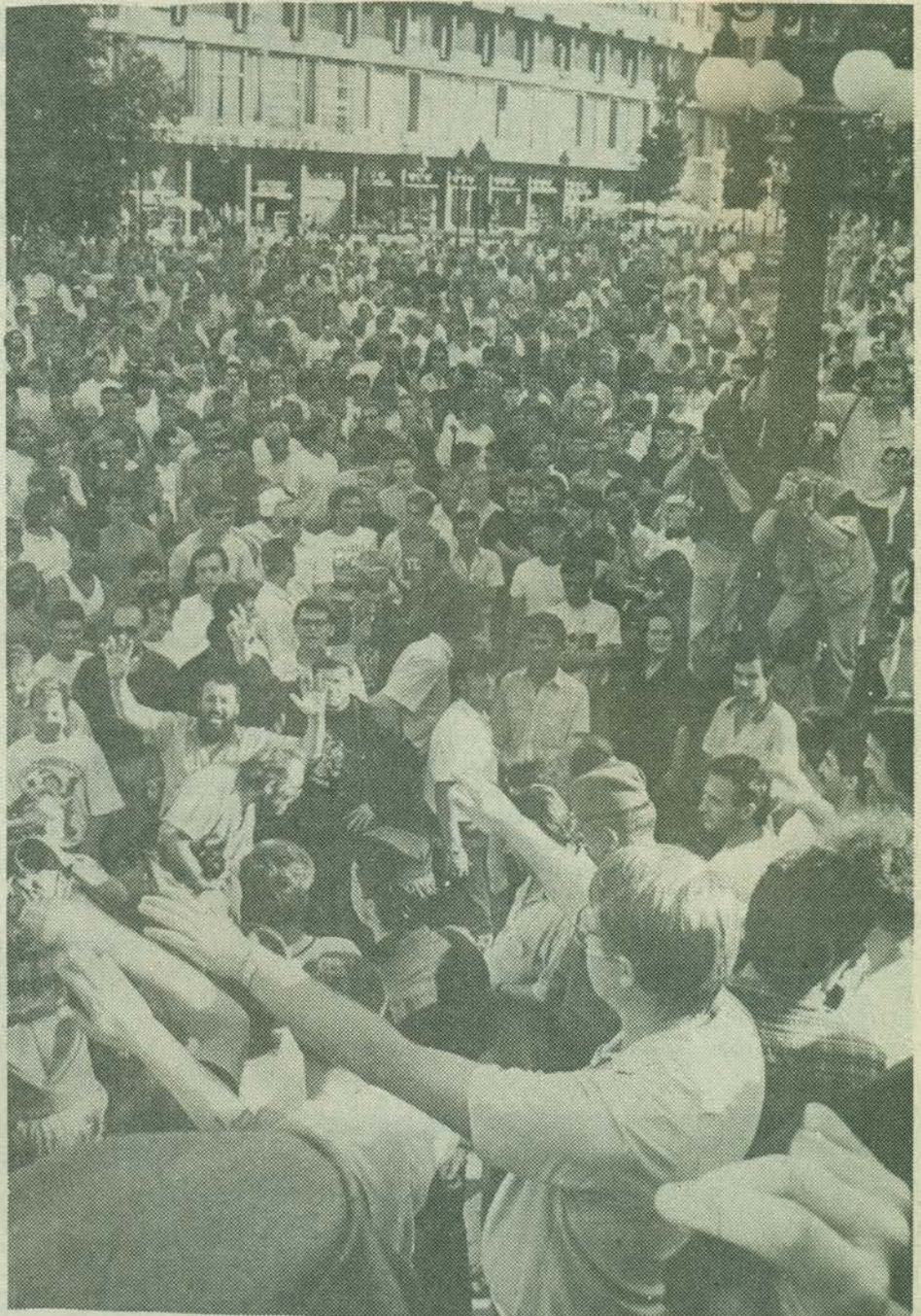
Муцајући, страхујући да не испаднем кукавица (што је, разуме се, врховни кукавичлук!), покушао сам да га упутим на опрезност при јавним наступањима. По трибинама се мувају свакојаки докоњаци, који очигледно не разумеју највећи део онога што се тамо говори, а хватају једино вулгарне изјаве против владајућег поретка. Треба им ускратити радост таквог, лаког разумевања онога што говоримо, и држати их у стању сталне забленуто- сти.

Шешењ је климао главом, али се видело да мој савет сматра неважним.

И био је неважан.

У својој простодушности, ја сам мислио да му опасност прети због оног што је јавно говорио, објављивао и заступао. Не, нисам претпостављао да ће га оптужити за оно што нигде није објавио, за изјаву које није дао на јавном месту!

Војислав Шешељ је осуђен на осам година робије због једног необјављеног текста, те због разговора што их је, у четири ока, водио по ходницима

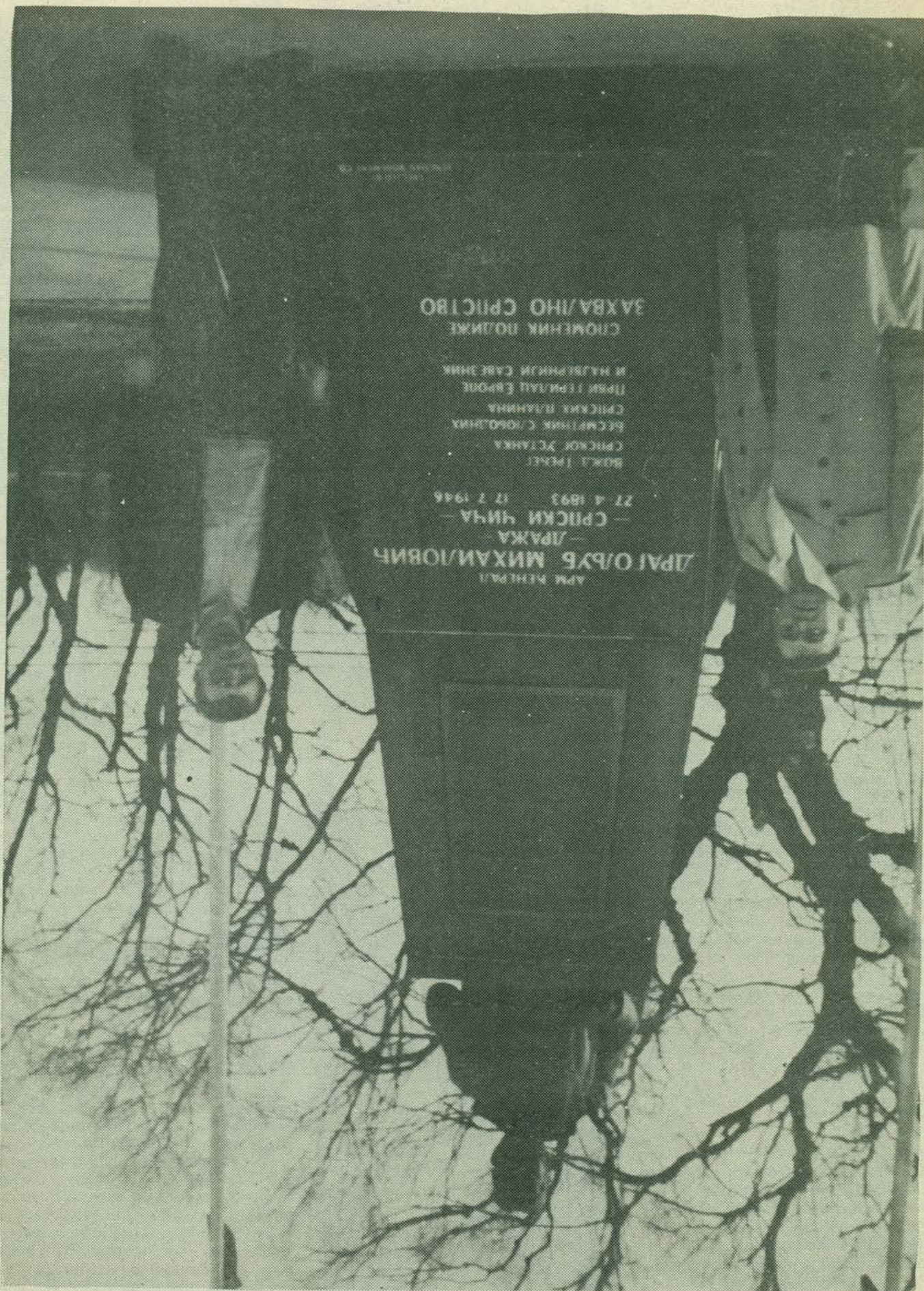

Комеморација генералу Дражи Михаиловићу

наших личних факултета и још личних возова – ако их је уопште водио! Против њега су сведочили непознати – из – Оријент – експреса, оријентални доушници и ситни балкански шпијунци, и ово друштво је мирно саслушало такво сведочења, не постидевши се ни таквих потказивача, уз чију помоћ нам је дано да градимо нашу будућност и нашу културу... Оптуђени текст, будући и објављен неприкосновено је власништво свог аутора. Само он одлучује да ли ће га сутра прерадити, допунити, понудити јавности или уништити. Они који су му га отели и самовољно обнародовали починили

су својеврсно морално и духовно насиље. Ја, наравно, не мислим да би, и објављен, такав или било који други научни, односно уметнички спис, заслужио кривично гоњење. Да би скандал био потпун, професор Шешељ је отеран на робију због нечега што се јавно није догодило, па, дакле, за јавност и не постоји.

Тај инцидент је код мене изазвао једно готово болесно осећање несигурности. Схватио сам да ми, сваког часа, неко може упасти у стан и купити оно што сам синоћ, прекиноћ, или пре пет година, у ко зна каквом стању и распосложењу, записао. Ох,

ДРАЖА МИХАИЛОВИЧ
— ДРАЖА —
— СРПСКИ ЧИНА —

27. 4. 1893 17. 7. 1946

БОКЉА (ПРЕД)
СРПСКОЈ ДЕЛАТНОЈ

БЕОГРАД С. ЈОРДАНОВИЋА

СРПСКИХ ВЕШТАКА

ПРИМ. ПИШТАЦ ЕВРОПЕ

И НАЈБОЉИХ САРБЕНИЈА

СЛУЖБЕНИХ ПОДЛИЖЕ

ЗАХВАЉНО СРПСИВО

В. Шешел и Дража Стојсављевић пред споменником генералу Дражи Михаиловићу у Либертвилу

не, у мојим хартијама нема података о било каквим антидржавним подухватима и заверама, па ипак, с људима који су спремни да по њима копају човек никад није начисто: оног часа кад се мишљење прогласи за злочин, све је могућно. Изворно мишљење, по својој суштини; у извесном смислу увек је деликт: крши навике, разбија духовну леност, руши привидности.

Да би се обезбедио од опаких изненађења, почео сам предузимати свакојаке заштитне мере, које ми пре суђења Шешељу нису падале на ум. Све своје хартије, укључујући и најневиније лирске белешке, склонио сам из куће. Неколико дана сам их разносио којекуда, онако као што мачка преноси и крије своје мачиће...Затим сам приступио дуготрајном послу умножавања и фотокопирања, разврставања по фасциклама. Фасцикле сам груписао и разаслао у разним правцима.

Реч је о недовршеним рукописима у којима, по мом осећању, нема ничега „опасног“, и који, као књижевне творевине, можда и не вреде богзна колико...Свеједно, не смем допустити да падну у руке непозваних! Такво понижење бих врло тешко поднео.

Откако Шешељ лежи у затвору, сваки интелектуалац достојан тог имена осуђен је на осамнаест година робије. И свако, ко хоће логички да мисли, зна да,

идући пут, звоно може зазвонити њему.

Параноја? Свакако! не треба се бојати те речи! То патолошко оптерећење ми је споља наметнуто. Оно што се догодило Шешељу може снаћи сваког ко покушава озбиљно мислити о овом времену. Муцања и мучна приближавања истини су, очито, кажњива.

Прогон људи због оног што јавно заступају и објављују једно је од великих зала тоталитарних система. Ту, међутим, прогњени добија бар једно, прилично важно задовољење: јавно мњење је упознато с идејама због којих писац страда. Од овог зла веће је једино гоњење због онога што неко пише за себе, што проверава писмима или личним дневницима, што говори у уши непроверених возних сапутника. Професор Шешељ је добио робију због онога што му је нађено у стану и у целу, као и због разговора у купеу неког вечито каснег воза. Одатле до кажњавања за оно што носимо у глави само је један корак. Хоће ли тај корак бити начињен или неће зависи од наше оданости слободи, од наше решености да је, свуда и по сваку цену, бранимо.

Милован Данојлић

Српски четници марширају кроз Београд

Њ. п. владика Амфилохије: Протест због хапшења Војислава Шешеља

ВОЈИСЛАВА ШЕШЕЉА знам по чувењу, не по виђењу. На основу онога што знам о њему закључујем да различитим путевима ходимо и о много чему другачије мислимо. Међутим, има нешто што о њему знам а што бих радије да не знам, што ме дубоко потреса, првенствено као човека Цркве, а онда и као научног радника, Војислав Шешељ је осуђен на 8 година затвора за „два примерка“ никад необјављеног дактилографисаног текста, упућеног, по наруџбини, као одговор на анкету једног листа, и за неколико успутних инкриминисаних приватних разговора.

Човек сам Цркве а не дневне политике. Говорећи, као човек Цркве говорим, за коју је свако људско биће, по достојанству и неуништивој вредности – светиња над светињама. Из вековног искуства и дуговековне историје саме Цркве знам да свака повреда те светиње и њеног без слободе незамисливог достојанства, показала се неминовно поразном за саму Цркву. Свако гоњење другачије мислећих (вршена макар и у име „најсветијих“ циљева), звали се они „јеретици“, или „вештице“ или „анархолибералисти“, увек се на крају показивало као „сабирање угљевља“ на сопствену главу. Једно ме теши: Црква којој припадам никада није насиље прогласила за догму живота за разлику од инквизиције, изнедрене западном римском идејом, уродивши стравичним последицама за сву европску цивилизацију. Инквизиција је судила књигама и идејама, прогонећи идеје, спљивала и књиге и људе; убијала грешника са грехом, правдајући средства – циљевима. Њени носиоци су губили из вида да се идеје побијају само идејама а никако страхом и батином, и да ономе „коме закон лежи у топузу, трагови смрде нечовјештвом“. Лажна идеја сама по себи пропада. Онај пак који себе сматра носиоцем истине, бориле се против онога што сматра лажним – насиљем, укрењује га, убијајући и саму истину и поверење у њу, претварајући је у очима људи и нешто горе и од саме лажи. Историја јасно сведочи да ништа није толико одбило људе од Цркве колико управо то насиље вршено у име истине над онима који се нису уклапали у „непогрешиви“ поредак, скројен по мери не ње саме, него оних који су себе приказивали њеним незаблудивим тумачима.

Учио сам и веровао, да је време инквизиције одавно прошло, време гоњења људи због књига и идеја, ма чије и ма какве оне биле. Но, да ли је заиста и прошло? Или се можда само мењају циљеви, рухо и носиоци истих античовечних начела и метода? Богови који гутају људе заједно са њиховим гресима, нису ли подједнако крво-

Говор на промоцији Српске Светосавске странке

лочни и нечовечни, звали се они небески или земаљски? Ништа опасније и отровније за човека од „непогрешиве“ свести, без обзира на чему се та и таква лажна свест зансива: на Богу или на Марксу, на папи или на било којој идеји или идеологији. Оно што се збивало последњих векова а што се и данас збива, сада не више у име Бога него у име обоготвореног човека, све више ме утврђује у уверењу да оно мрачно и демонско из средњевековља није исчезло него се, насупротив, разгранало до неслућених размера. Средњевековно спаљивање људи због књига и идеја расцветало се у отровно и све смрадно цвеће гилотине, гасних комора и гулага и прети да својим смрадом загали васиону...

Признајем: пресуда Војиславу Шешељу убија у мени наду и веру у човечност. Са трепетним поштовањем стојим пред људима који трагају за собом и за правдом, спремним да се жртвују за човечнији живот других. Такви и када греше, због људске несавршености и ограничености греше, не из отровног и трујућег самољубља и из мржње према било коме. Само слепци нису у стању да виде и да увиде да Шешељево тамничко гладовање

представља истинску жеђ и глад за правдом, пред очима ситих ждерача који седе у удобним фотељама непогрешиве свести и уславане савести или пилатовски перу руке у крви праведника.

И за детињу памет је јасна и очевидна вапијућа несразмера између сурове пресуде изречене над Војиславом Шешељом и онога што је код њега окарактерисано као његов деликт и преступ. Увиђајући то и потресен тиме, питам се: Како да се после једног таквог чина нашег правосудја не осети утроженим сваки човек и грађанин, нарочито они међу њима који имају ту срећу (или несрећу) да нешто пишу и мисле, гладни и жедни правде, истине и човечности?

Ништа ниоткога не тражим. Једно само не желим: да својим ћутањем или пилатовским прањем руку будем саучесник у суду над Војиславом Шешељом или било коме њему сличном. Желим да изразим и још нешто: пресуда над Шешељом унижава у мени хришћанина и човека, убијајући веру у људску правду и човекољубље.

ЈЕДАН ВЕЛЕИЗДАЈНИЧКИ ПРОЦЕС

Недавно суђење др Војиславу Шешељу у Сарајеву изазвало је велико интересовање домаће и стране јавности. Ипак, у штампи је било мало речи о неким његовим *правним* аспектима, иако су они посебно занимљиви. Било би добро да се о тим аспектима проговори и изван уско стручних правних часописа. Јер, дело за које је Шешељ осуђен одговара некадашњем злочину велеиздаје (како се оно и данас назива у многим законодавствима), а најшира јавност из сасвим разумљивих и оправданих разлога може желети да зна ко су и шта рале људи које наша судска пракса сматра велеиздајницима.

Из пресуде Окружног суда у Сарајеву К: 161/84 од 9.7.1984. се види – а из штампе се да доста тачно наслутити – да је Шешељ осуђен због одређених тврдњи које је изнео у свом *необјављеном* тексту под насловом „Шта да се ради“ и због исказа које је дао у приватним разговорима са историчом сведока (сви ти разговори вођени су у *четири ока*). Према налазу суда, Шешељ је

својим усменим и писменим тврдњама: тражио „одступање СКЈ и других субјективних снага из укупних друштвено-политичких збивања у Југославији“; нападао самоуправљање и делегатски систем; подстицао на подривање целокупног друштвено-политичког система; грубо нападао и вређао покојног председника Јосипа Броза Тита, а тиме и „све садашње представнике највиших државних органа, будући да (они) у цјелокупном развоју слиједе Титов пут“; разбијао братство и јединство и нарушавао равноправност народа и народности; позивао на противуставну промену федеративног уређења државе. За све ово суд га је осудио на осам година затвора *због кривичног дела контрареволуционарног угрожавања друштвеног уређења из члана 114. Кривичног закона СФРЈ*. И то је управо оно што, са правног становишта, изазива чуђење. Ево због чега:

Нико не може и не сме да сматра Шешеља кривим пре него што цитирана пресуда постане правоснажна.

Али, узмимо – само *аргументо* и за потребе овог чланка – да су све чињенице које је суд утврдио тачне и да је Шешељ заиста учинио (тј. написао и казао) све што је учинио. Ни тада Шешељ не би могао бити крив за дело из чл. 114. Наиме, пошто је – како је суд утврдио – све што је учинио, учинио *путем написа и говора*, Шешељ би евентуално могао бити крив само за кривично дело непријатељске пропаганде из чл. 133. КЗ. Јер, по члану 114. казниће се онај

ко учини дело управљено на: ограничавање или обарање власти радничке класе и радних људи; противуставну промену уставом утврђеног друштвено-економског уређења, друштвено-политичког система или система самоуправљања; противуставно свргавање органа друштвеног самоуправљања и власти, њихових извршних органа или представника тих органа; подривање економске основнице земље; разбијање братства и јединства или нарушавање равноправности наро-

Са принцом Андрејом Карађорђевићем и Војом Јефтићем у Палм Спрингсу 1989 г.

да и народности; или противустану промену федералног уређења државе.

С друге стране, по члану 133. казниће се онај

ко написом, летком, цртежом, говором или на други начин подстиче на обарање власти радничке класе и радних људи, на противустану промену социјалистичког самоуправног друштвеног уређења, на разбијање братства и јединства и равноправности народа и народности, на свргавање органа друштвеног самоуправљања и власти или њихових извршних органа, на отпор према одлукама надлежних органа власти и самоуправљања које су од значаја за заштиту и развој социјалистичких самоуправних односа, безбедност или одбрану земље, или злонамерно и неистинито приказује друштвено-политичке прилике у земљи.

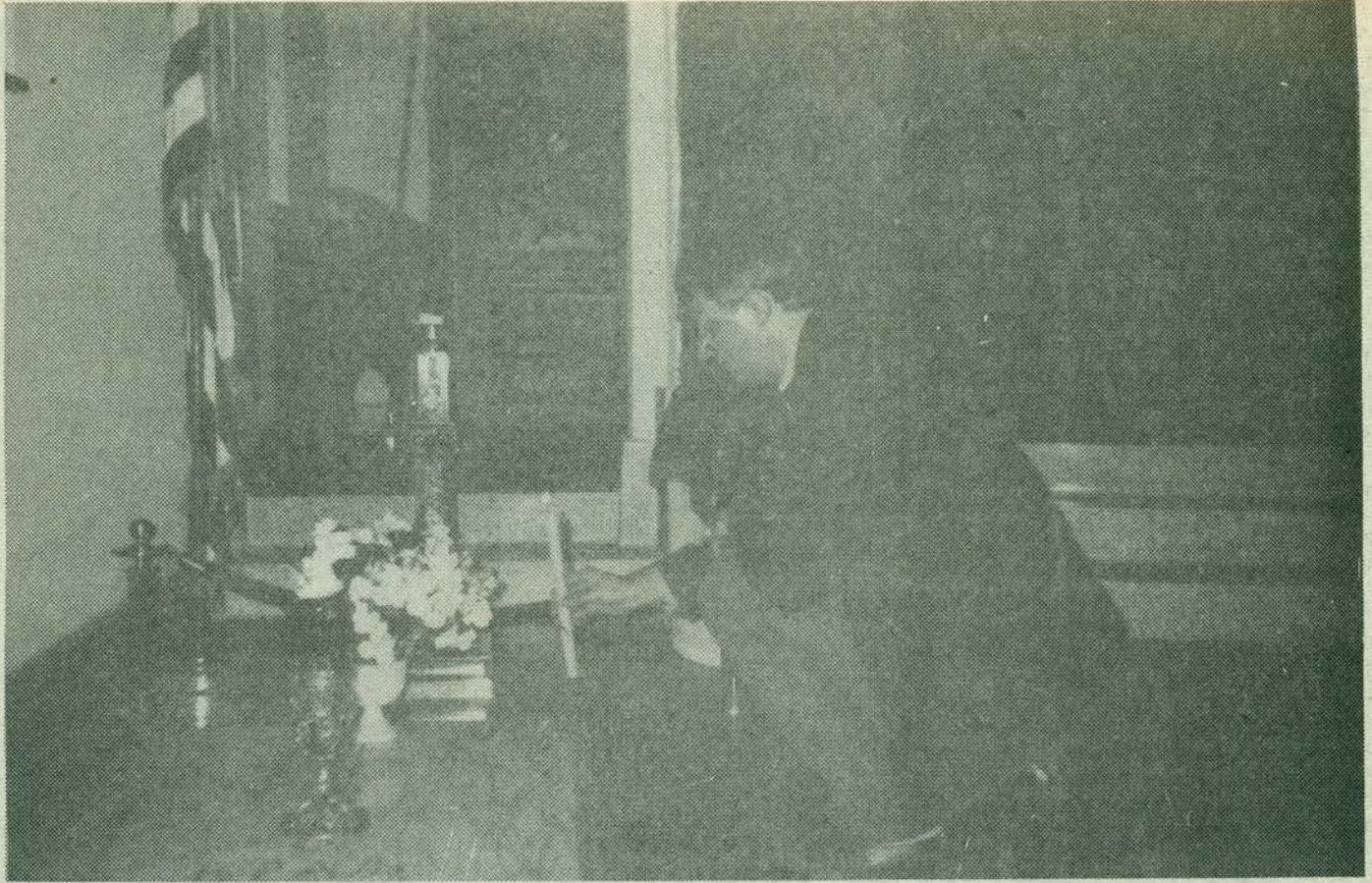
Курзив у наведеним законским члановима је наш. Он показује у чему је једина разлика између ова два прописа: заштитни објекти су у оба случаја исти (основе друштвено-политичког уређења), али је различит начин на који се они угрожавају односно повређују. У првом случају потребно је да се „учини дело управљено на“, а у другом да се „написом, летком, цртежом, говором или на други начин подстиче на“.

У ствари, из саме пресуде проистиче да Шешел није могао бити кажњен за дело из чл. 114. (као велеиздајник) него за дело из чл. 133. (због непријатељске пропаганде). Наиме, дело из чл. 114 је најопштије дело у Глави XV КЗ: скоро сва кривична дела из те Главе јављају се као посебни облици овог основног кривичног дела. Одатле следи да се за дело из чл. 114. може казнити „само ако кажњивост није одређена за неки његов посебан облик“; штавише, „ако су остварена обележја овог дела и неког посебног његовог облика не постоји стицај дела већ само једно дело и то оно које је одређено као посебан облик (случај привидног и идеалног стицаја који се решава на основу правила: *lex specialis derogat legi generali*“ – цитат је из Коментара КЗ од Фране Бачића и других, али се исти аргумент може наћи у сваком бољем коментару или уџбенику кривичног права. И судска пракса уважава овај став, као што се нпр. види из Одлуке Врховног суда Хрватске I Кж-1945/72, која потврђује супсидијарност дела из чл. 114. у односу на друга дела из исте главе. Неки теоретичари мисле да су дела контрареволуционарног угрожавања и непријатељске пропаганде слична, али је оно прво „дело акције“, а ово друго „дело пропаганде“ (уп. Ј. Таховић, *Кривично право. Посебни део*, стр. 29). Шешелева „акција“ свела се на писање и говорење: ако уопште треба кривично да одговара,

Шешел може да одговара смо за дело из чл. 133.

Ми не можемо да улазимо у питање зашто је сарајевски Окружни суд применио пропис који је применио а није осудио Шешела за дело непријатељске пропаганде. Чињеница је да је члан 133. КЗ о непријатељској пропаганди већ дуго предмет полемике и оспоравања у стручној и широј јавности, па и једног делегатског питања у Савезној скупштини. Можда је сарајевски суд сматрао да је члан 133. исувише „компромитован“, па је због тога применио други пропис. Поред тога, примена чл. 114. омогућује далеко строже кажњавање осуђеног. Највиша казна која се може изрећи по чл. 133. је десет година затвора, док се по чл. 114. може изрећи казна затвора до петнаест година, а у особито тешком случају (в.чл. 139.КЗ) и смртна казна.

Узмимо сада, опет *аргуендо*, да је Шешелев умишљај био у свему усмерен на остваривање бића кривичног дела из члана 114. Опет не мислимо да би Шешел, средствима којима се послужио, могао да изврши ово кривично дело. У теорији се, истина, узима да не може постојати покушај кривичног дела из чл. 114, пошто оно инкриминише припремне радње и свршено је предузимањем било које радње, без обзира на евентуалне последице. Али, и код овог дела има места примени института *неполобног покушаја* из чл. 20. КЗ (уп.нпр. Таховић, 25

На гробу краља Петра II Карађорђевића у Либертвилу.

loc. cit.). Неподобан покушај постоји када се кривично дело покуша да изврши на неподобном предмету или неподобним средством – нпр. ако неко пуца из празне пушке или пуца на леш, чини неподобан покушај убиства.

Средствима којима се Шешељ послужио – писање једног текста и приватни разговор с пет лица – очигледно су неподобни да изазову последицу, тј. да сруше друштвени поредак и изазову противуставну (а то значи насилну) промену федералног уређења државе. Додајмо и да је говор само *релативно* неподобно средство извршења кривичног дела из члана 114: могуће је, наиме, замислити генерала који свом потчињеном изда *усмену* наредбу да војском заузме скупштину и похапси посланике – то никако не би био неподобан покушај него, без обзира на исход, свршено кривично дело велележаје. Али, говор научног сарадника Шешеља није подобан да изазове последице које може да изазове говор једног генерала или државника. Суд је очигледно сматрао да су Шешељеви искази друштвено опасни. Због тога суд није применио ни пропис о неподобном покушају (чл. 20.КЗ) ни пропис из чл. 8 ст. 2 КЗ, по коме није кривично дело оно које представља незнатну друштвену опасност. У овом другом случају Шешељ не би био кривично

одговоран, а у првом би га суд могао ослободити од казне или блаже казни.

Шешељ је могао желети да објави свој текст, али нико не може са сигурношћу рећи да ли би он ту своју жељу и остварио. Претходно би текст морао да прихвати за објављивање уредник неке едиције, и то вероватно на основу позитивних мишљења стручних рецензента, или би Шешељ морао да обезбеди средства за приватно издање, или би морало да се догоди још нешто што не зависи у потпуности од Шешељеве воље. Све што је он учинио било је да текст пошаље уреднику едиције у којој је желео да га објави и – што Шешељ не признаје, али суд сматра доказаним – још једном, „до сада непознатом лицу у Београд“.

Међутим, основне тезе Шешељевог текста добиле су, без његовог знања и вероватно против његове воље, огроман публицитет. Талашњи савезни секретар за унутрашње послове Стане Долани, у интервјуу загребачкој телевизији 9. маја 1984, обавестио је јавност да „један социолог“ тражи укидање неких југословенских република, укидање делегатског система, као и детитонизацију и лекардељизацију друштвено-политичког система земље. Следећег дана је сарајевско „Осло-

бођење“ саопштило на кога је Долани мислио и објавило опширне цитате из инкриминисаног Шешељевог текста. Овај коментар су одмах пренели многи југословенски листови, а међу њима и „Политика“. Тако су неке од Шешељевих идеја, иако у упрошћеном и понешто искривљеном облику, објављене у вероватно милионском тиражу. Али, иако су милиони људи упознати са Шешељевим идејама, друштвено-политички систем није пропао, што потврђује да оно што је Шешељ учинио (говорио и писао) може представљати само неподобан покушај контрареволуционарног угрожавања друштвеног уређења.

Али, објављивање Шешељевих идеја у високотиражној штампи везано је за још једну правно релевантну тешкоћу у овом случају. Ми смо поменили да нико не може и не сме сматрати Шешеља кривим све док пресуда не постане правоснажна. То налаже члан 3. Закона о кривичном поступку, који садржи један од основних принципа нашег кривичног права – презумпцију невиности („нико не може бити сматран кривим за кривично дело док то не буде утврђено правоснажном пресудом“). Тај принцип је загарантован и Уставом СФРЈ (чл. 191. стр.4). С претпоставком невиности је у вези одредба чл. 1. ст. 2. ЗКП, по којој „пре доношења

правноснажне пресуде окривљени може бити ограничен у својој слободи и другим правима само под условима које одређује овај закон". „Друга права“ укључују морални интегритет и људска својства окривљеног, што значи да је недопустиво да се окривљени пре правноснажности пресуде у јавности приказује као криминалац и да се у јавности ствара утисак да је он крив. Не само што ово јасно произлази из поменутих уставних и законских одредби него је и наша судска пракса у том погледу сасвим недвосмислена. Сваки бољи коментар ЗКП садржи по неку такву пресуду; ја ћу овде цитирати само ону Врховног суда Југославије (Кж. 47/65), која вели: „Обавештавање грађана путем штампе о току поступка о појединим кривичним стварима потребно је и дозвољено, али је нужно да се оно врши објективно и без прејудуцирања кривице оптуженог и судске одлуке. Супротан поступак може нанети знатну и ненакнадиву штету правима и интересима грађана“. Вероватно се сви сећамо писања штампе о случају Шешељ, не само зато што је оно било веома обилно, него и зато што никако није било објективно нити без прејудуцирања кривице и судске одлуке.

Посебно је упадљиво то што је штампа преносила изјаве највиших представника извршне власти о случају Шешељ, и то изјаве које нису

остављале места сумњи у погледу Шешељево кривице. Такве изјаве не само што угрожавају права окривљеног (интегритет и људска својства) у кривичном поступку него представљају недопуштен и недопустив притисак на суд. Кад председници највиших органа власти говоре о конкретним кривичним предметима, то нема исту тежину и значај као писање новинара, стручњака или других грађана. Напротив, све што се у јавности изнесе поводом одређеног кривичног случаја суд треба (и мора) да узме у обзир приликом одлучивања, јер је суд дужан да размотри све околности релевантне за утврђивање материјалне истине, без обзира како је за њих сазнао. Али, суд не треба (и не сме) да зна шта о кривици конкретног окривљеног мисле представници извршне власти, јер би то сазнае могло да, макар и подсвесно, утиче на судију у заузимању става. Наравно, одговорност за објављивање таквих изјава није на новинарима него на представницима извршне власти који их дају.

За чудо је колико су оптужбе за велеиздају (чл.114.КЗ) учестале у нашој судској пракси. У Босни и Херцеговини су због велеиздаје одговарали тзв. муслимански националисти прошле године, на Косову су таква суђења скоро редовна појава, а у Београду је управо подигнута оптужница против шест лица због непријатељског удружива-

ња (чл.136.ст.1 КЗ) ради контрареволуционарног ургожавања друштвеног уређења (чл.114). У већини случајева (с делимичним изузетком Косова), оптужени су, баш као и Шешељ, олговарали због онога што су говорили и писали. Паламо се да смо уверљиво показали да вербални деликти не могу да се подводе под чл.114. Кривичног закона. Ако се, међутим, таква пракса продужи, бојати је се да ће у очима јавности оптужба за велеиздају изгубити потребну озбиљност и тежину. Ако се то догоди и ако кривично дело из чл.114. на такав начин „девалвира“, тешко је предвидети последице. Јер, тежег дела у југословенским кривичним законима нема. Остало би једино да се поштравају већ и онако драстичне казне, а највиша казна предвиђена за тешке облике велеиздаје је смрт.

Људи не могу бити велеиздајници само зато што говоре и пишу оно што мисле – ма колико њихове идеје биле одбојне, изопачене, гнусне и неприхватљиве. Велеиздајници могу бити само они људи који „делом“ угрожавају, и то озбиљно, уставни поредак. По правилу ће то бити они који имају велику друштвену и политичку моћ, а међу људима Шешељевог друштвеног положаја таквих је мало. И то је један од разлога што велеиздајнички процес Шешељу многим не делује сасвим уверљиво.

Др ИВАН ЈАНКОВИЋ

На гробу владике Николаја Велимировића

Војислав Лубарда:

Писмо Војиславу Шешељу

Драги именаче,

пишем ти мада не знам тачан назив „проклете авлије“ у коју си стрпан да чамиш и чекаш милост Божију. Ма колико да је горка ову посланицу ти нећу слати поштом, јер – као што знаш – наша је пошта чудна постала: уручује оно што ниси послао, а ускраћује послато. Ипак, нека мука – мука стида и беспомоћности – тјера ме да се нађем уз тебе, свјестан да ти моје ријечи неће помоћи ако би се и десило чудо да ова суморна књига, настала из протеста и огорчења, стигне пред твоје очи прије него те ослободе уза и синцира. А кад те пусте (ваљда ћеш и то дочекати?) биће касно и за ријечи и за дјела, дјела савјести људи који са грозом мисле о томе да се и данас, послје толико прогутих ријечи о слободи и демократији, у казамате трпају људи који су криви само зато што мисле како имају право на своју мисао.

Црни мој Војо, ниси ни први ни последњи који си се преварио у својој вјери. А што се тиче питања „Шта да се ради“ – они који су те осудили одавно знају шта треба да раде – морам ти рећи да си ме чак и наљутио. Зар си забора-

вио на староставни босански наук: *кадија те тужи, кадија ти суди*. Крив си већ и зато што си повјеровао да више нема кадија који суде аршином добро премотане чалме. Чалми, можда, и нема – не бар на јавним мјестима – али има оног што је остало иза чалми, уложене памети.

А да те по мјери такве памети чека оно што си дочекао, знао сам истог часа кад си се дрзнуо да једном надобудном секретару Градског комитета СК замјериш што је преписао туђу докторску дисертацију. Зар, пријатељу, ниси претјерао већ на првом кораку: шта ти је, лођавола, сметало преписивање? Код нас се све преписује: закључци, резолуције, одлуке, пресуде. Ако ишта, то је бар чист посао: добијеш, погледаш, препишеш. Очас готово, а без грешке. То би и твој Потпарић – твој по томе што ће му се име обзнањивати једино уз твоје – био другачији? Мене, искрено речено, не саблажњава ни онај форумски „доктор“ због којег су те почели вијати, ни судија Потпарић – човјек је радио по мјери своје савјести – већ ти, Шешељу. Морао си, ако ништа друго, научити да

се голим прстима не дира у гују присојкињу!

Сад, шта је, ту је: добио си тих својих осам годинца. Зачудио сам се што није и свих девет, да се напуни мјера. Ако се пажљиво сабере шта су ти, све, рачунали и срачунавали – од оних прије тебе, на које си се угледао, до оних који би могли доћи послје тебе, то и није много. Замисли, човјече, кад би свима (свима који ће доћи) пало на памет да одлазе у Београд, дају изјаве, пишу „Сјехања“, „Анатеме“, „Политику као судбину“, „Зимоморе“ или поставаљају тамо нека (будибогснама) питања о томе шта да се ради у којима задиру чак до Авноја? Куд би то одвело? Шта би остало од *чисте* Босне? Зар није било доста Гојка, Мома, Вука, Рајка, Воја? Читао си, ваљда, „Свијет“? Ако ниси, ко ти је крив! Тамо су лијепо и на вријеме упозорили све оне који носе таква и слична имена да се смире, да ућуте, док је времена. Живио си у Сарајеву, ама као да си био изван Босне? Теби су, очито је, и даље у памети игуман Стефан, Новица Церовић, старац Вујадин и слични. Као да ниси видео црним по бијелом – Новица Церо-

Милош Ковач, Драго Асановић, Војислав Шешељ, капетан Михајло Бабић и капетан Владимир Чудић у српској цркви у Енглеској 1989.

вић више није јунак, ни примјер за углед. Још мање су то они који зазивају разне Мрђане и Млађане. Много се шта измијенило, пријатељу. Ти, чини се, још верујеш да је ага Смаилага – крвник?! И у томе се, видиш, вараш. Није. Није одавно. Смаилага Ченгић је – и то пише у дебелим књигама Мухсина Ризвића – „највећи босански јунак”. Људи се, брате, мијењају. То му дође дијалектика: све тече, све се мијења.

Па и наша Босна поносна. Прошло је вријеме мајки Југовића и црних гаврана са поља Мишара. Прошла је, откал већ, и Невесињска пушка у којој су се и твоји Шешељи онако нескромно огласили. Али то вама, клетим бунцијама, није било доста. Огласили сте се и против цара Фрање, а потом и против усташа. Нисте чекали чак ни хабер за буњу. Не може се, човјече, срљати увијек на своју руку, без питања.

Ти си, истина, поставио питање, али какво?! Што се тебе тиче Авној?! И уопште, шта ти хоћеш? Шта си наумио послје питања? Доста је било конструкција (устанка, буна и „разног пискарања”), како то лијепо, *марксистички*, умије да објасни твој земљак Ариф Тановић, доскорашњи декан, до-

скорашњи ректор, вајкадашњи члан ЦК. Не може се – и то је дио дијалектике – све нападати. Треба прилећи и уз власт. На вријеме прилећи. Шта би ти сметало да си се угледао на колегу са Филозофског факултета, Мухсина Ризвића? Кад је требало бити уз усташе, Ризвић је био, не само срцем већ и пером. Послије се придружио младомуслиманима, додуше преурањено. Али, шта мари: одсејдио је годину-двје и потом лијепо дочекао оне које је чекао – БиХ дух на челу са Мухамедом Филиповићем и *исламске фундаменталисте* о које си се саплео, мала, засад, крију и чело и лице. Ризвића то није омело да зна који су *туђи* а који *своји*.

Од Требиња до бродскије врата
Није било Срба ни Хрвата
А данас се кроза своје хице
Оба странца ко у своме шире.

Биће да твоји стари, они из Невесињске пушке, нису знали да су *странци*. Ризвић, богме, зна. И зато што то зна, зато што уздиже као изузетну књижевну вриједност горње (и сличне) стихове, добио је највеће признање БиХ, награду која носи назив устанка народа БиХ, 27. јула. Додуше, нешто се по-

бркало или у називу награде или у имену добитника? Биће да су на брзину протумачене ријечи усташа и усташа, усташке пјесме и устаничке пјесме. У коријену је то, ваљда, исто: и једни и други су – устали.

Код тебе се нису збуњивали. И неће. Дали су ти времена. Доста времена. Очекују да халадумиш. Да заборавиш Београд. Мораш утуфити, то је друга држава. Није ред да замјењујеш државе као што у свом незнању замјењујеш имена босанских јунака. Све остало *кашће ти се само*.

Мене, драги именуаче, мори питање зашто ти, бар, не пребих ногу кал те већ на други начин нисам могао одврати-ти да се враћаш преко криве Дрине, тамо гдје се одвајкала судило и суди оним који нису вољни да се клањају и метанишу. Не знам – због тога ти се највише и обраћам – да ли ме више пече што сам те заустављао или што те нисам зауставио? Вријеме ће бити последњи судија и теби који ме ниси послушао и мени кога су исте гује јеле, али нисам имао довољно петље да сачекам исте – синшире.

Војислав Лубарда

У Београду, 30.10.1984.

НАЈЗНАЧАЈНИЈИ ПАМФЛЕТИ ВОЈИСЛАВА ШЕШЕЉА

Прво отворено писмо господину Хамдији Поздерцу, члану Председништва СФРЈ

Драги Хамдија,

Ти ћеш се, сигурно, зачудити и овом писму и тону којим се у нормалним животним околностима обраћа само пријатељ пријатељу. Тешко ће Ти, поготово, бити да разумијеш откуда и зашто то ја, којег Ти ничим пријатељским ниси задужио, отворена срца и с најчистијим намјерама, желим да Ти помогнем.

Ти се, наравно, сјећаш децембра 1981. кад си предводио политичку хајку против мене, јер сам тражио да се Твом „мезимцу“ Брани Миљушу, тадашњем секретару Градског комитета СК Сарајева, због плагијата одузме магистериј политичких наука. Та хајка Ти је, знаш и сам, добро дошла и да ми се осветиш за неке моје претходне грехове, нарочито за јавно жигосање Твојих миљеника Атифа Пуриватре, Хасана Сушића и Мухамеда Филиповића, које аргументовано означих као барјактаре панисламизма и муслиманског национализма у Твојој држави Босни и Херцеговини.

Памтиш, као што и ја памтим, како си на партијском састанку, пред крцатим амфитеатром Факултета политичких наука у Сарајеву, пред мојим колегама и студентима, забранио да одговарам на оптужбе и, без увијања, спречио ме да уопште говорим на том скупу, готово у цјелости мени посвећеном. Рекао си: „Ниси ништа понудио што би било прихватљиво за дијалог!“ А том беспризивном ставу си додао и ове констатације: „Оуглао си, Војо, на критику, као магарац на батину. Магаре се мора тући да крене, ја имам осјећај да многе треба тући, да би се бар преиспитали шта раде и шта чине у овој земљи! Заплашио си све присутне. Био си онај исти Хамдија који је 1968. претио сарајевским студентима да ће њихове демонстрације растерат тенковима! Казао си, сјећаш ли се, да нисам ни за лудницу, чим сам се усудио да у једном тексту у „Дуги“ поменем и Тебе, као рецензента Миљушеве књиге плагијата. Онда си направио предах, на тренутак спустио батину и пријатељски ме посавјетовао: „Не би ти, Војо, требао да као јуне главињаш! Треба себе да преиспиташ, да удариш главом у зид!“ По Теби, није требало да јавност упознајем са Миљушевим плагијатом. Као његов колега и, посебно, као комуниста, био сам дужан да одем код Миљуша и да му, у четири ока, кажем овако: „Бура-

зеру, ово ти не ваља, припреми ограду, накнадно убади наводнике и фусно-те.“

Није, дакле, потребно да Те подсјећам на оно што ниси заборавио. Твојом вољом, истјераше ме из чланства Савеза комуниста, ускоро ме протјераше са наставничке катедре, а потом ми одузеше и слободу. Бранко Микулић и Ти планирали сте најприје 12, а потом вам се учини да је доста и 8 година робије. Да ли је било по сриједи залонцјело покајање или нешто друго, тек Ти си, драги Хамдија, тражио од моје породице да напишем молбу за помиловање, гарантујући својом влашћу да ћу, у том случају, бити отпуштен са робије, Тек Ти се, ево, сада на тој бризи захваљујем. И не замјери ми што сам ту Твоју понуду тада одбио и своју затворску казну издржао у земничкој робијашници до посљедњег дана, до посљедњег сата.

на освету му је страна, далеко је од мене, већ и због тога што би ме освета изједначила с тобом. А у традицији је народа у коме сам поникао, чијим си се припадником и Ти до уназад непуних двадесет година декларисао, да се на зло узвраћа добрим, и то је главни разлог што желим да Ти у невољи помогнем.

Београдски „Студент“ је објелода-нио да си покрао читаве пасусе из туђе књиге и тај плагијат, по свему идентичан оном Миљушевом, објавио под својим именом. Ти си покушао да крађу демантујеш. Наводно, ниси знао да је то што си крао објављено у нечијој књизи, него си мислио да су то материјали писани за потребе Тринаестог конгреса СКЈ. У чему је разлика, све и да Ти се повјерује? Није, ваљда, да и Ти спадаш у оне који сматрају да је моралним и законским нормама забрањено да се покраде само приватник,

Демонстрације српских четника у Лапову

Кад бих Ти враћао истом мјером, кад бих за извађено око тражио око, кад бих за сваку годину робије тражио и за Тебе исто толико сузањства, па за све стражарске пендреке и мјесеце проведене у самици земичке робијашнице тражио освету без позива, онда ја више не бих био ни цивилизовани Европејац, ни словенски хришћанин, ни истински припадник народа на чији се „реваншизам“ и „хегемонизам“ у овој земљи, већ четири деценије, тако хистерично галами. Не, драги Хамдија. Ја памтим, али не злопамтим. Помисао

а да је развлачење и присвајање колективног, друштвеног, и нормално и дозвољено?! Срећа што Вук Караџић није био Твога морала и Твоје памети, иначе би сав Косовски циклус, све прикупљено народно стваралаштво, непроцењиво духовно благо, публиковао под својим именом!

Ти знаш, драги Хамдија, да Ти, по важећем Закону о ауторским правима, следује најмање — година дана затвора! Знаш, такође, и то да Те високи политички положај неће спасити, јер живимо у освједоченој правној

држави. Излишно је, коначно, да Те подсећам на то да ниједан политички моћник у нас, ако се огријешио о закон, није умакао објективном судском процесу и правичној санкцији. Само узгред и илустрације ради, да напоменем: Твој партијски друг Бранко Микулић је, сјећаш ли се, морао да одговара због оне виле са бакарним кровом која је за њега и његову скромну породицу грађена у најужем центру Сарајева, а кажњен је и због тога што је своју кћерку, без законски обавезног јавног конкурса, поставио за директора Олимпијског музеја у нашем шехеру. Ни ти, сигурно, нећеш боље да се проведеш.

Хамдија, буразеру, ово Ти не ваља! Повуци књигу из продаје, припреми ограду, свали кривицу на лекторе и коректоре, за наредно издање накнадно убаци наводнике и фусноте. То ти, ево, пријатељски савјетујем.

У Твом родном крају, у Цазину, кажу: „Лакше би то чојек ућеро двајес центата у гујсцу, него два центата у главурду!“ Сјети се те изреке, јер си је и сам, често, другима препоручивао, вадећи из ње драгоцјену поуку.

Послије суђења, које ће, свакако, у што не треба ни сумњати, ускоро бити заказано и одржано, следује Ти одлазак на робију. С обзиром на то да си много заслужан за моја робијашка искуства, ја Ти их, овом приликом, несебично стављам на располагање. Додуше, Твој положај је много тежи, јер

у затвору нећеш бити као заточеник савјести него као обичан крадљивац, а и читаво друштво ће те третирати као криминалца. Нећеш уживати подршку ниједног угледног интелектуалца у Југославији или у свијету. Тебе ће сви, и који Те лично знају и који Те не знају, жестоко осуђивати. Објелоданиће се, док будеш у затвору, сви скандали у којима си, док си био ван затвора, на власти, учествовао. Прво ће Ти окренути леђа Твоји полтрони и салашњи и некадашњи миљеници. Очекуј да ће они, свакодневно, полицији и судовима, али и затворској управи, против Тебе слати све новије и новије пријаве, писма осуде и згражавања, презира и ниподаштавања.

У затвору ће Те подвргавати батинању, можда и само због тога што неком стражару нећеш бити симпатичан.

Ако се, у знак протеста, одлучиш на штрајк глађу, онда пиј, најмање, два литра воде дневно; иначе ће Ти, као што су мени, тешко страдати бубрези.

Унапријед знај да је присилна исхрана, било инфузијом, било сондом кроз нос, више него непријатна.

Глађу не штрајкуј никад дуже од 15 дана заредом, јер могу наступити неизљечиве посљедице по Твоје здравље.

Одеш ли у зеничку робијашницу, вјероватно ће те распоредити на рад у брусиону или ливницу. Запамти: тамошњи услови су ужасни. Ни најо-

сновнија средства заштите на раду Ти неће стајати на располагању.

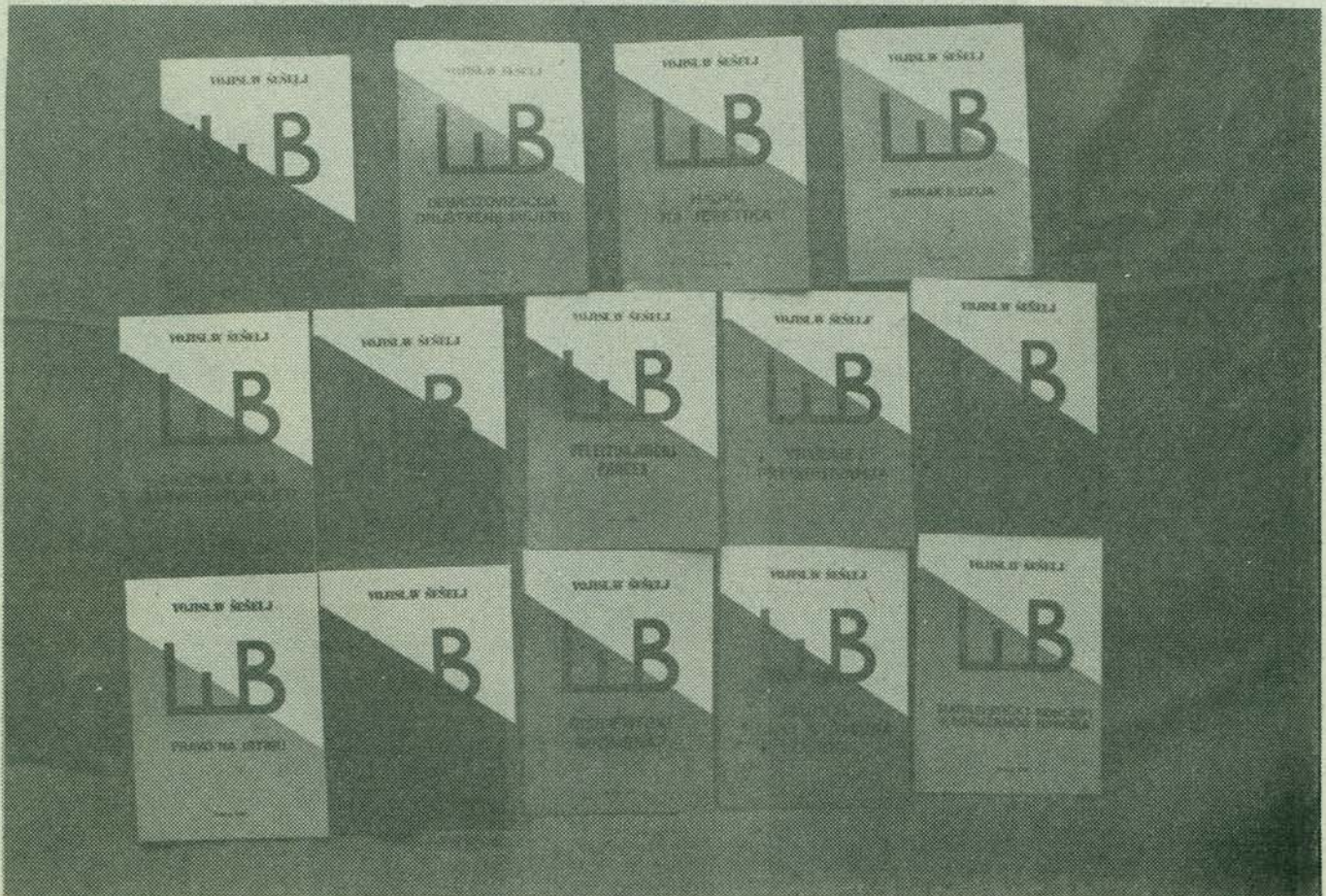
Ипак, имај у виду и ово: подмићивањем управе може се промијенити радно мјесто и прибавити још низ других привилегија.

Ако Те у затвору ангажују као провокатора који ће цинкарити политичке осуђенике и пристати да се појави као лажни свједок на поновном, инсценираном, суђењу неком од њих, казну ти могу преполовити, а након изласка на слободу испословати и пристojно радно мјесто.

Највећа опасност ће Те вребати од стране Твојих колега — кажњеника — криминалаца. Они, ти обијачи каса, разбојници и превејани лопови, сматраће Те лудим. Никако неће разумијевати да постоје лопови који краду туђе књиге, и још их преписују. Било би ти, међу тим полусвијетом, много лакше да си испарош или провалник!

Ако је икако могуће, води рачуна да у колективној спаваоници уграбиш мјесто на горњем кревету и никад немој спавати потрбушке. У противном, подмукли класни непријатељ може да Те нападне с леђа, тако да сутрадан нећеш моћи ни ходати!

Будеш ли кажњен самицом, онда ћеш 16 часова дневно морати да шеташ три корака напријед, три корака назад, без могућности да било шта прочиташ, препишеш или да с неким разговараш.

Можда ће покушати да Те тако, изолацијом и додатним шиканирањима, излијече од скрибоманије и преписивачког синдрома.

Учине ли Ти се потребним још нека објашњења, потражи ме у мом стану, предложи неку кафану, парк — ја ћу Те примити, ја ћу доћи; стојим Ти на услузи.

Ни најжање не сумњам у то да ћеш Ти у затвору показати максималну жељу да се преваспиташ и дозовеш. Може се лако десити да Ти, по изласку, на слободу, поново понуде исту функцију, исти посао који сада обављаш, јер Тебе не могу, као, рецимо, неког политичког осуђеника, осуђеног због вербалног деликта, непријатељске пропаганде, након робије оставити без хљеба, породицу Ти присилити да гладује. Ти то не смијеш да прихватиш, мораш да одбијеш.

Размисли и сам: Ти би, по кључу и по реду ротације, требало да за неку годину, можда баш у вријеме кад будеш изашао из затвора, постанеш председник Председништва СФРЈ, односно — шеф југословенске државе. Не би било баш пријатно прочитати у неким капиталистичким новинама наслов овакве садржине: „Плаггијатор постављен на кормило Југославије“!

Или овакав: „Интелектуални крадљивац на челу југословенске федерације!“

Крађа је крађа, па било да се краде књига или тањир у самопослузи, мој Хамдија. И није баш тешко замислити да би, у случају да не одбијеш функцију члана Председништва СФРЈ, сутра довео себе у незавидну ситуацију да Горбачов, госпођа Тачер, председник француске републике или полубожански цар Јапана, са којима би Ти (као шеф Југолсавије) евентуално водио државничке разговоре, склањају од Тебе налив-пера, акти-ташне, личне забиљешке или наочаре!

Најбоље је рјешење и за Тебе и за Југославију: одробијај то што Ти суд одреди, па одмах — у пензију!

Размишљао сам да би могао да, евентуално, прихватиш мјесто амбасадора. Али гдје? У демократским и културним земљама тешко да би Те примили. У Либији остаје ризично: Гадафи је почео да стрелја и вјеша одвећ загрижене фанатике међу исламским фундаменталистима. По многим квалитетима Ти би се без суме, допао Хомеинију, али он, ипак, никад не би могао олако прећи преко Твог, макар и само декларативног, атеизма и одређења за марксистичку идеологију.

Остаје још само Тирана. Рекло би се, мјесто као измишљено за Тебе: огрнеш се паролата и бајкама и баснама о социјалистичкој револуцији, пролетерском интернационализму и борби против великокрпске хегемоније, а у тишини радиш на трасирању зелене трансверзале (ЗЕТРА! — је ли се тако, и по томе, зове она олимпијска дворана у Твом, све донедавно сам у својој наивности мислио и мом, Сарајеву?) од Техерана па до иза Бихаћа, на истребљењу хришћана из Босне, Херцеговине, Санџака, Косова, Метохије, Македоније...

Ипак, одбиј и амбасадорско мјесто у Тирани, ако Ти га понуде. Пензија: то је, мој Хамдија, за Тебе најпаметније.

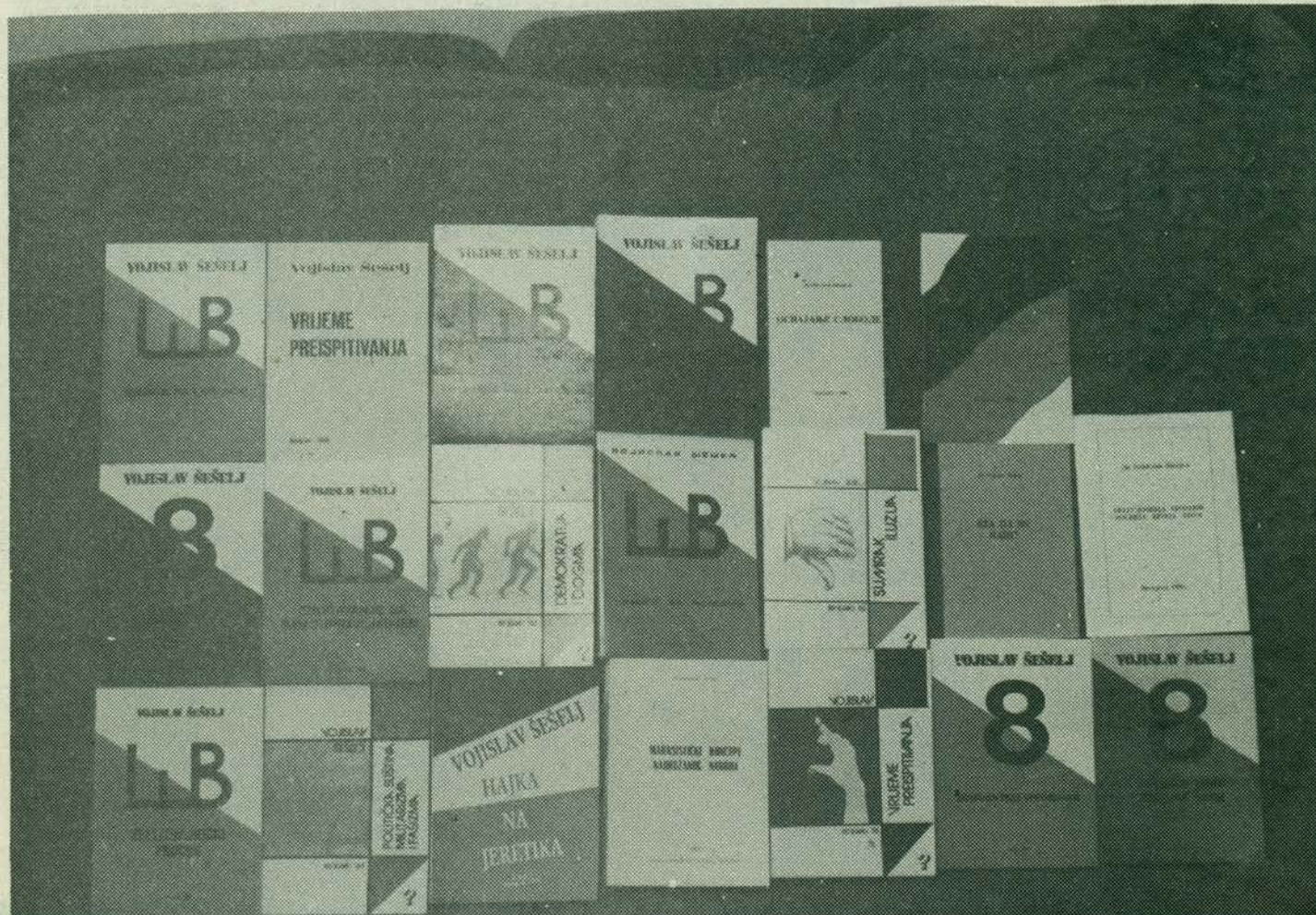
Извини што Ти ово писмо не шаљем само поштом, него овако, као отворено, у нешто већем броју примјерака. Нестају ми нетрагом поштанске пошиљке, а овако се надам да ће бар једна копија овог текста доћи до Тебе.

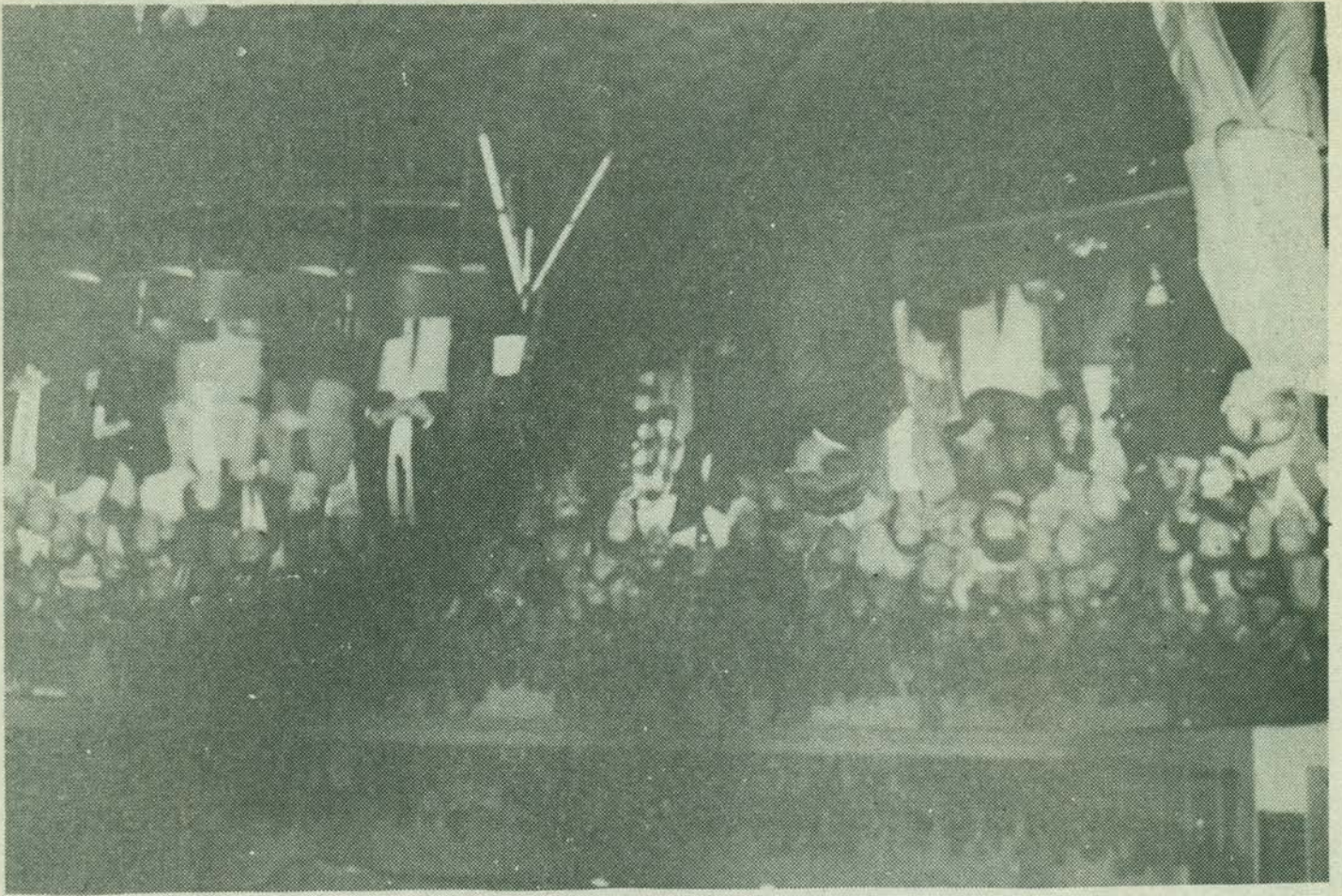
Јави се, буде ли Ти било шта потребно.

Максуз селам,
Твој одани и увијек будни
душебрижник,

У Београду, 9. марта 1987.

Др Војислав Шешељ

Презентација у Кливленду, април 1989. год.

На трибини Српске патријаршије са др Жарком Гавриловићем, др Атанасијем Јефтићем и Мирком Ђорђевићем

У Питсбургу 1989. са владиком Христифором и Бобом Стоном

Писмо Председништву СФРЈ

Уважена господо,

Обраћајем вам се први пут с искреном жељом да то уједно буде и последњи. Вама је вјероватно добро познато да ја отворено изражавам сумњу у вашу легитимност, с обзиром да сам убијеђен да не постоје релевантни докази да сте аутентичном и демократски израженом вољом народа постали колективни шеф југословенске државе. Али, с друге стране, не могу пренебрегнути факт ваше легалности, имајући у виду да вас признаје већина субјеката међународних односа, заправо већина држава – чланица међународне заједнице, те, што ми се у овом случају чини најзначајнијим, да сте тренутно фактички носилац монопола политичке власти у Југославији, а то је и основ овог мог обраћања.

Упућујем вам захтјев да у складу с вашим високим ауторитетом и компетенцијама наложите надлежном органу Секретаријата унутрашњих послова да ми се изда путна исправа, те тако поврати слобода кретања. Наиме, одмах након што сам пуштен из тамнице, 17. марта 1986. године поднио сам захтјев Секретаријату за унутрашње послове Скупштине Града Сарајева да ми се врати прије годину дана одузети пасош. Шеснаестог маја ми је усмено, а 28. маја писмено, саопштено да је мој захтјев одбијен из мени непознатих разлога. Разумије се, пасош ми уопште не би био потребан, нити би ме било какви ваши прописи могли обавезивати да га прибављам да југословенске државне границе нису запоседнуте војним и полицијским трупима под вашом командом, те путна исправа те

врсте представља једино средство које гарантује релативно безопасан излазак у иностранство. Уколико одбијете да ми вратите редовну путну исправу која би ми омогућила да несметано напуштам и враћам се на југословенску државну територију, надам се да нећете ништа против да ми се изда иселнички пасош, па макар то било условљено мојим одрицањем од југословенског држављанства или, пак, његовим одузимањем с ваше стране.

Истовременим ускраћивањем путне исправе и могућности запослења у земљи онемогућен ми је одлазак у иностранство не само ради евентуалног студијског боравка на неком од универзитета цивилизованог свијета, него и у сврху зараде минимума новчаних средстава неопходних за елементарну животну егзистенцију. Тако за мене формални излазак из земље робијашнице представља само промјену затворске ћелије, прелазак из скучене у пространију, с тим што су ми се основни животни услови битно погоршали јер сам у Зеници бар имао свакодневно обезбјеђена три obroка какве-такве хране, а сад немам ни један. Питам се је ли то можда нови, усавршенији метод с којим се југословенски комунистички режим обрачунава са својим идеолошким и политичким противницима тако што ће их натјерати да просјаче или сакупљају отпатке хране из канти за смеће? Чини ми се да у данашњем времену ни један други тоталитарни режим у Европи не прибјегава истовременом одузимању запослења и права на излазак из земље својих „непријатеља“.

Да ли ме можда намјеравате натјерати да распродам сву преосталу личну имовину (одјећу, књиге и намјештај) и с тако прикупљеним новцем набавим оружје на илегалном тржишту, па се онда с оружјем у рукама и двогодишњим дјететом на леђима на силу пробијем преко југословенске државне границе. Уколико је то заиста ваш циљ, онда вас увјеравам да ћете га врло брзо реализовати, с обзиром да ми се та солуција чини неупоредиво прикладнијом и достојнијом од примјера ради јавног самоспаљивања у знак безнадежног и очајничког протеста или, што је у сваком случају искључено, покајања и мољења за милост.

Међутим, прије него ме као декларисаног противника сваког насиља присилите на тај крајњи чин обрачуна у коме су ми шансе минималне, будите увјерени да ћу урадити све што је у мојој моћи да ваш поступак жигушем пред лицем југословенског и међународног јавног мнијења, а ћу затражити заштиту и помоћ од свих домаћих и иностраних институција за одбрану грађанских слобода и права, те обезбједити да моје евентуално жртвовање на вашим бодљикавим жицама и под вашим куршумима представља тешку оптужбу против вашег режима, моралну рану од које се никад нећете сасвим опоравити, нити је било каквим аргументима оправдати.

Користим ову јединствену прилику, цијењена господо, да вам упутим изразе мог дубоког поштовања и искреног уважавања.

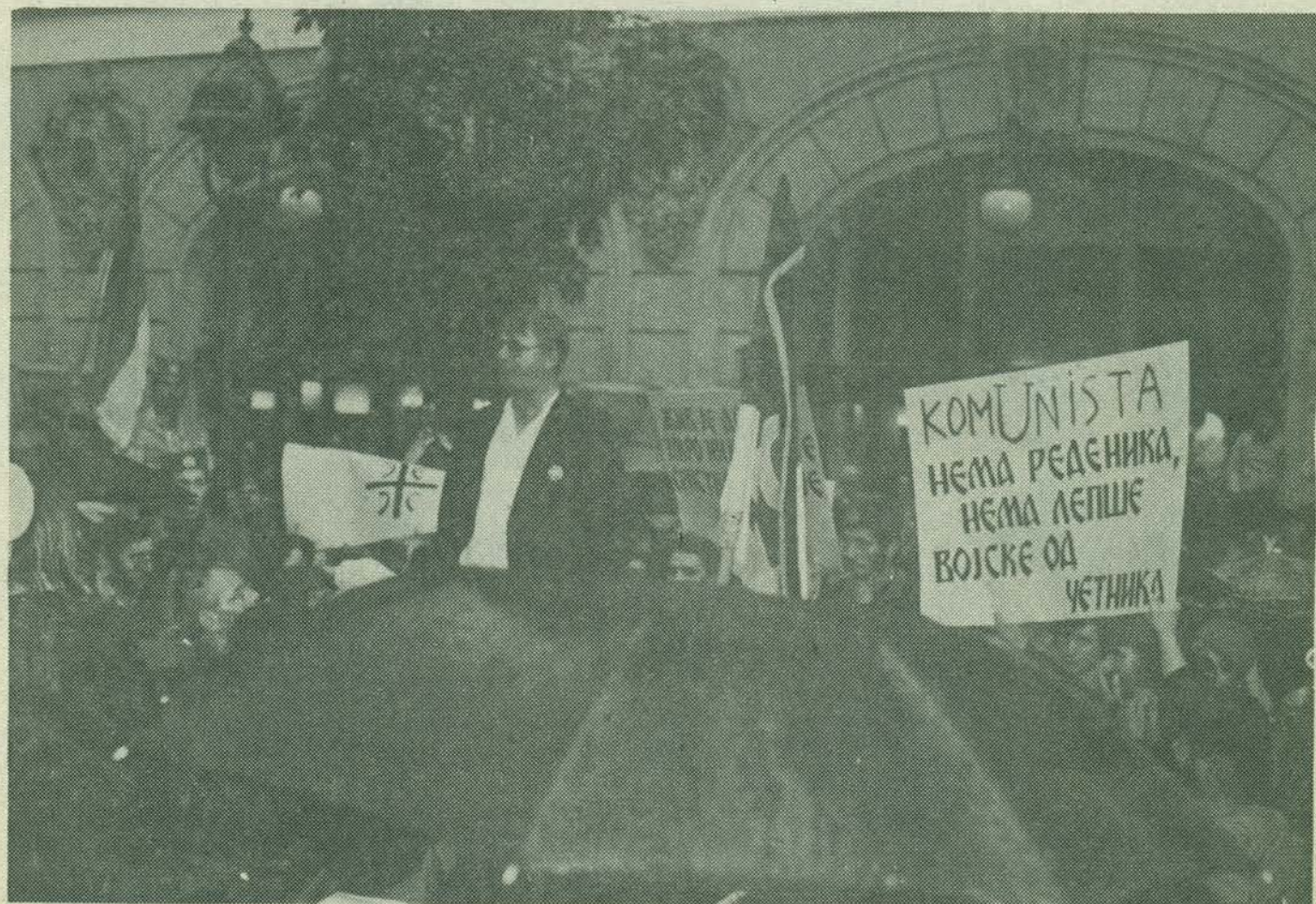
У Београду, 1. јуна 1986.

Др Војислав Шешељ

Са Батом Рађеновићем, Марком Вученовићем и Давидом Дамјановићем у Милвокију

Демонстрације српских четника у Београду

Треће отворено писмо господину Хамдији Поздерцу

Драги Хамдија,

Прича се да си опет забрљао. Морам Ти признати да сам у правом тренутку повјеровало злонамјерним гласинама. Истина, било ми је мало чудно јер сам Те на вријеме упозоравао. Уместо да одеш у пензију, како сам Те савјествовао, Ти си се латио писања уставних амандмана. А добро си знао куда су нас већ слични подухвати одвели. Али, рекох, шта је ту је. Ни овога пута га не смијем оставити на цједилу. Уосталом, буразеру, Ти знаш да на мене увијек можеш рачунати.

Уплашио сам се да Ти је можда пало на памет да испреписујеш Устав Републике Француске или краљевине Норвешке. Међутим, кад сам из поузданих избора сазнао да си преко стручне службе тражио текстове чилеанског, сјевернокорејског и парагвајског устава лакнуло ми је.

Уз то, врло брзо сам се увјерио да Те рад на Уставу, на сву срећу, није потпуно одвукао од других политичких и привредних активности. Помно пратим сложену ситуацију око Твог мезимчета „Агрокомерца“, на чијем рјешавању интензивно радиш. Убијеђен сам да тренутне потешкоће представљају још једну, рекао бих, драгоцену прилику да се Ти у југословенској и широј јавности афирмишеш као доследни борац за социјалистичко самоуправљање и развој државности БиХ која је многим трн у оку. Дивим се Твојим најновијим потезима и одлучности да истрајеш са својим сарадницима у ономе што сте наумили. У оквиру својих скромних могућности спреман сам и ја да вам помогнем.

Добро је што си већ Хакију упутио да тражи кукуруз за сироте ђурке које већ данима гладују јер их је београдска штампа својим злонамјерним писањима оставила без икаквих прихода. Сигуран сам да ће он у томе успјети јер у Хакијине способности никада нисам ни сумњао. Али, то је само први корак. Ја ћу Ти са своје стране пружити пријатељску потпору да се превазиђе ово привремено немило стање које би по замисли интриганата требало да угрози и саме авнојске темеље Твоје републике Босне и Херцеговине.

Ево како ћу Ти помоћи. Пред југословенском јавношћу преузимам сву моралну, политичку и евентуално кривичну одговорност за ситне несташлуке Твојих великокладушких

бизнисмена. Пошаљи ми један камион бланко мјеница и ја ћу то за седмицу дана све да испотписујем. Тиме ћемо задовољити повјериоце, а и ђурке ће остати на броју. Како је вријеме дошло, сви имају више повјерења у моје платежне способности него у босанске „локомотиве развоја“.

С друге стране, ја најбоље знам да сте Ти и Твоји босански бизнисмени све радили у најбољој најмјери, те имам повјерења у ваше развојне програме, па макар се базирали на мојим мјеницама. Јасно ми је да није лако во-

дити једну државу, а поготово авнојску Босну. Има она много непријатеља који чекају у бусији и подмећу клипове у њен самоуправни развој. Као да су увјерени да ни Теби ни Твом пријатељу Микулићу економија баш не иде од руке. Уосталом, све и да су у праву, зар је то уопште важно? Битно је да сте ви ту и да се без вас не може. Јадници, и не знају да сте наша судбина.

Не поимају они с ким имају посла. Далековидо си предвидио значај пернате живине за наше друштво и на вријеме почео са узгојем ђурки. Зато

највише и поштујем Хакијине и Твоје напоре да се оне одрже у животу. Мудро си процијенио да ће хурке спасити Босну као што су гуске спасиле Рим. Макодико неки оспоравали Твоја економска знања, нико не сумња у то да Ти је историја увијек била јача страна. Зато, ја у Тебе дубоко вјерујем и сигуран сам да си у стању сваку привремено и привидно изгубљену битку у крајњем исходу претворити у велику побједу.

Сјети се само колико смо пута били у неупоредиво тежим ситуацијама, па смо из њих излазили јачи и способнији.

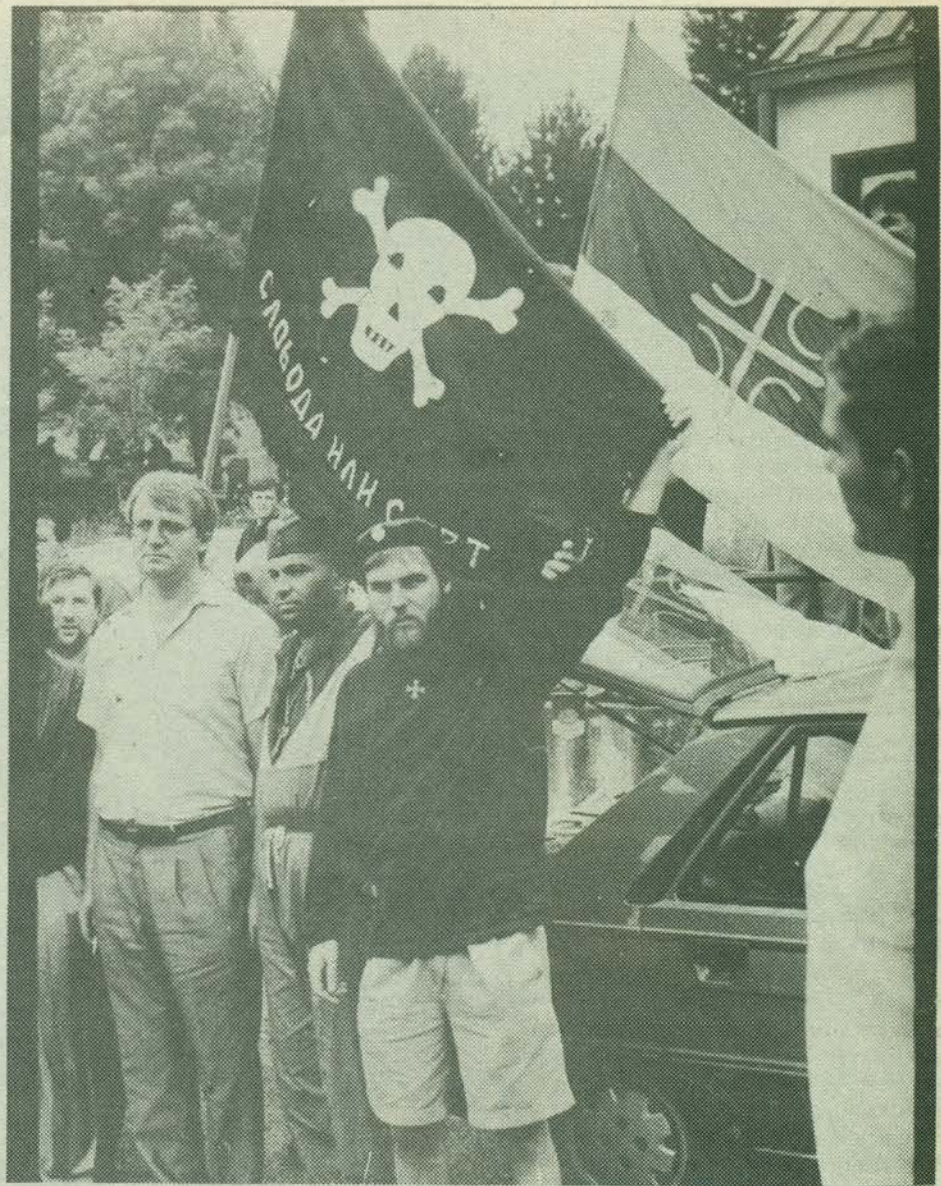
Као што видиш, драги Хамдија, сасла сам с Тобом да нема тог проблема који заједнички не можемо ријешити. Ипак, овог пута, за ову моју малу услугу морам Те замолити да и Ти нешто учиниш за мене. Већ годину и по дана живим у Београду и издржавам се искључиво од штампања својих књига. Ти знаш колико је то мукоотрпан посао, поготову ако ни од кога не преписујеш.

Буразеру, треба ми плата. Ја не тражим много. Скроман сам попут Хакијиног животног сапутника Разе. Видим из штампе да је са основном школом специјални савјетник Пословодног одбора „Агрокомерца“ са сједиштем у Београду, залужена за маркетинг на италијанском тржишту. С обзиром да сам се нешто дуже школовао, не бих био у стању да обрађујем тако моћно тржиште. Молим Те да видиш са Фикретом да ме запослите као специјалног савјетника, рецимо за тржиште Горње Волте или Обале Слоноваче, са сједиштем у Земун Пољу. Добро би било да с тим именовањем пожуриш, јер ћу све до тада бити приморан да наставим са штампањем књига. Постарај се, молим Те, да ми хитно издају и пасош како бих чим прије могао путовати и уговарати послове.

Буди љубазан па ми одмах пошаљи службена кола, а за секретарицу се и сам могу побринути. Наложу да ми испоруче и два телекса. Један ћу инсталирати у Београдској банци, а други у свом стану. Тако ћемо авалирати све мјенице које ћу ја потписивати, а након тога их претварати у бесповратан кредит.

Видим из штампе да су се београдске банке некоректно држале по страни и нису довољно финансијски подупирале Твоје пословне подухвате и укупно босанско привредно чудо. Сад им је прилика да надокнаде пропуштено. Има да одријеше кесу и плате све гријехове српске буржоазије, послератних унитариста и либерала. Нека се коначно зна чија је ово сада држава. Неће ваљда само сироти Словенци своја леђа да подмећу.

Уосталом, овај нови вид пословања, јединствен у свијету, могао би брзо и ефикасно Југлавију извести из кризе.

Са Срђаном Гламочанином, председником младих четника на српском сабору у Книну

сврстане земље, па бисмо повратили нашу лидерску позицију.

То што сте Ти и Твоји бизнисмени смислили цивилизовани свијет још не познаје. Овакве непокривене мјенице су значајна новина у банкарској пракси а и економска теорија за њих први пут чује. То не може остати незапажено. Пошто си закаснио читавих четврт вијека да постанеш први југословенски нобеловац за књижевност, Нобелова награда за економију Ти не гине. Као Твој провјерени и одани пријатељ преузимам на себе да у Београду формирам Иницијативни одбор и покренем широку акцију за твоје номинавање код Шведске краљевске академије. Тамо поуздано не сједе такви простаци као у београдским редакцијама и банкама, па ће сигурно знати да на прави начин оцијене и достојно награде Твој допринос економској науци и пракси.

Живим за тај тренутак кад ће шведски суверен око Твог врата да окачи златну Нобелову медаљу као призн

нање за проналазак, како их већ у литератури зову, „Хамдијиних мјеница“. У Твоју част ћемо онда, мој Хамдија, организовати параду какву Велика Кладуша још није видјела. Постројићемо милион и по угојених и захваљних хурки које ће свечано дефиловати после Твоје одсјечне команде: „Можете почети!“ На њиховом челу већ замишљај Хакију како оштри чакију и спрема се за обредно клање.

Увече ћемо приредити банкет на коме ће се одушевљеним представницима свих наших република и покрајина, свих југословенских народа и народности, сервирати Титова торта, Авнојска торта, Командантска пита и Авнојска баклава, након обилних порција Хамдијиног свињског одреса и Микулићеве мућкалице.

Максуз селам,
Твој поуздани ортак и специјални савјетник,

У Београду, 31. августа 1987.

Др Војислав Шешељ

Прво отворено писмо господину Станету Доланцу, члану Председништва СФРЈ

Драги Стане,

Републички секретаријат за унутрашње послове Србије 11. новембра је одбацио моју жалбу на Решење Градског СУП-а Београда којим ми је одбијен захтјев за издавање путне исправе. Разумије се, могућност вођења управног спора пред Врховним судом Србије искористићу само зато да бих још једном домаћој и иностраној јавности показао и доказао да је Југославија земља у којој не постоји модеран правни поредак, те се врши систематско кршење елементарних грађанских слобода и права, упорно прогањају идеолошки неистомисљеници и политички опоненти, у чему сте Ти и Твој пријатељ Микулић посебно ревностни. Увјерио сам се на примјеру забране четири моје књиге, те изгубљене грађанске парнице коју сам против Тебе водио, да у овој земљи не могу рачунати ни на какву судску заштиту, те да ми још једино преостају механизми самопомоћи.

Поуздано сам обавијештен да иза одлуке да ми се дефинитивно ускрати пасош стојиш Ти лично као председник Савезног савјета за заштиту уставног поретка, па Те овом приликом обавјештавам да сам већ изгубио стрпљење, да ми је досадило сизифовско замајавање с нижим државним чиновницима, те да сам коначно одлучио да почетком идуће године путујем у иностранство. Остављам Ти рок до првог јануара да ми издаш пасош или да ме ухапсиш, односно пошаљеш своје плаћенике да ме ликвидирају. У противном, увјеравам Те да ћеш ми пасош Ти лично морати донијети на кући праг и да ћеш ме још молити да га примим. Не кажем, можда ћеш Ти прибјећи и четвртој опцији, па рјешење потражити у благовременом подношењу оставке на све политичке функције, како би се лишио непријатности које би Ти даље политичко, у сваком случају јавно, суочавање са мном могло донијети, те ту незахвалну улогу препустити свом наследнику на функцији главног шефа свих полицијских, обавјештајних и контраобавјештајних служби СФРЈ.

Ово писмо ти шаљем строго приватно (па немам намјеру да до првог јануара 1988. његову садржину објелодањујем) у нади да ћеш се напоскон уразумити. Зажелио сам се озбиљног научног рада па би ми страшно нелагодно било да се даље бавим Твојом политичком биографијом, истражујем Твоју ратну активност у Хитлерјунгенду, расвје-

тљавам афере у које си умијешан као бивши секретар Извршног бироа Председништва Савеза комуниста Југославије и савезни министар унутрашњих послова. Разумије се, смрт Радомира Радовића и улогу у хапшењу двадесет осам интелектуалаца на предавању Милована Ђиласа никада Ти не могу опростити. Али, упитај се и сам, куда би ме све могло одвести испитивање околности убиства Ђурковића, или, пак, нешто раније, ако се том послу студиозније посветим, от-

мице, рецимо, пуковника Владимира Дапчевића у Румунији, др Милете Перовића у Швајцарској, професора Вјенцеслава Чижека у Италији итд. Убијен сам да ћеш се сложити са мном да би и југословенску и међународну јавност много интересовале околности под којима је 9. августа 1974. године из собе 1005 Хотела „Доробантис“ у Букурешту киднапован Владимир Дапчевић, да би „Политика“ тек 24. децембра објавила да је ухапшен на територији Југославије. Међутим, јав-

В. Шешел и Хелен Делић-Бентли

ност никада није обавјештена да су том приликом ликвидирани Ђорђе Стојановић (рођен 19. фебруара 1937. у Београду, један од функционера Комунистичке партије Француске, секретар организације деветнаестог париског арондисмана) и Александар Опојевић, (рођен у селу Адашевици, првоборац, пуковник ЈНА) коме су усташе у току рата поклале дванаест чланова породице. Мислиш ли да је касно да се јавно захтијева расвјетљавање околности убиства адвоката Јована Баровића?

Као огорчени противник свих терористичких аката посебно сам револтиран сваким случајем државног тероризма, од чега, на жалост, ни послератна Југославија није била имуна. Spreман сам да увијек и на сваком мјесту таквим поступцима пружам бескомпромисан отпор и устанем у одбрану свачијег личног интегритета и људ-

ског достојанства. Убијеђен сам да ће сви случајеви које сам поменуо, као и многи други за које сада уопште не знам, једног дана бити истражени. Пошто ће се у то упуштати читаве екипе историчара, питам се да ли уопште моје учешће, као нестручњака, човјека који се професионално бави сасвим другим стварима, може довести до озбиљнијих резултата. Јасно ми је да не може, па се зато овим питањима бавим само у оној мјери у којој она могу бити у функцији борбе за слободу и демократију, против тоталитарног мрака и деспотског насиља, те послужити као кључни аргумент у политичком одмјеравању снага с тренутним режимским моћницима који су се таквим поступцима већ до краја компромитовали.

Нема спора, драги стале, поставио сам многа питања, али сам убијеђен да

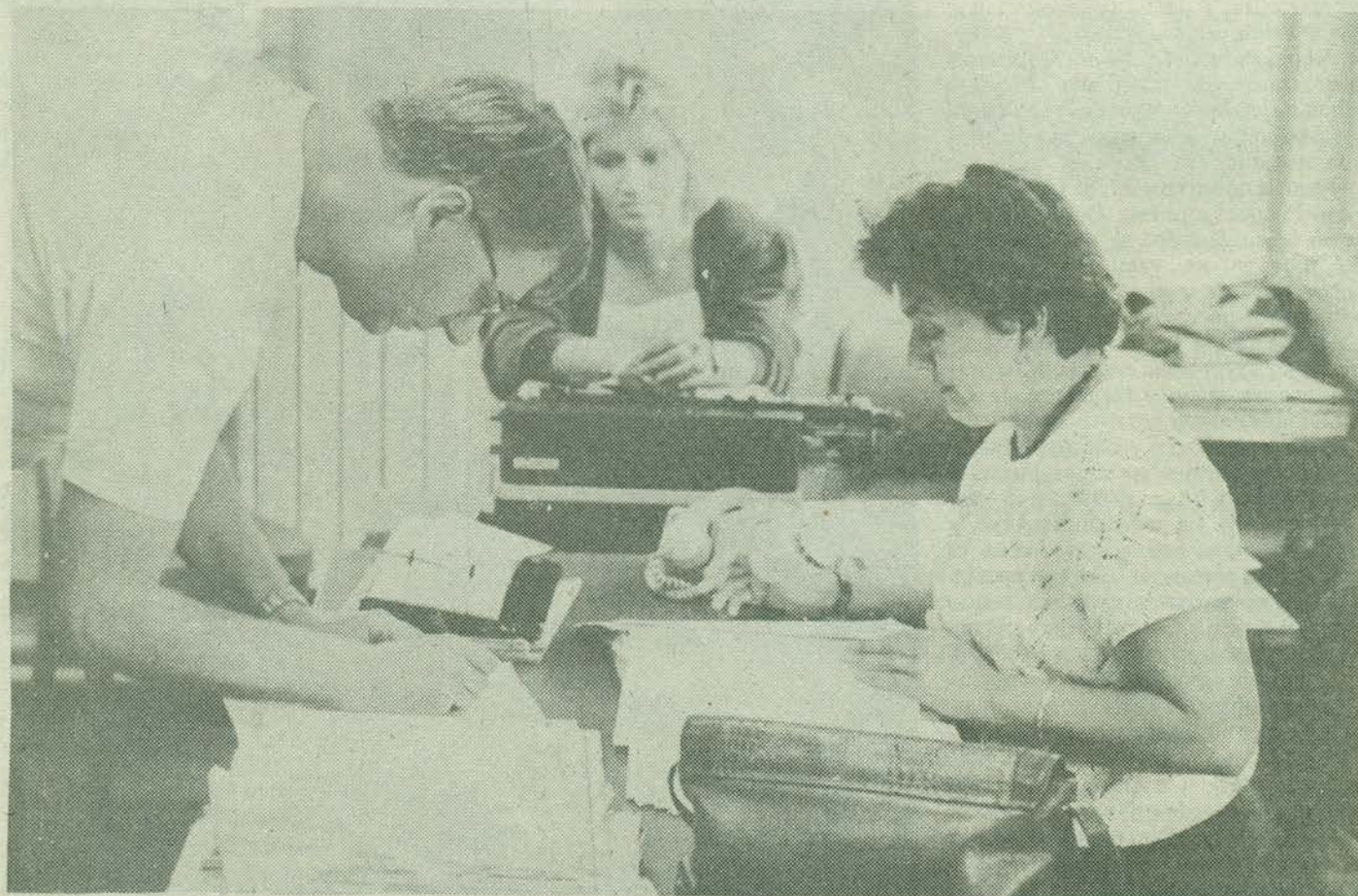
Те не морам посебно увјеравати у своју одлучност и упорност да приступим систематском истраживању активности југословенске политичке полиције и Твоје лично, и то све до не славне улоге коју си одиграо у љетошњој забрани мариборске „Катедре, уколико ме и даље наставиш спречавати да се бавим оним што је моја примарна научна преокупација — политичком теоријом, те ми у том смислу и даље ускрађујеш слободу кретања.

У нади да ћеш ово моје писмо схватити као крајње добронамјеран гест према Теби лично, те као доказ моје добре воље да Ти додатно не отежавам независну ситуацију у којој се налазиш, срдечно Те поздрављам.

Твој савјесни и неуморни биограф

др Војислав Шешељ

СРБИЈА ЈЕ ВЕЧНА, ДОК СУ ЈОЈ ДЕЦА ВЕРНА !!!

Друго отворено писмо господину Станету Доланцу

Драги Стане,

И последњу шансу си прокоцкао. Према Теби сам био више него сусретљив. Лијепо сам Ти оставио рок до Нове године да ми вратиш пасош. Додатно сам показао толику благонаклоност да сам Ти толерисао и наредна три мјесеца, колико си ме остављао без икаквог одговора. У својој наивности и добродушности надао сам се да ћеш се напакон уразумити.

Међутим, јуче сам добио пресуду Врховног суда Србије којом је потврђена Твоја одлука да ми се ускрати издавање путне исправе. Направио си велику грешку што ме у међувремену ниси ухапсио или ликвидирао. Због тога ћеш се сада горко кајати. Већ Те замишљам за неком политичком говорницом како цмиздриш и кукаш, како се попут Твог мезимца Душана Ступара кајеш због различитих злоупотреба службених овлашћења и криминалних радњи које си вршио у задњих двадесетак година.

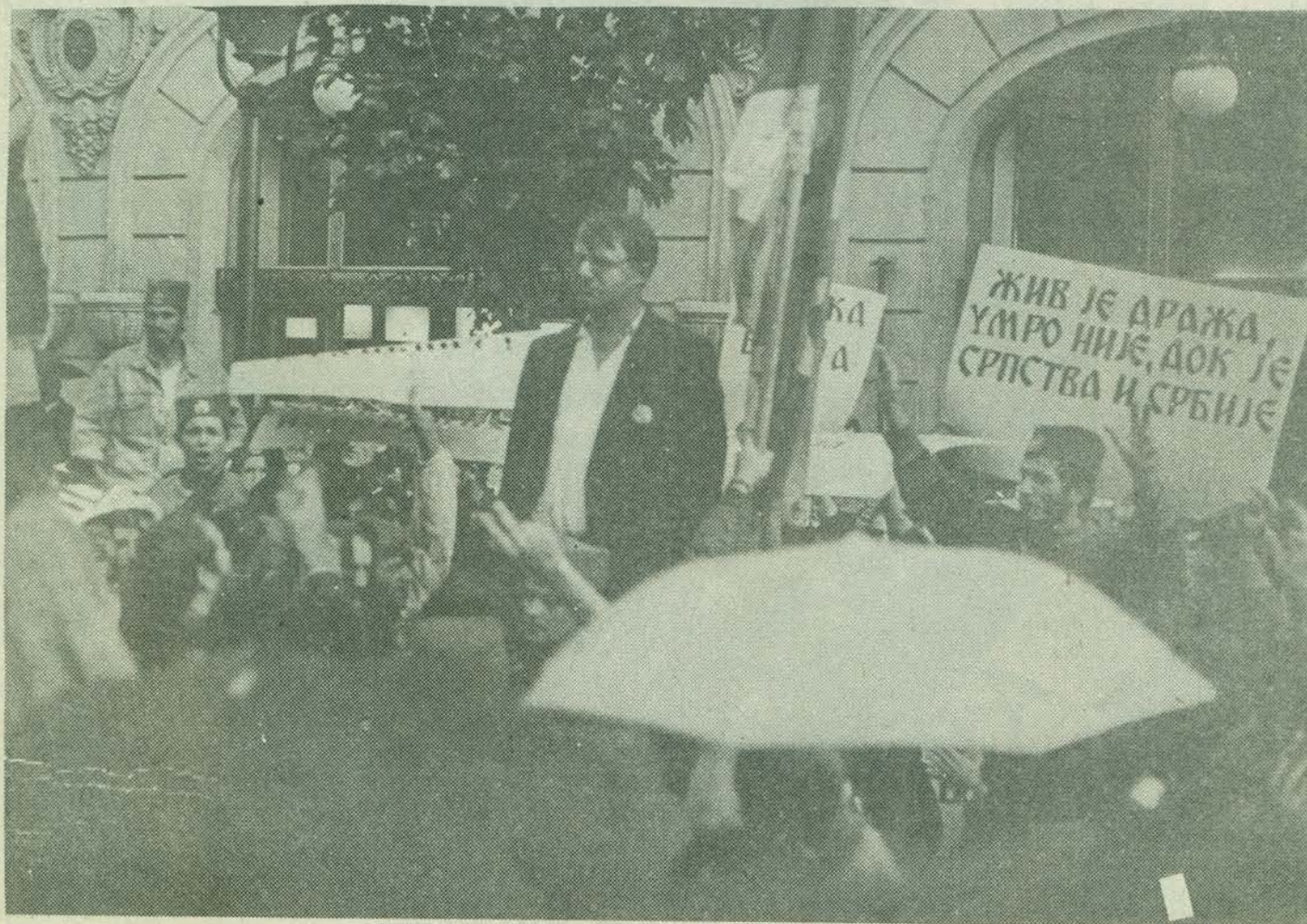
Није немогуће да Ти Твоји партијски другови приреде и нешто попут Брионског пленума, а и крајње је вријеме да се рад југословенских полицијских, обавјештајних и контраобавјештајних служби стави под лупу јавности. Под Твојом командом много су се осилите и представљају главну препреку либерализацији и демократизацији југословенског друштва.

Неће Ти помоћи ни ово пропагирање полуванредног стања, којим у последње вријеме пријетиш. Не заборави, ако у овој земљи поново дође до учесталих политичких хапшења, Ти ћеш бити међу првима који ће се наћи у затвору. У ствари, на Твом случају југословенско правосудје ће полагати испит зрелости.

Без обзира на моје искрене симпатије према Теби лично и добру вољу да Ти помогнем у независној ситуацији у којој си се нашао, савјест ми налаже да у општенародном интересу, за добро-

бит Југославије, учиним све што је у мојој моћи да коначно сносиш све консеквенце свог бахатог властодржачког понашања. Али, ипак, иако сам одлучио да се с Тобом дефинитивно обрачунам, нећу при томе прибјежавати Твојим омиљеним методама. Нећу Те ни пратити ни прислушкивати, а можеш ми вјеровати да Ти с моје стране не пријети ни физичка ликвидација.

На суду ћеш Ти, мој Стане, објашњавати како си организовао отмицу пуковника Владимира Дапчевића, како си читаву операцију извео у дослуху са руминским социјалистичким властима. Образлагаћеш и зашто си организовао мафију да отме др Милету Перовића у Швајцарској, да се босовима европског подземља исплати двјеста хиљада долара из југословенског државног буџета за ту услугу. Очекуј и питање јавног тужиоца зашто је професор Вјенцеслав Чижек, након што је отет на италијанској ма-

Демонстрације српских четника 11. септембра 1990.

гистрала и јаким наркотицима успаван, па пребачен у Југославију, у истражном поступку два пута извођен на фиктивна стрељања.

Ипак, можда ће бити најинтересантније расвјетљавање околности убиства Стјепана Ђурековића. Неки од Твојих компаноа хтјели су да га живог доведу, али се то теби и Твом најближем сараднику Јосипу Врховцу није нимало свидјело, па си ствар пресјекао наредивши да се Ђурековић убије, а главни заговорник отмице Павле Гажи смијени са свих функција. Тако си заташкавао корупционашку аферу у коју су до гуше умијешани Вања Шпиљак и Александар Броз опљачкавши више стотина хиљада долара разним проневјерама и махинацијама. Да сте Ђурековића жива довели и извели пред суд раскривавање Шпиљкове и Брозове улоге никако се ни би могло избјети.

То што су спријечио мариборску „Катедру” да објави моје прво писмо

ништа Ти неће помоћи. Напротив, покаже се да су ефекти по Твоју политичку судбину контрапродуктивни. Ти мој Стане, тек треба да одговараш што си годинама смишљено и систематски заташкавао стање на Косову и Метохији. Оптужио си Ђорђа Мартиновића да се сам повриједио, иако су све расположиве чињенице свједочиле супротно. Заштитио си тако сестриће Синана Хасанија који су непосредно извршили тај стравични злочин над Мартиновићем. Сјети се како је само провидно изгледало Твоје објашњење да је Радомир Радовић извршио самоубиство јер је то доста честа појава у његовој породици.

Претпостављам да си те методе подметања и клеветања марљиво изучавао у Хитлер-југенду. Штета што си се 1943. године, кад је већ било потпуно јасно чијом ће се побједом рат завршити, преплашио упућивања на источни фронт, те одлучио да побјегнеш у партизане. Због сопствене ратне прошлости својски си се трудио да

југословенски државни органи остану по страни од учешћа у испитивању дјелатности поручника Курта Валдхајма на балканском ратишту. Можда би за Југославију много боље било да си пао у руско заробљеништво као њемачки војник, те у сибирским логорима искупљивао своју предану активност у Хитлеровој омладини.

Много ћеш теже под строст поднијети робијашке дане и године, али ја Ти због тога ни најмање нисам крив. Иако си ми много драг, Југославија ми је неупоредиво дража и зато Ти не смијем опраштати. Морао сам против Тебе поднијети кривичну пријаву. Једну копију Ти достављам уз ово писмо како ми не би могао замјерити да Ти било шта радим иза леђа.

Желећи Ти много среће, добро здравље и милостиве судије, срдечно Те поздрављам.

Твој савјесни и неуморни биограф
У Београду, 6. априла 1988.

Др Војислав Шешељ

Господину Милошу Бакићу, савезном јавном тужиоцу СФРЈ

Предмет: Кривична пријава против грађанина Станета Доланца, друштвено-политичког радника, због основане сумње да је починио кривично дјело контрареволуционарног угрожавања друштвеног уређења, санкционисано чланом 114. Кривичног закона СФРЈ.

Извршавајући своју грађанску дужност пријављујем Вам да је грађанин Стане Доланц, друштвено-политички радник починио кривично дјело контрареволуционарног угрожавања друштвеног уређења санкционисано чланом 114. Кривичног закона Социјалистичке Федеративне Републике Југославије тако што је:

1. Смишљено обмањивао југословенску и страну јавност у погледу стварних збивања на Косову и Метохији, чиме је систематски потпомагао албанску сепаратистичку побуну. Таква његова дјелатност посебо је дошла до изражаја приликом давања лажних података страним новинарима на познатој конференцији за штампу 1981. године мада је као високи државни и партијски функционер

врло добро знао праве размјере побуне, чинио је све што је било у његовој моћи да омета њено правовремено сузбијање.

2. Као извршни секретар највишег партијског форума, члан Председништва Централног комитета Савеза комуниста Југославије и савезни секретар за унутрашње послове СФРЈ лично је руководио организовањем акција државног тероризма од којих су домаћој и страниј јавности најпознатији случајеви отмице Владимира Дапчевића у Румунији (том приликом су ликвидирани Ђорђе Стојановић и Александар Опојевић), др Милете Перовића у Швајцарској, професора Вјенцеслава Чижека у Италији, те убиство Стјепана Ђурековића у Њемачкој.

3. Директно је умijeшан у убиство Радомира Радовића 1980. године тако што је као главни шеф полиције онемогућио објективну и непристрасну истрагу о узроцима смрти једног од 28 тада ухапшених интелектуалаца у Београду на трибини Слободног универзитета, те читав случај покушао за-

ташкати лажном јавном изјавом да је ријеч о самоубиству, бескрупулозно при том клеветујући Радовићеву породицу.

4. Непосредно је учествовао у режирању лажне верзије случаја Мартиновић тако што је разним уценама утицао на истражне органе и вјештаке да дају неистините изјаве да се Ђорђе Мартиновић сам повриједио. О томе најбоље свједочи исказ некадашњег Доланчевог најближег сарадника, бившег замјеника савезног секретара за унутрашње послове Драгомира Паповића, иначе председника Савезне комисије за испитивање случаја Мартиновић, дат адвокату Велимиру Цветићу: „Желим да дам писмену изјаву адвокату Велимиру Цветићу да сам ја, Драгомир Паповић, био члан Савезне комисије заједно се замеником Савезног јавног тужиоца Симићевићем и замеником секретара за правосудје СФРЈ и да смо под принудом газде Станета Доланца морали да потпишемо лажни извјештај да се Мартиновић повредио

Комеморација генералу Дражи Михаиловићу у Београду, 17. јула 1990.

сам. Иако сам ја претходно издвојио мишљење јер сам знао да се Мартиновић није повредио сам, већ да су га повредила двојица Шиптара – балиста. Када је моје издвојено мишљење прочитао Стане Доланц, пришао ми је дубоко потресен и узрујан, па је рекао: „Имаш да потпишеш да је Мартиновић сам себе повредио из самозадовољства без обзира што знаш да то није истина. Ово ти је партијски задатак, за који ни под којим условима не сме да сазна Србија. Ако сазна Србија пропали смо. При томе он је ударао ногама и тресао се и принудио ме да потпишем лажни извештај о Мартиновићу, иако сам знао да су двојица шиптарских криминалаца унаказили Мартиновића”.

5. Међу словеначким привредницима се прича да се Доланц незаконито обогатио и да је чак у иностранству уложио капитал у једну приватну фабрику прибјегавајући и ванинституционалним мјерама утицања на југословенске фирме да с њом послују на начин који у најмању руку није у интересу економског просперитета Југославије.

6. Лично се заузео да југословенске власти остну по страни од темељитог испитивања ратне дјелатности поручника Курта Валдхајма, ратног злочинца, јер се прибојавао да би се клупко могло толико одмотати да се почне расвјетљавати и његова, Доланчева ратна прошлост, посебно активности у Хитлер-југенду.

Све ове околности дају више него довољно материјала за основану сумњу да је Стане Доланц почионо кри-

вично дјело контрареволуционарног угрожавања друштвеног уређења, а с тим у вези и кривична дјела прикривања и помагања почионоца тешких кривичних дјела санкционисани другим члановима кривичног закона, те посебно извршио кривично дјело убиства из непријатељских побуда према СФРЈ (члан 122. КЗ СФРЈ), насиља из непријатељских побуда према СФРЈ (члан 123. КЗ СФРЈ), тероризма (члан 125. КЗ СФРЈ), саботажа (члан 123. КЗ СФРЈ), учествовања у непријатељској дјелатности (члан 131. КЗ СФРЈ) непријатељске пропаганде (члан 133. КЗ СФРЈ), изазивања националне, расне, вјерске мржње, раздора и нетрпељивости (члан 134. КЗ СФРЈ), пружање помоћи учиниоцу после извршеног кривичног дјела (члан 137. КЗ СФРЈ), повреде угледа СФРЈ (члан 157. КЗ СФРЈ), злоупотреба службеног положаја (члан 174. КЗ СФРЈ), несавјесног рада у служби (члан 182. КЗ СФРЈ), повреде равноправности грађана (члан 186. КЗ СФРЈ), изнуђивање исказа (члан 190. КЗ СФРЈ).

Поред свега тога, Стане Доланц је у мају 1984. године почионо и кривично дјело одавања службене тајне (члан 183. КЗ СФРЈ) тако што је јавно цитирао дијелове мог одузетог рукописа које нико није видио док га није полиција заплијенила. Као главни шеф полиције био је обавезан да рукопис достави јавном тужиоцу на оцјену да ли се поводом њега треба приступити кривичном гоњењу, а све до евентуалног подизања оптужнице његов случај је представљао службену тајну.

У вези с тим предлажем да хитно предузмете следеће мјере:

1. да код надлежног суда поднесете захтјев за отварање кривичне истраге против Станета Доланца.

2. да на одговарајући начин тражите да се Доланцу одузме имунитет који ужива као тренутни члан Предсједништва СФРЈ,

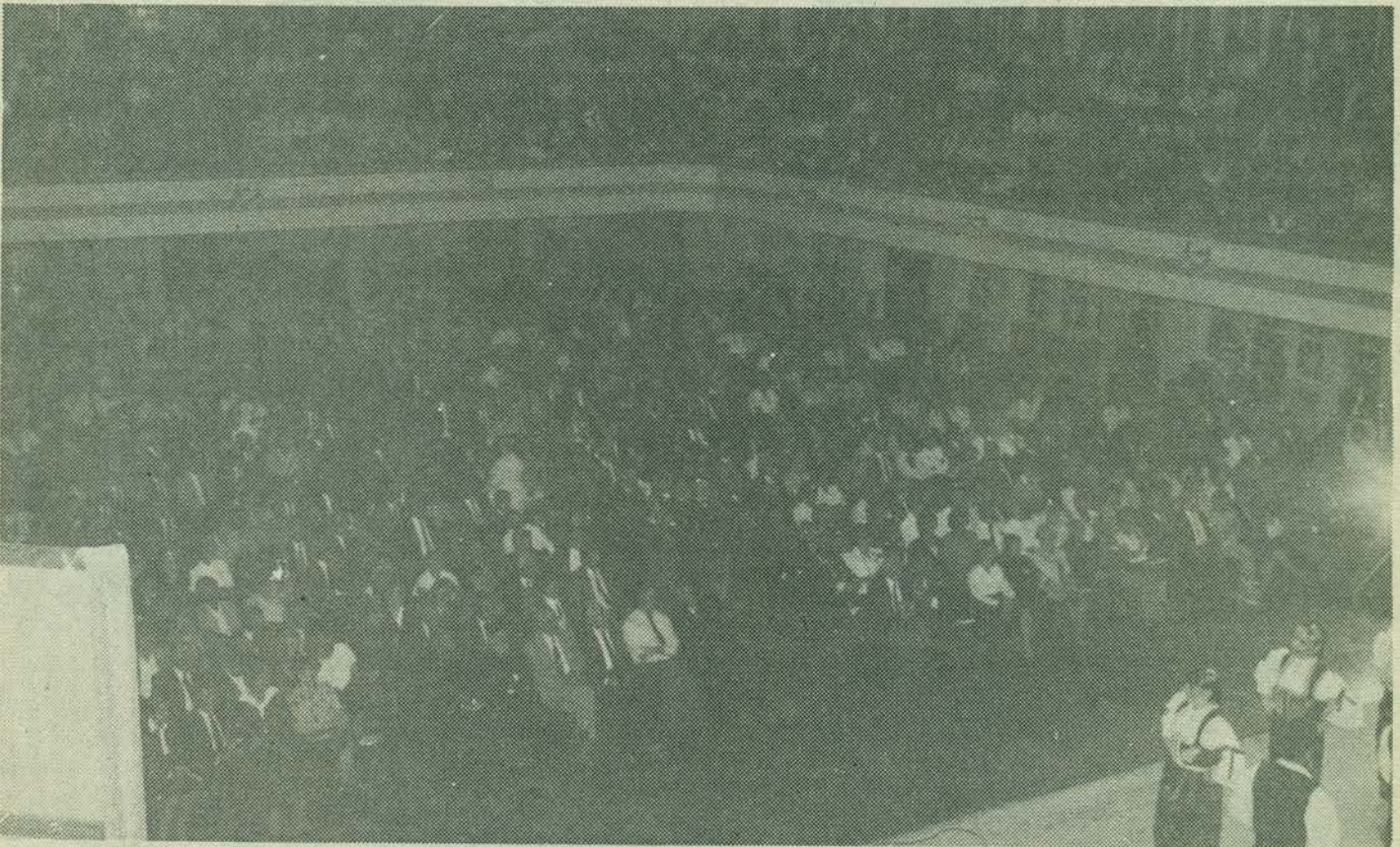
3. да наложите надлежном органу секретаријату унутрашњих послова да се Станету Доланцу одузме путна исправа јер постоји оправдана сумња да би, сазнавши за покретање истраге, могао покушати да побегне у иностранство и избјегне кривично гоњење.

4. да захтијевате од надлежног истражног судије да се Станету Доланцу одреди притвор до окончања истражног поступка и подизање оптужнице. То све је неопходно због реалне опасности да евентуални останак Станета Доланца на слободи доведе до узнемирења јавности, те због процјене да би Доланц могао и у току истражног поступка да покуша поновити кривична дјела за која је осумњичен. Уз то могао би утицати на свједоке различитим мјерама притиска и уцјенивања да одустану од његовог терећења пред судом.

Лично се обавезујем да Вас у најкраћем року обавијестим ако сазнам и за друге чињенице које би биле од интереса за Доланчево кривично гоњење и извођење пред суд правде.

У Београду, 6. априла 1988.

Др Војислав Шешељ

Отворено писмо господину Бранку Микулићу, председнику СИВ-а СФРЈ

Драги Бранко,
Најзад да и Теби напишем једно писмо. Знам да то жељно очекујеш још од прошле године кад сам тако нешто најавио. У међувремену сам се много ангажовао око пружања благовремене и драгоцене помоћи Хамдији и Станету.

Хамдија ме је разочарао. Ти си ми свједок да сам учинио све што је било у мојој моћи да му помогнем. Није ме

слушао. Уздао се само у Твоју подршку и помоћ. Заборавио је да је Твоја подршка увијек принципијелне природе.

Шта ли је само он мислио? Чему ли се надао? Ти си га помагао донекле, ја однекле. Можда смо мало погријешили што нашу помоћ нисмо координирали; што се нисмо договорили да заједнички прискочимо човјеку јер је човјек наше највеће благо. А Хамди-

ја није био кадар за бацање. Ипак, кад је почео да чачка по Твојим ловиштима и буни раднике Униса у Вогошћи како би мало ослабио притисак на „Агрокомери“, морао си га жртвовати. При доношењу такве одлуке уживао си моју пуну подршку.

Кад је видио да дефинитивно тоне, Хамдија је хтио и Тебе да повуче за собом и то му највише замјерам. Иначе, у Твоју будност никада нисам ни сумњао. Знао сам да си у својој муњевитој револуционарној и државничкој каријери жртвовао и много дража бића него што је Хамдија, а све за опште добро. Сјети се само оне пудлице коју Ти је поклонила Јованка Броз. Ти и Твоја супруга Рајка с поносом сте је показивали у Сарајеву, пред њом шенили и организовали јој права породична ходочашћа политичара регионалног и локалног ранга, све док Јованка није пала у немилост. Чим си чуо да је у кућном притвору јер је изгубила повјерење друга Тита, пудлице си једноставно заврнуо шију и тако је нестао последњи траг хировите Јованкине наклоности према Теби.

Стане се мало више гица него Хамдија, али не вјерујем да ће моћи још дуго. Чујем да је прије неколико дана био у Делијеровом београдском стану и да му је однио фасциклу с документима о ратном злочинцу Курту Валдхајму. Уплашио се да се клупко не почне даље одвијати и дође до његовог учешћа у активности Хитлер-југенда. Валдхајму је у прави час помогао. Његове службе су фабриковале онај лажни телеграм и лансирале га у идеалном тренутку, како би се откривањем једног фалсификата компромитовала и сва друга документација која тешко терети Валдхајма.

Иначе, Стане ми је недавно понудио да заједно љетујемо на Корчули. Тамо би смо кренули хеликоптером. Пристао сам под условом да оба путујемо истом летилицом како би смо се обезбиједили да се њему не деси неки планирани удес. Али, претходно ћу морати да заташкам још неке афере у које је умјешан. Ево, прочуло се како је у Савезну привредну комору прије седам-осам година стигао неки рачун од 1.800 долара који је Стане оставио неплаћен на сафарију у Кенији. Сва срећа па смо тада на том кључном мјесту имали нашег човјека, Илију Вакића, који се постарао да се избјегне брука. А и Стане, навалио да лавове лови чак у Кенији. Могао је једноставно наручити да му их однемоном тран-

са сином Николом

спортују па да их упуца, рецимо, у Твом Бугојну, као Тито медвјед.

Стане ко Стане, брља гдје год стигне. Шта му је требало да проваљује код Дедијера, кад ја имам све копије докумената за којима је трагао. Умјесто да ми се одмах обрати као пријатељу, он се лаћа својих традиционалних политичких метода. Можеш мислити колико ме је због те непромишљености насекирао.

Али, шта је ту је. После таквих великана наше револуције, какви су Хамдија и Стане, дошао је ред и на Тебе. Хамдија је већ умро из принципијелних разлога, Стане се ускоро намјерава упокојити, а како чујем ни Ти се баш не осјећаш добро. Па, ко велим да пожурим, јер си ми остао једина узданица.

Ти знаш, драги Бранко, колико сам ја задужио и Тебе и Твоју породицу. Још 1979. године одлучно сам се залагао на сједници Научно-наставног вијећа сарајевског Факултета политичких наука да се твојој ћерки – мезимици Планинки по убрзаном поступку изда диплома доктора журналистичких наука. Нимало ми није сметало што она није за тако нешто имала никаквих стручних ни научних квалификација. Кад су неки злонамјерници и интригенти оспорили такав захтјев тврдио да не може пријавити докторску дисертацију јер уопште нема завршен неки факултет друштвених наука нити било какав магистериј, а није објавила ни један научни рад, жустро сам реаговао указујући да има објављено око осамдесет новинских чланака. Претпоставио сам да је сваки од тих текстова износио бар по једну куцану страницу рукописа, што збирно већ представља обим једног магистарског рада. Посебно сам напоменуо да не може бити никакве сумње да су ти текстови врхунског квалитета, с обзиром да их је писала ћерка политичара Твог калибра. Уз то сам и бескомпромисно подржао предлог да се на Одејку журналистике измисли нови предмет, који би Планинка предавала. На жалост, остао сам у мањини. По ко зна који пут надгласале су ме оне исте антисоцијалистичке и антисамоуправне снаге које десенијама роваре на том факултету, бескрупулозно се супротстављајући свему што је прогресивно у босанскохерцеговачкој политици.

Далеке 1981. године опет сам био уз Тебе жестоко бранити Твоју намјеру да у најљепшем дијелу Сарајева, друштвеним средствима, изградиш своју породичну палату. Раскринкавао сам разноврзне „чаршијске диваније“ доконог свијета који није схватао какав подстицај нашем самоуправном развоју представља Твоја вила. Указивао сам на примјер Бугојна, гдје си изградио дворца попут Титовог, те на Влашић, Неум и друга мјеста наше вољене и збратимљене Босне и Херце-

са сином и мајком

говине, у којима си остављао трагове својих неимарских полухвата.

И 1982. године сам подржао уписивање имена Твоје супруге Рајке и ћерке Планинке на калдровску листу Централног комитета уочи партијског конгреса. Запрепастили су ме мотиви и поступци оних бораца који су се тако промишљеној кадровској политици противили баљезгајући о неком наводном непотизму.

Чак сам и из зеничке робијашнице слао поздравна писма поводом Твоје одлуке да Планинку поставиш за директора Олимпијског музеја без икаквог јавног конкурса. Шта нам је уопште требао конкурс кад се унапријед знало ко ће бити постављен. Та неодговорна чангризала и формалисти разбацивали би се новцем за непотребно оглашавање нечега што је већ било ријешено на најбољи начин. Истина, мало си се залетио кад си недавно на црногорској телевизији изјавио да Ти ћерка није студирала у иностранству јер си заборавио да је она о томе већ дала подробне информације у интервјуу листу „Политика базар“ почетком 1986. године. Али, није то ништа страшно. Што би Ти морао свега да се осјећаш и све да памтиш.

Најважније је да си вјешто одговорио на оно питање о Твојим кућама у иностранству. У правом тренутку си измислио неку наводну изјаву Горана Бреговића о Твојој кући у Паризу, па си тако нешто енергично демантовао. Генијално си се досјетио да замјеном чињеница избјегнеш да коментаришеш да се у народу заправо препричава Погорелићева изјава о Твојој кући у Лондону, у његовом сусједству. Као што си рекао да немаш кућу у Паризу, могао си тврдити да немаш ни палату у Багдаду, небодер у Њујорку, плантаже у Бразилу, рудник дијаманата у Јужној Африци итд. Сва срећа па

те нико није питао гдје имаш кућу у иностранству.

И шта су људи толико запели за кућу у Лондону. Сасвим је нормално да Ти као врхунски државник на вријеме себи припремиш неко пријевиште, онако злу не требало. Тако су Тито и Карлељ још 1948. купили кућу у Женеви, да им се нађе ако дође до бјежаније.

И сви истакнути свјетски државници су имали дебеле девизне рачуне у швајцарским банкама. Сјети се само Хаила Селасија, Резе Пахлавија, Фердинанда Маркоса и многих других, посебно наших освједочених пријатеља из покрета несврставања. Ваљда је крајње вријеме да и ми кренемо укорак са свијетом. Није ваљда да неко од Тебе очекује да у случају бјекства своје богатство носиш у чарапама.

Добро си недавно на сједници босанског централног комитета рекао да Ти на своје функције ниси ни дошао као биједник. Зато Ти нико и не може замјерити да си баш читаво богатство стекао на народној грбачи.

Као и увијек, драги Бранко, ја Ти се обраћам с много поштовања јер цијеним Твој животни успјех и дивим се Твојој муњевитој политичкој каријери. Знаш да си кренуо од ничега, а сада си председник савезне владе са озбиљним изгледима да ускоро постанеш доживотни диктатор ове незахвалне земље. Нити по свом рођењу, а ни по својој памети, а камоли по ономе што си учинио за ову земљу, Ти не би имао никаквих шанси да будеш први човек у некој нормалној држави, у држави са реалном извршном влашћу.

Међутим, како то обично бива у нашој самоуправној пракси, превагнули су много озбиљнији критеријуми. Лијепо си и сам недавно обавијестио јавност да Ти на садашњи положај ниси дошао ни по каквом јавном конкур-

У тренуцима слободног времена

су и да Ти није било такмаца. У правом моменту си запријетио да ћеш своју власт и војском бранити.

По ком основу си преузео државно кормило ниси дужан никоме да објашњаваш. За нормалне људе ти критеријуми су одувијек и били недокучиви.

Дивим се Твојој одлучности. Не сумњам да си у стању и цијелом народу заврнути шију само ако настави да штрајкује и да се буни против Твоје стабилизационе политике или интервентних мјера. Битно је да си народ на вријеме упозорио преко њемачког „Шпигла“ да с Тобом нема шале, да си у стању и војску употријебити против гладних незадовољника, те да Твојој власти нема алтернативе.

Руку на срце, ни ја не видим ко би могао доћи на Твоје мјесто. Да си човек посебног кова, то си доказао у Босни. Јест да си тамо све упропастио, али људи Ти се још увијек диве. Припази само мало на Фикрета Абдића. Пријети да ће на суду говорити истину. Баш нам је истина у овом преломном тренутку потребна. Гледај да га некако застрашиш или убиједиш да не помиње Твоју директну повезаност с афером „Агрокомерц“ нити подршку коју си му непрекидно и својски пружао у његовиј пословним подухватима. Ако се покаже тврдоглав попут Хамдије, не би било лоше да с њим

окончаш као са оном Јованкином пушлицом.

Видим да Ти ова борацка структура није нимало склона. Зато је добро што се окружујеш људима као што су Хрвоје Иштук, Стјепан Домаћиновић и други. С обзиром на Твоју ратну прошлост и поријекло из устанничког Бугојна и природно је да си забринут за судбину револуције и да водиш рачуна у чије руке ћеш њене тековине повјерити.

Само те молим да што прије уништиш, ако то већ ниси учинио, сву документацију о финансијском пословању сарајевске Зимске олимпијаде. Немој да се сада неко нађе ко ће почети да копа по Твојим ондашњим несташлуцима. Знаш какви су ови либерали и националисти кад одлуче да упропасте оно што нам је најдраже и најсветије. Не либе се ни премећања по прашњавим архивама, ни како би рекао Бакарић, копања по цријевима људи. Сад би откривањем разноразних махинација и манипулација да угрозе Твој политички положај.

Ничим се не дај збунити. Важно је да си Ти ту и да си наша судбина. Болан Бранко, ни остали нису били бољи од Тебе, али им то није сметало да доспију до високих положаја.

Нешто Те ипак издваја из те сиве масе најближих Брозових сарадника и наследника. Одликујеш се посебном одлучношћу и чврстином на изабра-

ном путу, па макар нас тај пут поуздано водио у пропаст. Боље је и пропасти на правом путу него се враћати тамо одакле смо кренули.

Јест да си оставио интелектуалну и економску пустош у нашој вољеној Босни, али је најважније што си тамо сачувао усавршени полицијски апарат. Дobar Ти је онај гонич Згоњанин. Максимално је учинио да поводом „Агрокомерца“ заштити Твој лични интегритет и уклони сва документа која би Те могла компромитовати. Иначе, Босна је за Тебе била само експериментални полигон за излазак на широку међународну арену и заносједање упражњеног југословенског престола.

Како ћеш се задржати на том престолу, и то си лијепо објаснио новинарима „Шпигла“. С обзиром да би у свакој другој држави већ одавно пао као политичар склон корупцији и неспособан за управљање у нормалним приликама, једини начин да се одржиш на власти је укидање Устава, распуштање Савезне скупштине и увођење личне диктатуре уз помоћ армије и полиције.

Наш народ већ дуго вапи за новом диктатуром јер прижељкује да се uvede неки редослед у овој општој пљачки. Само пази на које ћеш се официре и генерале ослонити. Не вјеруј Србима. Међу српским официрима 47

одувијек су неке демократске и либералне теиденције. Такви су убили и краља Александра Обреновића и оборили кнеза Павла Карађорђевића. Ваљда ћеш наћи довољно ових који су преко реда унапређивани, по националном кључу. Није ни важно што нису способни за ратоводство. Као жандарми биће идеални.

Садашње стање пријети неизвјесним исходом. Неки већ дижу главу и траже вишепартијски систем, демократију и слободне изборе. Хтјели би слободну економску иницијативу, просперитет појединаца независно од институција постојећег система. И то система који је, без сумње, усрећно све наше народе и народности, посебно њихове истакнуте представнике.

Основе самоуправног уређења и авнојске тековине треба сачувати и по цијену потпуног осиромашења свих слојева становништва, јер су то наше оригиналне творевине и морају се љубоморно чувати. У овој ситуацији када врхове разара нејединство, када све више дижу главу различити спољашњи и унутрашњи непријатељи, када се води специјални рат против Југославије, када се немилосрдно газе револуционарне светиње, само

одлучна акција, Твоја и Твојих истомишљеника, може да спречи распад самоуправног система и крах оригиналног модела социјализма на нашем тлу.

Најважнија тековина коју по сваку цијену треба сачувати је власт. Да би се она сачувала не смију се дозволити ни минималне поправке садашњег система. Оне би га могле озбиљно угрозити.

Да би се власт одржала неопходно је истрајати у вођењу нерационалне економије, сузбијању било какве иницијативе. Треба укинути и оно мало слобода које данас постоје и одлучно се сврстати у ред најнапреднијих земаља Европе, као што су Румунија или Албанија. Њихов примјер нам најбоље показује како се власт ефикасно чува упркос свим искушењима.

Војску треба извести на улице, увести у фабрике и јавне установе, а све незадовољнике, укључујући и Твоје личне конкуренте у борби за власт из садашњих политичких структура, стрпати у концентрационе логоре. Пужно је прекинути везе са цивилизованим свијетом и окренути се себи. Пекаре можемо и затворити, али, поред штампарија новца, најважније је да

фабрике болљикаве жице раде беспријекорно.

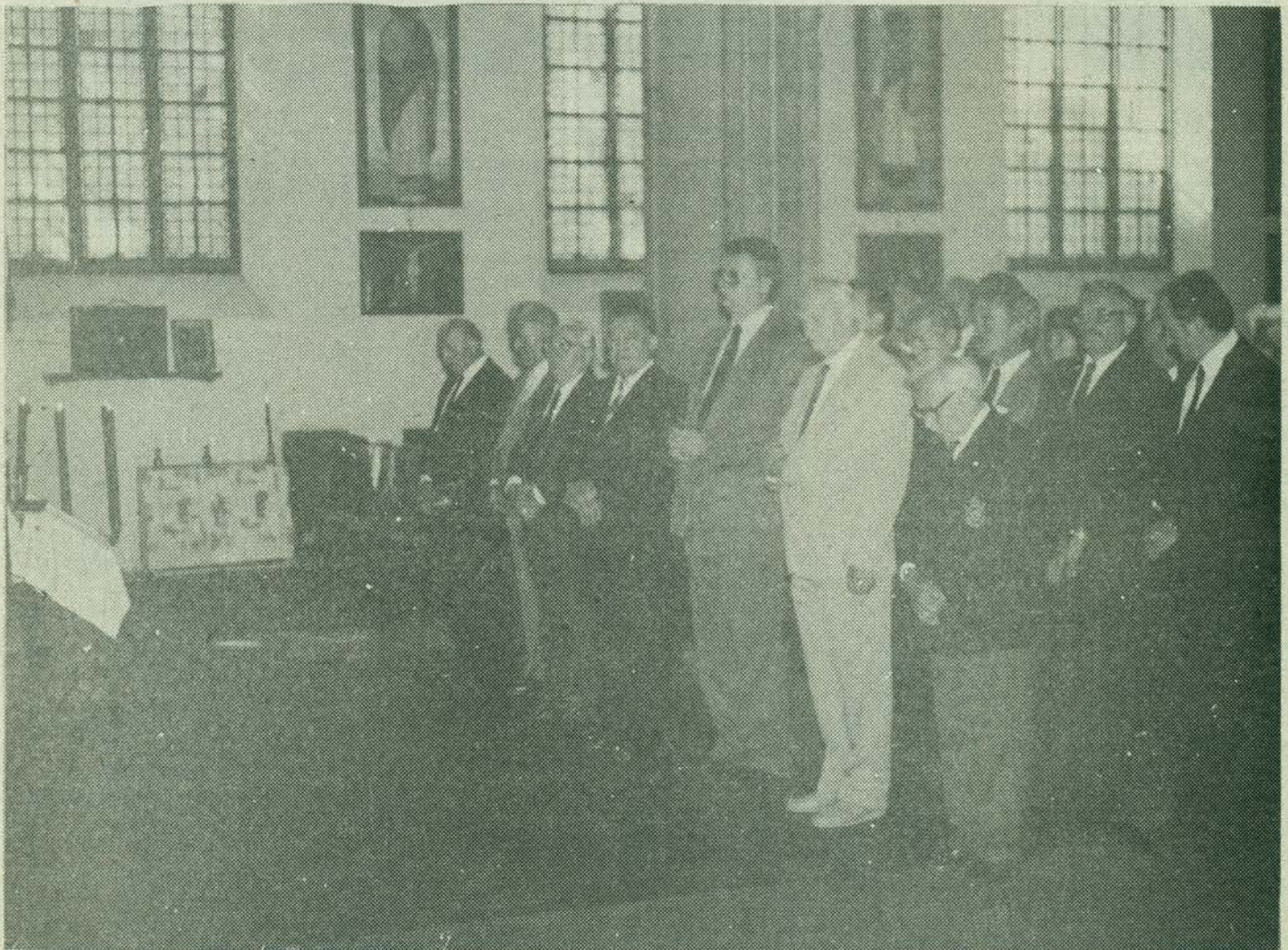
Поред очигледне жеље нашег вођства да се успостави таква власт, недостаје нам једино неприкосновени лидер. По мојој процјени, то би могао бити само Ти. Зато што прије обуздај посебно словеначку и хрватску штампу која систематски подрива Твој углед, а у њиховим редакцијама постави личне комесаре који ће одређивати како да пишу истину о Теби.

А да би се Твоја власт одржала неопходно је даље економско и духовно упропаштавање државе. Стога Ти предлажем да по сваку цијену предуприједиш евентуалне покушаје Твојег смењивања које траже незрела руководства појединих република. Уведи ратно стање и преузми све значајније функције у своје руке. Једино тако можемо опстати сиромашни у колективној срећи.

У нади да ћеш одољети свим искушењима и успјешно обавити своју историјску мисију, срдечно Те поздравља Твој будући логораш.

У Београду, 30. априла 1988.

Др Војислав Шешел

Отворено писмо господину Бошку Крунићу, члану Председништва ЦК СКЈ

Драги Бошко,

Пошто несрећним слетом околности пропале дуго очекивана прилика за наш непосредни сусрет, који смо и Ти и ја подједнако жељели, приморан сам да Ти пишем и скренем пажњу на неке ствари које си, изгледа, превидно у Твојој бирократској бахатости и тежњи да по сваку цијену задржиш положај покрајинског самодршца. Морам Ти признати да ме све више подејашан на Моиза Чомбеа. Као што је он учинио са Катангом у односу на остаток Конга, тако си и Ти одлучио да издвојиш најбогатији крај Србије и претвориш га у своје неограничено ловиште. Разумије се, као врло талентован ученик Ти темељито студираш његова искуства, ријешен да грешке не понављаш. Али, нешто ми ипак говори да нећеш успјети.

У суботу, 9. јула 1988. прикључио сам се дугој колони наше напашене браће, косовских Срба, која Ти је кренула у походе, да Те последњи пут опомене и позове да се опаметиш. Али, уместо да нас око хиљаду Косована и Београђана братски примиш, послужиш сендвичима и соковима, пријатељски поразговараш, објасниш нам своју политичку позицију и изнесеш веродостојне аргументе којим би доказао да заиста војвођански народ подржава Твоју сепаратистичку политику, Ти главом без обзира побјеже у родно Прхово, у општину Пешинце.

Док смо се ми пекли на немилосрдном јулском сунцу чекајући Те, Ти си мезетио врућу јагњетину и пио хладне шприцере, полсмјехујући се муци и јаду косовских Срба, провјеравајући прагове стрпљења и издржљивости читавог српског народа.

Не замјерам Ти много. Паметно си процијенио да је тако за Тебе најбоље. Што би баш Ти морао да се суочаваш са сопственим народом и полажеш рачуне за аутономашку самовољу?

Чак ми посебно импнује што си након и мене прогласио једним од националистичких војвода које се стављају на чело свог народа. Ништа зато што си прозвао Матију Бећковића, а он уопште није био у Новом Саду. Довољно је да сам ја ту, па да будем исто као да је и он.

Морам Ти признати да годинама већ жељно очекујем такву јавну промоцију и својски се трудим да је заслужим. Да моје изненађење и задовољство буде веће, најмање сам се надао да ћу од

Пред спомеником војводи Павлу Ђуришићу у Либертвилу 1989.

Тебе такву почит дочекати, па сам Ти утолико више захвалам.

Само не разумијем зашто се чудиш што су се војводе упутиле у Твој бирократски забран? Гдје би уопште могле кренути наше војводе него у Српску војводину, међу љуте граничаре који

су славу српског оружја вјековима проносили широм Европе?

Чудим Ти се што си тако непоуздане доушнике оставио у Новом Саду и насјео њиховој подвали – информацији да је на демонстрацијама учествовало свега неколико стотина грађана,

Демонстрације српских четника 11. септембра 1990.

дошљака, а да им се Новосађани никако нису прикључивали. Испале да смо ми само тамо приказивали неку, малтене, циркуску представу, коју је докони народ полузаинтересовано посматрао.

Е мој Бошко! Десет хиљада житеља Новог Сада, и Срба, и Мађара, и Русина, и Словака, и Румуна, и припадника других националности, корачало је раме уз раме с косовским мученицима и изражавало протест због немоћи Србије да се косовско-метохијски геноцид сузбије, усљед равнодушности југословенског државог и партијског врха, а и злурадости бирократских гарнитуре других федералних јединица; због баријера које уједињени српски непријатељи хитро и вешто постављају сваком озбиљнијем покушају да се стане украј дивљању албанских шовиниста и сепаратиста.

Узалуд кордони Твоје милиције који су покушали спријечити Новосађане да нам с прикључе, узалуд сва безразложна легитимисања, застрашивања и друга провокативна малтретирања. Било је више него очигледно да Ти и Твоја братија у Војводини никакву народну подршку не уживате. Двоструко искључивање струје било је само доказ немоћног биса.

50 На сваку паролу „Војводина-Срби-

ја“, „Један устав – једна Србија“, „Доле бирократија“, „Доле Бошко Крунић“, десет хиљада гласова се сливало у један заглушујући поклич. Не прекидно су нови људи прилазили. Многи су нам доносили киселу воду, сокове, хлеб. Све ми је то било више него разумљиво, а морам Ти искрено признати да сам тако нешто и очекивао, свјестан да се налазимо у својој земљи, међу својим људима, међу браћом.

Међутим, право изненађење је уследило на повратку из центра Града ка жељезничкој станици. Грађани Новог Сада су нашу колону скренули у Улицу Васе Стајића. Десет до дванаест хиљада људи се слило пред Твоју кућу. На моје велико запрепашћење, управо Твоји суграђани, људи у чију се безграничну подршку свакодневно заклињеш, почеше на сав глас скандирати – „Крунићу допове!“ Више од пола сата грмјели су сложни узвици хиљада и хиљада људи: „Крунићу допове“.

Знао сам да Ти је изнад свега драга власт, да си бексеруплозни аутомаш, бездушни бирократа; да у својој политичкој каријери никада ниси имао моралних скрупула. Али, у својој превеликој наивности никада нисам ни помислио да си, уз све то, још и допов.

Са изразом нескривеног чуђења, са очигледном невјерицом, обратио сам

се неколицини најближих Новосађана с питањем: „Како то сад одједном Крунић допов?“ У првом тренутку су мислили да се шалим, а онда ме готово сажалјиво погледаше. Готово да се покајаш што сам уопште такво питање поставио. Кад сам већ спремно очекивао да ме изложе руглу и подсмјеху, услиједише одговори: „Шта! Зар ти не знаш у колико је крађа и проневјера Крунић умијешан, којима је лично кумовао?“

Међусобно се готово утркујући, почеше ми причати о Твојој улози у афери око филма „Велики транспорт“, о учешћу у „свињској афери“ у Шеницима и низу других. Посебно су ми скретали пажњу како си се немило-срдно обрачунавао са новинарком Ранком Чичак и адвокатicom Споменком Билић јер су покушале да чачкају по неким Твојим мангупским марифетлцима. Ко би све то запамтио. Ређале су се фантастичне бројке девизних средстава у страним банкама, закулисне махинације, напосто да човјеку памет стане. Узеше Твоји суграђани моју адресу и обећаше ми да ће ми о свему томе опширно писати и документацију ми послати. Буди безбриге. Све што сазнам у следећем писму ћу Ти пријетијети.

И док сам се ја тако чудом чудио, викали су војвођански Срби: „Крунићу допове!“ Нимало за њима нису

заостајали неустрашиви Мађари: „Крунићу допове!“ С посебном жестином укључивали су се горди Словаци: „Крунићу допове!“ Проламали су се кликтаји поносних Русина: „Крунићу допове!“ „Крунићу допове!“ – грмјели су достојанствени Румуни. „Крунићу допове!“ – орило се испред Твоје куће. У сусјелству су се сви прозори широко отворали. „Крунићу допове!“ – сасвим разговјетно се чуло и из уста Твојих најближих комшија, оних који Те најбоље познају. „Крунићу допове!“ – скандирало је у један глас хиљаде Војвођана.

Ми, Косовци и Београђани, једва Твоје суграђане убиједисмо некако да наставимо пјешачење према жељезничкој станици. Са сузама у очима нападени Косовци тада се громогласно обратише присутним и војвођанским Србима и Мађарима, и Румунима, и Словацима, и Русинима: „Хвала Вам браћо!“ „Хвала Вам браћо!“ – проламало се бескрајном панонском равнином.

Поново утонух у размишљање. Мјесецима сам главу разбијао питањем зашто напослетку не поднесеш оставку на све политичке функције и једноставно ријешити готово безизлазну ситуацију у коју Те Твоја политичка оријентација довела.

Сада ми је, последице свега овога, јасно да Ти не смијеш ни по коју пијену подносити оставку. Мораш истрајати до краја. Лишиш ли се полуга власти, скончаћеш у затвору. Свеједно, као веллеиздајник или као криминалац.

Ако Те ухапсе као криминалца одговорићеш за бројне малверзације и про-

невјере, за големе пљачке у које си до гуше умијешан. Затворе ли Те као веллеиздајника, одговараћеш пред народним судом заједно са осталим највећим издајницима српског народа као што су Милош Минић, Петар Стамболић, Дража Марковић, Светозар Вукмановић Темпо и други. Напросто се не зна која Ти је перспектива гора.

Да сам на Твом мјесту најозбиљније бих размишљао о самоубиству. Има толико безболних начина да човјек једноставно нема никаквог озбиљног разлога за оклијевање. Свакако, претходно би требало уништити што више трагова који би те посмртно могли додатно компромитовати.

Како људи Твог кова и не знају за осјећај части и достојанства, ипак је сувише оптимистички очекивати да би Ти могао прибјећи овом крајњем средству.

Зато, можда је најбоље рјешење и за тебе и за Југославију да што прије, у највећој тајности, побјегнеш у иностранство и уточиште потражиш у некој од држава с којима немамо уговор о екстрадицији. Размисли о Парагвају, Чилеу, Сјеверној Кореји или некој другој земљи чији су Ти властодршци што сличнији.

Спасавај своју русу главу и не осврњи се за собом. Твоја бирократска тврђава сасуће се као кула од карата.

Пошто си ме промовисао у српског војводу, осјећам се Твојим доживотним дужником, па можеш, шта год да Ти се деси, рачунати на моју свесрдну помоћ. Могу Те без икаквог ризика

илегално превести преко југословенске државне границе.

Да бих Те што боље прерушио посудићу Ти и једну прикладну перику. Она ће Те ефикасно заштитити и од мјесечине, ако у току ведре љетне ноћи пођемо за Италију и Аустрију, да не би неки граничар примјетио одсјај Твоје паметне главе.

Иначе, пошто сам већ годинама без пасоша, више пута сам употпуној конспирацији излазио из земље и безбједно се враћао. Никад нису ни слутили да одлазим у иностранство, а камоли да ме ухвате на граници. Дакле, имаћеш водича какав се само пожељети може. Ни ловачки пси Ти у траг не би ушли.

Сву имовину распродај што при и новац претвори у девизе. Тражи најкрупније доларске новчанице или енглеске фунте, како три-четири коња не би липсала под Твојин нагомиланим богатством.

За прво вријеме, док не добијеш позив неког себи сличног диктатора, комотно би се могао смјестити у Микулићевој кући у Лондону. Добро запамти адресу: Queens gate 25. Како сам обавијештен, кућа се формално води на име Микулићевог сина.

У моју лојалност се можеш потпуно уздати. Добро о свему размисли, па ми се што прије јави. До тада, срлачно Те поздравља Твој вјерни пајташ

У Београду, 14. јула 1988.

др Војислав Шешељ, војвода српски

Демонстрације српских четника у Београду

Отворено писмо господину Добрици Ћосићу, српском академику

Драги Добрице,

Обраћам Ти се као човјеку који ми је годинама узор доследности, храбрости и оданости своме народу; као човјеку с којим сам био у личним пријатељским односима; од кога сам много научио и коме за многе ствари морам бити захвалан. Зато Те молим да ово моје писмо схватиш и примиш као добронамјерно изражавање неслагања и противљења, чијем су објелодањивању претходиле дуге ноћи несанице и унутрашња ломљења, немири и неспокојство. Основну дилему – ћутати или реаговати – нисам преломио преко кољена, него је претворио у воленични точак који се окретао у оба смјера. Једним крајем ми је притискао и мљео емоције, кад год би рацио превагнуо и нагонио ме да се држим оне древне максиме: „Драг ми је Платон, али ми је истина дража“. Кад би се пак повео за емоцијама, кад би у мени оживјела сјећања на дуге часове наших разговора у току којих сам гутао сваку Твоју ријеч, упијао сваки резон и трудио се да Те слиједим и идешно

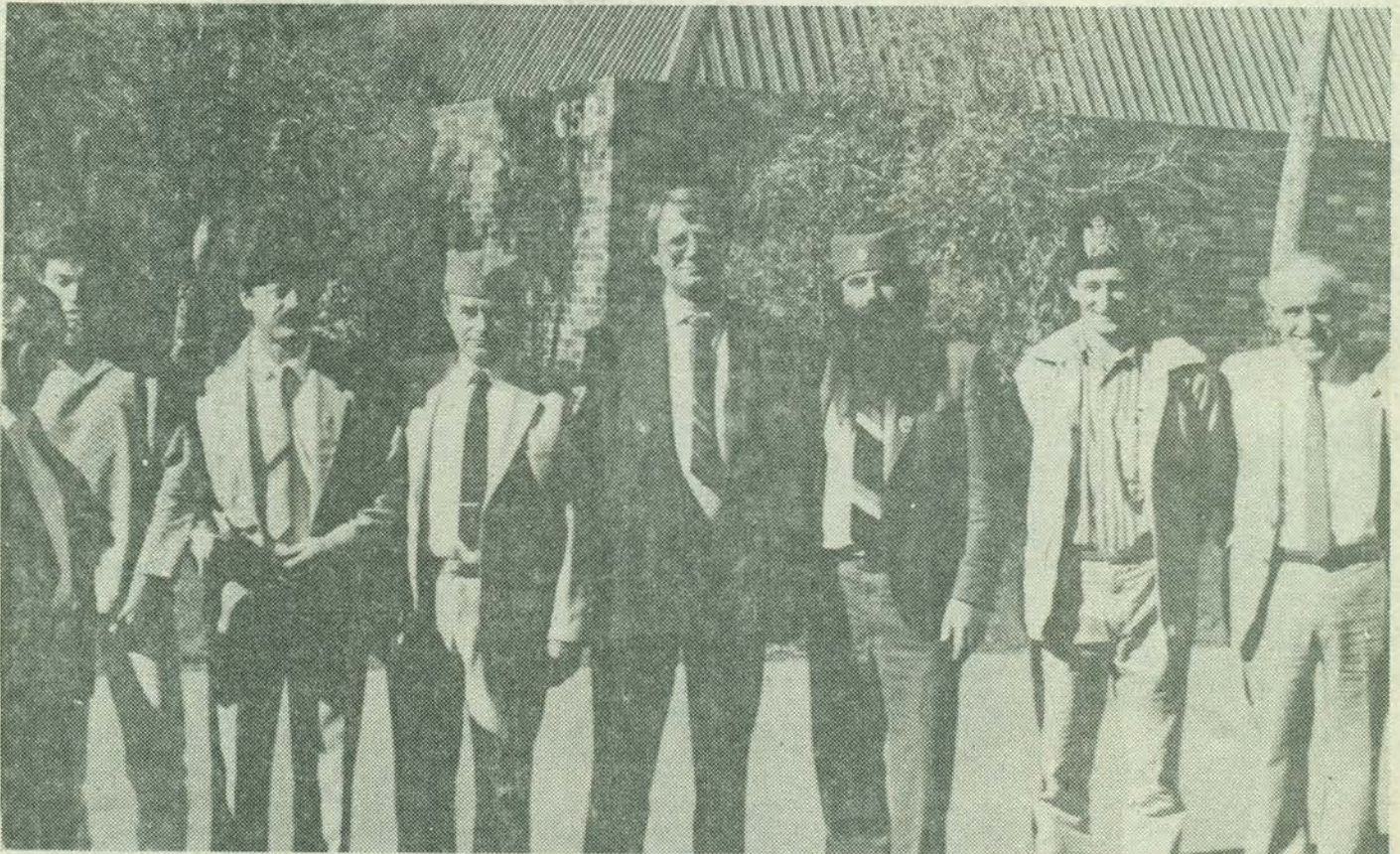
и политички, заустављала ме је староставна опомена из српског епског пјесништва: „Поступај ни по бабу ни по стричевима, већ по правди Бога истинитога“. Мада Ти можда ни ово моје оклијевање неће бити много увјерљиво, с обзиром да ме добро познајеш и да си већ имао прилике да се непосредно увјериш, да ни по својој природи нисам човјек који би се у неким другим ситуацијама много колебао, увјеравам Те, драги Добрице, да је ово једна од највећих рана које сам задобио откад сам уопште почео да се бавим политиком, рана коју сам на неки начин и сам себи задао, а лијеска јој нема без ампутације.

Кад смо се 1986. године дефинитивно идеолошки, политички и приватно разишли, искрено сам се надао да никада неће бити потребе да се та чињеница јавно оглашава, да у нашим политичким идејама и стремљењима није могућа баш толика колизија, која би довела до јавне конфронтације. Нажалост, после књиге разговора које је Славољуб Ђукић с Тобом обавио и

објавио под насловом „Човек у свом времену“ то је постало неизбјежно.

Да своје интимне дилеме разријешим на овај начин мотивисало ме је и убјеђење да ће и Теби лично у данашњој ситуацији конвенирати да јавност сазна колико се разликујемо и како се разлиазимо по неким кључним питањима и одређењима, посебно после оног погромашког текста у загребачком „Вјеснику“, у коме су Тебе, Вука Драшковића и мене приказали малтене као идеолошке истомишљенике и најближе сараднике у политичком дјеловању.

До уназад двије године, шта год да би урадио, ја се никада Твом дјеловању не бих јавно супротстављао, као што се, уосталом, никада нисам ни бацао каменом на некога ко није био у стању да се брани. Пападао сам само јаче од себе, а никада никога слабијег. И данас полемички реагујем на Твоје поступке имајући у виду да си у сваком погледу јачи, интелектуално, и по позицијама у друштву, по утицају на културне и

политичке установе, по јавног угледу, а и по популарности, разумије се.

Одлуку да овако реагујем олакшала ми је и чињеница да су политичка збивања у Србији у последње двије године сасвим истањила и елиминисала политичку опозицију. Режим се толико демократизовао и ослободио друштвену атмосферу и јавну политичку позорницу, да је већина, некада изразито јеретичких, идеја и ставова данас добило официјелни планш. И Ти, а посебно Твоји пријатељи праксисовци, у потпуности сте легализовани. Имате све могућности да несметано јавно иступате. Режимске издавачке куће штампају ваше књиге, режимска штампа вас интервјуише, многи од вас као да уопште не испуштају из руку микрофоне у радио-станицама и телевизијским студијама. Имате велики утицај и доминантне позиције у многим културним установама, редакцијама и интелектуалним удружењима. За себе више не можете рећи да вас прогоне на било који начин.

Да није тако, ја бих и овог пута кнедлу прогутао и прехутао, упркос чињеници да, у ствари, Твој јавни положај никада није ни био неповољнији од мог. На сву срећу, и под садашњим режимом у Србији, прилике у којима живим и радим изразито су најнеповољније. Данас још само моје књиге београдски судови забрањују.

Од укупно три забрањене књиге прошле године све три су биле моје. Никаквих шанси немам да добијем заповест, ниједна редакција не пристаје да објави неки мој текст, па ни онај политички најбенигнији, а искусио сам како изгледа шиканирање и угњетавање коме прибјегавају и неки дојучерашњи опозиционари, посебно филозофи и социолози праксисовске оријентације, концентрисани у београдском Центру за филозофију и друштвену теорију.

Чињеница да наше позиције никако нису равноправне, и то увијек на моју штету, осим кад је ријеч о годинама наше старости, чини ме задовољним и растерећене савјести. Тешко да ће се наћи неке новине да објаве ово моје отворено писмо, али испословаћу већ неки метод да оно ипак допре до јавности. Лично ћу га једино понудити Редакцији „Књижевних новина“ имајући у виду да тамо главну ријеч управо Твоји људи воде: Миодраг Перишић и Милорад Вучелић. Одавно се у Београду зна да они пишу и говоре искључиво онако како Ти мислиш, како им Ти кажеш. Зато, нудећи им ово отворено писмо, чиним извјестан експеримент. Интересује ме и Твоја лична реакција, Твој став по питању евентуалног објављивања. Перишић и Вучелић ће поступити само онако како им Ти наложиш.

Неко неупућен, чудило се оволиком уводу. Али и Ти и ја врло добро знамо зашто је он био неопходан, а уосталом, нисмо ни дужни да овом приликом баш све објашњавамо. Зато, пређимо на меритум ствари. Очекивао сам да ћеш сада, у позном животном добу, у овој књизи смјело и отворено проговорити о себи и догађајима у којима си лично учествовао, да ћеш се беспштедно обрачунати са младалачким заблудама, с комунистичком прошлошћу, са идеологијом и политичком праксом које су проузроковале једну од највећих историјских трагедија нашег народа.

Зашто си стао на пола пута? Кад Твој импресивни дух и велики ум почне да анализира и разара, увијек се нешто испријечи и зауставља га: емоције, правдање, остаци идеолошких предрасуда, догматске аутоконтроле. Зашто и даље сам себе цензуришеш. Покољења која долазе наћи ће оправдања за Твоје младалачке поступке и заблуде, али неће имати разумијевања за ово оклијевање и компромисерство које показујеш пред смирај живота.

На жалост, нисам имао ни времена ни стрпљења да коментаришем све Твоје јавне иступе последњих година. С многим иницијативама и дијагнозама се слажем, а неке, разумије се, и одбацујем. Стратешка линија нашег идеолошког и политичког разгра-

Са америчким министром Дарвинским 1989.

ничена јасна је сваком оном ко је паралелно пратио и Твоје и моје јавне иступе, па се овом приликом и задржавам само на овој књизи разговора која ме је највише разочарала. Разочарала ме је Твоја неспособност да у потпуности превазиђеш комунистички начин размишљања и интерпретирања друштвених збивања.

Коментаришући режиране изборе 1945. године на којима си изабран за „народног посланика“ као кандидат Народног фронта, на Ђукићево питање „Колико је тада била стварно демократска изборна атмосфера?“, олговараш: „Апсолутно, бар у мом крају. Са навијањем, агитацијом, заставама, транспарентима. Традиционални политички фолклор. На зборовима се аплаудирало и викало: „Доле!“ Уверен сам да је у мом срезу пребројавање гласова било поштено.“ (стр. 43–44). Да ли си се том приликом запитао колико су Твоји „бирачи“ били претходно застрашени, које су партије и друштвене групације биле потпуно спријечене да учествују у изборима. Је ли било уопште објективних шанси да неко други добије те изборе, осим комуниста? Кажеш да су се Твоји противкандидати из Демократске и Земљоралничке странке ујединили, да би Ти изгубио на изборима. А јесу ли уопште могли да се уједине, или су такви, как-

ви су били, унапријед добили улогу политичког фолклора, да би претходно смишљена и режирана „изборна“ победа комуниста била убједљивија. Уосталом, Ти сам то на другом мјесту најбоље објашњаваш: „Ми комунисти смо схватили парламент само као нужно зло, буржоаску предрасуду, симулацију демократије.“ (стр. 47).

За познатог зликовца Мошу Пијаду кажеш: „Он је без ограда, као слободан човек, пуних уста говорио о Србији, српској култури и историји, увек спреман да залегне за национални интерес Србије.“ (стр. 48). Не само да је „залијегао“ својим бројним ратним злочинима над српским народом, него и познатим антисрпским пактом који је склопио пред рат у сремскомитровачкој казониони с Милетом Будаком.

Упркос чињеници што си схватио да „Партија која је омогућила настајање Голог отока и сличних логора, и којој је требало тридесет година да дозволи само шапутање о овој болној теми, та Партија не може, бар за нашег живота, бити демократска социјалистичка партија“; без обзира што се бојиш да је Твоја генерација „на Голом Отоку и свим тим логорским оточима убила своју демократску душу и остала без моралне кандидације за стварање слободе“, кажеш: „Уверен сам да је било неминовно хапшење истакну-

тих и борбених присталица ИВ.“ (стр. 71.) Значи, требало је хапсити све оне који су остали доследни и одани идеалима и заставама под којима је револуција изведена; све оне који нису били спремни преко ноћи да се одрекну својих убјеђења и младачких заблуда за љубав једног човјека, групе људи, партијског вођства – вођства које је покушао смијенити онај који га је својевремено и поставио.

Суд који изричеш о Миловану Ђиласу у потпуности би се могао и на Тебе односити: „Рушећи своје догме и химере, он се, рекао бих, прескрупулотно односио према својој револуцији, њеним протагонистима и својој политичкој и револуционарној пракси. У томе је недоследност његове побуне. Тај храбри и часни човек није имао толико смелости, па ни толико историјске савести да каже све што је, по мом мишљењу, требало да каже о својој револуцији, себи, својим најближим друговима, свом вођи. Као његов савременик, ја му то морално и политички не праштам, али га као писац разумем и правдам.“ (стр. 79.)

За Слободана Пенезића Крцуна кажеш да је „био способан да људима чини велика добра“ и да је човјек „који је без остатка служио револуцији и отаџбини, праштао грешницима, пла-

као над људским несрећама, схватао мотиве недела и заблуда, али истовремено био фанатични комунист и револуционар, који је за своје идеале немилосрдно скидао главе непријатељима револуције и Партије. Међу непријатељима, свакако, није било мало људи који нису заслужили смрт. И Сен-Жист и Мара скидали су главе. Таквих људи препуна је историја свих народа. Ја сам уверен да ти који су у име слободе, правде, једнакости, среће људске, убијали своје противнике и умножавали људске патње без користољубља и власти над људима, да су то трагични људи. Не треба им ниједно зло опростити, ни за једну жртву амнестирати, али их треба умно и историјски тумачити." (стр. 142.) Па и Стаљин је управо такав био. Ниједан комунистички вођа кроз историју није скромније од њега живио, ништа није радио из користољубља, руководио се искључиво теоријским начелима и идеолошким принципима марксизма и лењинизма, па је ипак, без сумње, највећи злочинац у историји Русије.

Изговарајући читаву хвалоспјевну тираду Александру Ранковићу, ипак напомињеш: „Знам, сви смо ми комунисти у име социјализма и срећне будућности били уверени да су нам за остварење наших идеала и циљева сва средства дозвољена... Али нас идеологија са свим наших заблудама, нечовештвом, победничком охолости, са целом том болшевичком кобном партијошћу не може ни пред нашим савешћу, ни пред судом наших потомака и историје оправдати за многа, многа зла која смо починили" у име добра". (стр. 177.)

Е, о томе, о злу! Кад ћеш о злу мало подробише да проговориш? Да његове последице сумираш? Доста је више те сјете и носталгије, налажења изговора за свако конкретно злочјело. Шта се српски народ тичу намјере вас комуниста, ондашњих комуниста. Вас који сте извојевали револуцију. Ви који сте имали избора, па се определијели за ово што смо добили, не можете се никако правдати „добрим" намјерама. Говорим Ти то као човек који је и сам у најранијој младости био инфициран марксизмом, али ја бар никаквог избора нисам имао. Марксизам је за мене био затечено стање. „Aut Marx, aut nihil!" Ти си данас спреман да одбациш болшевизам и то је крајња граница Твоје спремности на преиспитивање. Али би његове корјене оставио. И даље чезнеш за социјализмом не хајући колико је српски народ уморан од тога трагања и експериментисања. Нека мало већи, богатији, културнији и срећнији народи за социјализмом трагају, па нам своја искуства пренесу. Зашто би смо ми, с нашим јалом и несрећом, с нашим непојаним гробовима и кошмарним сновима, непрекидно морали предначити у односу на остали свијет. А чега год да смо се дохватили, а да у свијету већ није било провје-

рено као несумњиви цивилизацијски напредак, општељудско достигнуће, себи смо нову, непотребну невољу на врат стављали. Питам Те шта је још уопште остало од евентуалног почетног еманципаторског потенцијала идеологије чији си вјерник био и, па жалост, у великој мјери остао? Шта је то у социјализму, чак у оном најидеалније замишљеном, што би било вриједно оволиких жртава?

Драги Добрине, искупљења нема без искреног покајања. А покајање је нужно јер та Твоја, некада и моја, младалачка идеологија нашем народу ничег доброг није донијела. Само зло и несрећу. То што Ти својевремено ниси био у стању да видиш да постоји и боља алтернатива, не значи да она и заиста није постојала. Када су напосок пред Твојим очима пропали, у прах и пепео, у сузе и јауке се претворили Твоји младалачки идеали, од великог човјека Твога кова најлогичније је очекивати да призна пораз, да изрази кајање, да пружи подршку, да помогне да се извуку бар они који нису до грла у блату, а не убјеђивати их да је то блато и даље љсковито упркос томе што је многе већ прогутало, а да некима из њега још само уши вире. Магареће уши, мој Добрине.

Разочарао ме је и начин на који говориш о Титу. Непрекидно при томе настојиш дати дефинитивни суд о рату и комунистичкој револуцији, пре небрегавајући у свјетској историографији неприкосновено начело да релевантан суд о неком историјском догађају нису у стању дати ни његови савременици, а камоли непосредни учесници. О догађајима се суди по њиховим последицама, а не по интимним жељама, сновима, намјерама и мотивима актера.

Како онда, с тог аспекта посматран, може да дјелује Твој став о Титу, исказан следећим ријечима: „Нико разуман

не може да порекне његову улогу у антифашистичкој борби Југославије, без обзира што је тај рат вођен са много погрешака и жртава неадекватних нужности партизанског ратовања, нарочито у завршној фази. За величину жртава и хаос у поразу устанка у Србији 1941. сносе одговорност Врховни штаб и његов командант. Још већу одговорност сносе војно вођство и маршал Југославије за Сремски фронт и његове катастрофалне последице. Ту је, заиста, жртван цвет српске омладине. Али, поред свега, у оквиру једне традиционалне историје, Тито остаје изразито водћа фигура антифашистичког рата Југославије и европског покрета отпора. Не могу бити заборављене и доведене у питање његове заслуге у отпору Стаљину, и поред осипивања стаљинистичких логора за неистомисљенике. Стављајући се на чело отпора стаљинистичкој хегемонији и одбрани државне независности, он се јавља као политички вођа који заслужује пуно и одано следбеништво. Тај историјски догађај има интернационални значај. Такође, неће се порећи ни његова улога у извесној либерализацији стаљинистичког поретка, која је мање била диктирана његовим либерализмом, а више спољно-политичким прагматизмом и осећањем за реалност. Али, Тито је комуниста стаљинске епохе, политичар аутократа коме је туђа демократија. Остаје чињеница да су под његовим вођством и апсолутном влашћу створени политички систем и државно уређење Југославије које је доживело слом – економски, политички, социјални, међунационални. Најкраће речено: Титов успех у политици је неупоредиво већи од његовог дела." (стр. 297-298.)

Каква се то Титова улога у антифашистичкој борби Југославије не може разумно порећи? Који су главни

Дочек у Кливленду 1989.

циљеви те борбе: освајање власти по било коју цијену, елиминисање демократије и правног поретка, сузбијање српских националних интереса. Најтрагичније у свему томе дјелује чињеница да ови циљеви никада озбиљније нису ни прикривани. Нити је због те борбе окупатор био приморан да раније напусти територију Југославије него што би је иначе напустио, нити је та борба нашем народу реално била потребна. У најтежим историјским тренуцима и у условима стравичног геноцида над Србима, комунисти су, у ствари, изазвали братоубилачки грађански рат, руководећи се својим макијавелистичким оријентирима. Тиме су актерима геноцида дали шири маневарски простор, омогућили им да после рата углавном некажњено прођу, а физичку и моралну снагу српског народа су разбили и уништручили број српских жртава.

Титову улогу можемо мјерити само трезвеном процјеном шта би се десило да није било његове борбе. Српски народ је устанак погигао неколико мјесеци прије комунистичког позива. Устаничка дејства су се углавном концентрисала против усташке власти, па да се комунисти нису умјешали, геноцид над српским народом би био сузбијен. Вјероватно би и окупатори били принуђени да мијењају режим у квислиншкој Хрватској, како би тако

умањили српски револт и бунт због звијерског покоља. Стотине хиљада жртава би мање пало, а кад би се нека савезничка војска приближила нашим границама сигурно би плануо општенародни устанак. И после рата бисмо вјероватно избјегли комунистичку диктатуру. На жалост, нисмо имали среће. Под Титовим и комунистичким упливом реализована је најнеповољнија могућност историјска варијанта.

Нити је Титу стало до супротстављања стаљинистичкој хегемонији, нити до одбране државне независности. Да је заиста то жељео, не би ни подизао комунистичку револуцију. Титу је увијек и једино било стало до личне власти и зато се одупро Стаљину 1948. Тито и југословенски комунисти су издали и сопствене идеале, све оно што су били главни циљеви револуције. Али, издаја тих идеала није вриједна нашег жаљења. Упитајмо се шта би се десило да се Тито није одржао. Југославија би била чврсто инкорпорисана у совјетски лагер, диктатура и репресалија би можда за нијансу биле суровије, али вјероватно у држави не би била вођена тако изразита антисрпска политика, не би се ишло на систематско дијељење српског народа и цијепање српских земаља; вјероватно не би дошло до конфедерализације Југославије, до систематског

стварања услова за експлозију албанског сепатаризма, као ни до оволиких државних дугова. Кажем вјероватно. Можда је моје мишљење у том погледу сувише оптимистичко, али нам се сигурно ништа теже и ништа лошије није могло десити од овога што се догодило под Титом.

Буђење грађанског слободарства и демократије у Источној Европи данас ни нас не би могло заобићи. На том плану Пољска и Мађарска су нас већ увелико прстигле. Убијеђен сам да би у Југославији међунационалне тензије суверености и антагонизми били много мањи и не би, као под садашњим условима, готово безнадежно спутавали сваки озбиљнији демократски заокрет и онемогућавали нам ступање у ред цивилизованих народа и држава.

Посебно ме запањује што Ти као једна од најеминентнијих јавних личности у српском народу Титову смрт и сахрану, умјесто узлахом олакшања, пропраћаш чисто личним ламентацијама. Као писцу, разумије се, нико Ти не може спорити право да пишеш и говориш буквално шта год хоћеш, али као политичару који има отворене претензије на водећу улогу у српском народу није Ти се смјело десити да изговориш следеће ријечи: „Сахрану сам доживео са великим узбуђењем. Тога јутра требало је да путујем у Енглеску

На великој скупштини Демократске странке

и држим предавање на три енглеска универзитета. Нисам отпутовао због грађанске скрупулозности. Иако ми је био политички противник који ме прогањао својом полицијом, умро је човек, како каже један песник, који је део моје биографије, као што смо ми сви део његове биографије. Умро је човек који ми је кад сам био у болници, због болести од које се умире, пружио помоћ; човек који ми је омогућио драгоцену сазнања и човек кога сам разочарао. Захваљујући, вероватно, погребној инспирацији, која је професионално била на највишем ступњу, захваљујући свему што је пратило погреб, као онај воз који је ишао од Љубљане до Београда, био сам у извесним тренуцима потресен. У часовима Титове смрти и сахране, ја сам жалио све своје другове и све мртве партизане, који су погинули за свој идеал који је једна велика заблуда. Читав тај југословенски „социјализам“ у коме живимо, јесте негација ратног партизанског програма, који је покренуо стотине хиљада људи ове земље. Титовим смрћу сахрањена је једна епоха. Тај чин ме је потресао. Ја сам људски учествовао у том погребу целе моје партизанске генерације, оног њеног бољег дела, који је својом припадношћу КП веровао да чини најбоље свом народу и својој земљи. А десило се супротно од наших циљева и жеља.” (стр. 298–299.)

Јеси ли можда размишљао како су се у том тренутку осјећале породице оних који су лишени живота по Титовим директивима, како су размишљали они који су страдали по Титовим робијашницама, били принуђени да избјегну у емиграцију само зато што су мислили другачије од Твоје партизанске генерације, што нису прихватили ваше заблуде које посталоше нашом судбином. Што се тиче утиска који погребна церемонија тога типа може да остави на неке људе, тај проблем је већ обрађен у научној литератури. Чини ми се да га је најбоље обрадио аутор који се зове Вилхелм Рајх, марксиста, ревизиониста и психоаналитичар, у књизи „Масовна психологија фашизма”.

На неки начин покушавам и да Те разумијем! Бивајући присиљен да се с Тобом разиђем, прошао сам кроз период дуге патње. Али, разлаз је био неминован јер нас је сувише тога политички и идеолошки дијелило. Па ипак, и данас осјећам да је с Тобом отишао и дио мене, дио моје биографије, човек који ми је годинама био узор, човек који ми је у животу много помогао, али ме и у неким озбиљним стварима изневјерио, који је био спреман да се дискретно прикључи и мојим прогонитељима, посебно оним идеолошким из београдског праксисовског клана. Ударци с Твоје стране много су ме теже погађали него режимски, али то никада неће умањити поштовање које према Теби осјећам и изражавам.

Ипак, Твој и Титов случај су веома различити. Ти си био вјерник а не про-

Дочек у Аустралији 1990.

рок и зато Ти је кривица неупоредиво мања. Уосталом, никада ниси имао ни власт, ни моћ, ни утицај попут Тита, па ниси могао ни долазити у истовјетна искушења да их злоупотребиш. Народ ће Тебе ипак разумјети и у крајњем исходу Ти опростити. Нико не може ни порећи да Твој роман „Време смрти” спада у врхунско дјело целокупне српске књижевности.

За Тита никада неће бити разумијевања ни опроштаја. Извјесно разумијевање показује само неколицина вас, његових савременика и сабораца. Али ваше мишљење и ваш суд за историју нису посебно релевантни. Зато ми млађи од вас тражимо само чињенице, што више голих факата. Немојте се замарати њиховим тумачењима и објашњавањима. Нека то чини неко ко је способан да објективно суди, ко се не боји исхода свог суђења и ко не зна унапријед какав ће тај исход бити.

Чуди ме како сам ниси свјестан огромне диспропорције између сопствене оцјене сржи идеологије која је Тобом овладала и њених практичних последица. Изненађује ме како много јачи и беспошtedнији обрачун са идеологијом није могла изазвати ни следећа Твоја, врло улечатљива, дијагноза великог српског историјског суноврата: „Ништа није тако драстично показало неправду, у којој се нашао српски народ у Југославији, као што је судбина Срба на Косову и Метохији. Без политичких слобода и права, подмићени извесним економским просперитетом, а још више корумпирани паразитским друштвеним системом, ми нисмо били ни спремни, ни вољни да видимо свој положај у Југославији. Постали смо равнодушни према својој судбини и будућности. Толико смо грешили да се не можемо окајати пред својом децом и унуцима што смо били мало људи, мало грађани, мало Срби, мало савесни, праведни и истинити, што смо пристајали на толика по-

нижења и лажи, што смо ширили лажи и обмане.” (стр. 303–304.)

Избјегао си директан одговор на Ђукићево питање: „Шта значи Твоја опаска у претходном одговору” једно је решење косовског питања у његовом коначном виду? Који је то вид? У разговору на словеначкој трибини чак си и помињао „решавање питања граница” и рекао си да би био срећан да се разграничимо са Косовом, односно Албанијом.” (стр. 309.)

Добрице, ово можеш да схватиш као најдиректније упозорење – нема никаквих неријешених територијалних питања између Срба и Албанаца, између Србије и Албаније, између Југославије и Албаније. Ми смо се после балканских ратова дефинитивно разграничили са Албанијом, а лично сам убијеђен да ће српски народ поново ратовати, ако буде потребно, да ће се ријеке крви пролити, али ће Косово и Метохија остати српске земље. Ако си постао толико малодушан и не верујеш у такву перспективу, онда је боље да се повучеш у миран пензионерски живот и не сметаш млађима који нису капитулантски и дефетистички расположени, те чију духовну енергију нису исцрпили комунистичке догме и предрасуде.

Веома ми је непријатно што у овом писму морам још једно питање покренути. „Политикин свет” из броја у број коментарише чињеницу да на Титовом гробу нема никаквих симбола, а логично би било да су урезани петокрака звијезда и срп и чекић. У броју 195. од 4. октобра 1989. објављен је интервју Љиљане Булатовић с Лазаром Колишевским, у коме се, између осталог, каже: „Најчешће се помиње, а „Борба” је то чак и објавила, да је посредни масонерија, која је наметнула овакав изглед Титовог гроба. Слушала сам у вези са тим и да је у време посете Либерии, југословенска партијска делегација имала извесних неспоразу-

ма око одласка на неку тамошњу свечаност. У делегацији су били и Лазар Колишевски и Добрица Ћосић. На челу делегације био је Тито. Обележавао се неки велики либеријски празник, делегација је била на путу по Африци и један од либеријских вођа, који је био велики мештар масонски, позвао је делегацију на пријем. Питам Колишевског да ли је тачно да је око тога одласка избио међу њима спор, да су остали отишли а он није. Уместо одговора Колишевски ме зачуђено пита одакле све то знам. Не жели да ту тему коментарише. Потврђује да су други ишли на свечаност, али истиче да то не мора бити доказ да је неко из делегације и сам био масон”.

Не треба посебно да Ти помињем да је овај текст изазвао праву буру у београдским интелектуалним круговима, да су букнуле приче, међу њима и неке старије, подгријане верзије, да си и Ти масон, и то високи масонски функционер. Знаш врло добро да кад чаршја дохвати неку неспорну информацију или индицију, како она у даљим интерпретацијама и конструкцијама поприма чудовишне облике. Сматрам да је неопходно да се у том смислу одмах јавно изјасниш: јеси ли или ниси масон. Ја лично не вјерујем да јеси, али, питам се зашто о тој либеријској епизоди, која се никако не може назва-

ти безначајном, нешто више ниси рекао у разговору са Славољубом Ђукићем. На Ђукићево директно питање: „Тај пут је занимљив и по томе што је у самом вођству делегације (Тито, Колишевски, Мићуновић) дошло до жестоких политичких сукоба?” Ти одговараш: „Остављам Лазару Колишевском да исприча шта је тај ташти, национално преосетљив и поносит човек, доживљавао и зашто је пао у дубоку кризу која га је у Тогоу довела скоро до нервног слома. Не бих желео о томе да говорим и због тога што сам са Колишевским био друг и пријатељ и поштовалац његовог достојанственог држања пред Титом.” (стр. 117.) Твоја уздржаност ми је несхватљива.

Разумије се, све и да јеси масон, то је Твоје грађанско право и нико Ти га не може ускратити, али, Ти ниси обичан грађанин и књижевник. Ти си дугогодишњи неоспорни вођа српске опозиције, па зато Твоје евентуално припадништво конспиративној организацији каква је масонска, не може бити само Твоја приватна ствар. Ја овога пута о масонерији не изражавам никакав аподиктични суд, ни позитиван ни негативан. Свјестан сам чињенице да су многи велики људи наше историје и културе били чланови појединих масонских ложа; да су масони многа до-

брађела кроз историју починили, али и многа лоша. Све у свему, о њима лично веома мало знам, посебно о данашњој масонерији. Али, било како било, српски народ има право да зна да ли је, без сумње, један од наших највећих живих књижевника члан неке међународне конспиративне организације или није. Ако јесте, којој ложи припада и у коликој је то сагласности с његовим, јавно изнотеним, политичким ставовима и погледима. Ако ништа друго, Твоје јавно изјашњавање требало би да предупреди све могуће спекулације и лезавуише ове постојеће.

У потпуности разумијем Твоју личну позицију. У 68. години човек не може ставити тачку на сав претходни живот, окренути нови лист и почети из почетка. Али, од Тебе, као поноса и узданице српског народа, тражи се да прије свега према себи будеш немилосрдан. Не треба ниједног свог текста да се одричеш, али би према свакоме морао да имаш крајње критичан став. Само тако можеш помоћи нама млађима које је пука случајност спријечила да имамо у потпуности идеолошку и политичку прошлост попут Твоје. Касније смо се родили и зато смо се лакше ослободити окова, и ту нема никаквих наших личних заслуга. Али, Ти о највећем броју озбиљних питања ћутиш.

Комеморација генералу Дражи Михаиловићу у Београду 17. јул 1990.

Парастос генералу Михаиловићу у Саборном храму у Београду

У „Дуги“ бр. 400 од 24. јуна 1989. године видимо како си 1946. извјештавао са режираног суђења генералу Дражи Михаиловићу: „... Овог сунчаног јунског јутра мисао и жеља милиона људи биће стварност. Да. Чему се чудити? Правда није чудо.

У тим мислима, механички сам изашао за људима који су журили. Неколико пута прекинула су ме заустављања војника: 'Молим улазницу'? И нашао сам се у огромној сали.

Пре 15 или више година – није важно – генералштабни мајор Драгољуб Михаиловић на летњим официрским баловима са дамом у балској хаљини у овој сали играо је валцер. У павиљону љубио прсте дамама. Уморан, ишао у бифе да се освежи. И, можда ту, елегантни господин лако се поклонио и слаткоречиво, али одлучно понудио хрпу банкнота за спас Европе од источног болшевијизма. Други, исти такав, још се љубазније смешио и запретио фунтама. Можда.

Сала се проломилa од пљеска. Тргуно сам се из размишљања. Суд је заузео своје место. Звучници крче. Земља слуша. За који минут чуће:

„Данас почиње суђење по кривници Михаиловића Драгољуба Драже и осталих због више дела из Закона о кривичним делима против народа и државе.”

Дрхтим. Људи око мене ломе прсте. Шум покрета, нема гласова. Сала – то су два ока, која гледају у њен десни угао одакле требају да се појаве. На једном маслинаста блуза, црна брада, наочари. 'Он!' – проломи се узлах срибе. 'Смрт издајницима!' – пригушен крик. Растем – устајем. 'Седи!' – вуче ме неко за капут. Сви вичу 'седи!', а сви се придигли. Устали. 'Седи!' Растем. 'Седи!' (...)

Бандити дају генералије. Шта ме се тичу! И петогодишње сироче из Врањина, и неписмена старина из Фоче зна их по гробовима. Шта у овом тренутку осећају људи око мене?

На немирним лицима људи благо се смеши правда.

Јавни тужилац чита оптужницу. Звучници гласно, заглашујуће испуњавају салу. Чита, а ја је не чујем – ја читам своју оптужницу...”

И ја сам дрхато док сам ове редове читао. Језа ме је подилазила јер сам сасвим недавно на својој кожи осетио шта значи комунистичка правда, правда којој се не треба чудити. Искусио сам шта значи одабрана публика на политичким процесима и улазнице које се дају само онима који мисле као државни тужилац. Искусио сам и шта значи оно „можда” у новинским коментарима режимских чланкописаца и како је бујна њихова машта кад треба обиљеженог прибијати за стуб срама и

против њега нахушкати разударену свјетину, жељну крви. Знам врло добро каква је улога публике коју режим доводи у судницу као на позоришну представу или фудбалску утакмицу. Не треба ми посебно објашњавати ни како изгледа кад сваки режимски функционер, чиновник, новинар, члан владајуће партије, почиње да чита своју оптужницу.

Али, Теби се, драги Добрице, не могу начудити. Очекивао сам да ћеш за живота сам све сопствене црне мрље отворено изложити очима јавности. Разумије се, ниси Ти крив што је суђење генералу Михаиловићу било режирано, али си одговоран што пост фестум не проговориш о тој режији и својој, макар маргиналној, улози у томе.

Ниси крив ни за голооточке злочине, али си одговоран што си и после непосредног увида у стање на Голом отоку остао члан Партије која је до тога довела, чију су основну политику ти злочини представљали. А Ти и данас говориш да је ипак требало хапсити ондашње политичке противнике.

И те како си Ти свјестан слабих тачака и своје данашње идеолошке и политичке позиције, али бојим се да је Тобом овладала сујета, да си почео да тражиш оправдања по сваку цијену. Сигурно у читавом Твом интелек-

туалном опусу да Ти је најславније мјесто роман „Деобе“, а ту слабост доказујеш видљиво појачаном загриженошћу којом га браниш, којом истрајаваш у сасвим неувјерљивом објашњавању да то дјело ниси писао као ондашњи дворски писац, под утицајем дневно-политичке коњуктеуре и јавне промоције коју Ти је такав чин гарантовао. Жустрину као израз несигурности најбоље Ти открива следећи цитат:

„Да нисам написао „Деобе“, био бих као писац истински несрећан. Сматрао бих себе изневеритељем истине о једном ужасном, срамном и трагичном паду, на срећу, малог дела српског народа. Јер „Деобе“ нису идеолошка књига, дакле, комунистичка, тенденциозна, антисрпска, како су је тумачили људи лиске и назадне свести, и како је тумаче данас плиткоумни назадњаци, српски шовинисти, фолклорни Срби, прочетнички медиокритети, који виде српство у ками и шубари; који сматрају да су у праву зато што комунисти нису у праву. Поново да се родим, поново да имам двадесет година, и са овим историјским сазнањима и поразним исходима своје социјалистичке и партизанске идеологије, опет бих био партизан и ратовао бих против четника и четништва. Под четничким барјацима, ниједан се национални, друштвени и људски проблем српског народа и Југославије није могао да реши.

Јер, четници нису ни случајно ни неправедно изгубили рат. А најмање енглеском, односно Черчиловом издајом, како то покушавају да докажу. Четништво није не само историјски анахронизам и најнижи ступањ српске националне свести, и један очајнички покушај Срба да се спасу од усташког геноцида и нацистичких одмазди по Хитлеровој формули сто српских глава за једну немачку; четништво је и једна политичка и морална немоћ чак и бољих људи српског народа да обнове окупирану и разграбљену Југославију; четништво је, по мом разумевању људске судбине у српској историји 20. столећа – једна грандиозна људска и национална трагедија. А ја сам, надам се, у „Деобама“, управо то и показао.

„Деобе“ нису победничка освета; оне су покушај одбране човека од сила зла, глупости, опаких идеја у њему. У „Деобама“ сам испричао своју истину о злу, несрећи, буди и трагици људи који су били четници. У „Деобама“ ја нисам мрзео четнике, мучио сам се да их разумем, тумачим и њиховим патњама браним их од свег зла и својих заблуда.“ (329-330.)

Своју стереотипну идеолошку пројекцију четништва, сведену по стандардним комунистичким обрасцима на „каму и шубару“, Ти приказујеш као једину истину, а онима који Ти опони-

рају, умјесто аргументима, узвраћаш мржњом и увредама. О четништву ће права историјска истина бити написана и у нашој земљи публикована тек кад одлучујућу улогу у јавном животу престану играти људи који су, попут Тебе, преоптерећени доктринарним предрасудама и личним анимозитетима. Истина, нисам, и поред свега, од Тебе очекивао да све негативне рецензије Твојих „Деоба“ припишеш тумачима којима тако немилице лијешиш најпогрдније етикете. У недостатку аргумената Ти удараш псовком. Ко су уопште ти „плиткоумни назадњаци“, „српски шовинисти“, „фолклорни Срби“, „прочетнички медиокритети“?

Сјећам се времена кад су режимски пропагандисти и Тебе честили истим или сличним епитетима. Зашто се, Добрице, служиш идентичним средствима као и они који су Те до уназад неколико година систематски прогонили?

Говориш о „ужасном, срамном и трагичном паду“ дијела српског народа. Питам Те да ли је уопште могуће замислити ужаснији, срамнији и трагичнији пад српског народа од овога који су нам проузроковали комунисти. Шта може бити ужасније од наше данашњице, може ли се замислити нешто срамније, да ли је могуће нешто трагичније?

Српски четници марширају кроз Београд

Градоначелник Кливленда Џорџ Војновић уручује плакету В. Шецељу, у присуству Ђорџа Ђелића.

Кажеш да си у „Деобама“ писао истину о грађанском рату међу Србијама. Јеси ли можда заборавио да си ту „истину“ писао као партијски функционер и идеолог, да су у сваком тренутку Твоји књижевни подухвати били у функцији дневне политике Комунистичке партије, баш као и Твоји публицистички текстови, објављени у двије збирке тематског блока „Акција“ („Прилике“ и „Одговорности“). Ко је уопште, у то вријеме, код нас био у стању да пише и објављује истину о савременим збивањима.

Пркосно тврдиш да би, да се поново родиш, опет био партизан. Поново би нам даровао ово социјалистичко самоуправљање, братство и јединство народа и народности, диктатуру пролетаријата, водећу улогу савеза комуниста као радничке и друштвене авангарде, асиметрични федерализам, делегатски систем и несврстану спољну политику. Хвала Ти Добрице. Воље, немој се поново рађати. Ако ни данас не видиш никакве повољније алтернативе чему онда уопште Твој садашњи политички ангажман?

Је ли нас уопште могла задесити гора судбина од ове коју су нам комунисти испословали. Шта би се десило да су побједили четници. Можда би Ти остао пољопривредни техничар у Ве-

ликој Дренови, али Србија или Југославија би данас била демократска држава, у најгорем случају на оном степену економског развоја који је постигла Грчка. Да не би у нашој земљи данас постојао било какав диктаторски режим најупечатљивије свједочи чињеница да у савременој Европи уопште не постоји ниједна грађанска диктатура. Постоје само комунистичке диктатуре, њих девет, и све су народ и државу довеле у готово истовјетан трагичан положај, што опет говори да код нас примарно није крив. Тито, него је идеологија већ у старту била промашена; промашена је Марксова, Енгелсова и Лењина политичка теорија.

Е сад замисли ситуацију у којој нас не би оптерећивало ништа од овог лошег, чиме су нас даровали комунисти. Тешко је замишљаш, зар не? Тешко је човјеку и прихватити знања да му је готово читав живот био промашен. И нехотично се тада у подсвијести пробуде одбрамбени механизми. Они могу да реагују муњевито, али врло често, и непромишљено. Немогућност и неспремност да признаш дефинитиван пораз тјера Те у мржњу. Где постоји мржња нема право дијалога. Зато се уповањаш у ровове грађанског рата и сваки пут испочетка

војујеш одсудну битку. Не признајеш никакво примирје, никакву арбитражу.

Ипак, покушајмо овај проблем сагледати и са другог аспекта. Неоспорно је да је у нашој земљи вођен грађански рат. Ако за тренутак оставимо по страни окупаторска звјерства и усташки геноцид, имамо у виду да су међусобно ратовали партизани и четници. Међусобно су се убијали. Као у сваком грађанском рату, убијали су и цивили. Убиство цивила је ратни злочин и не може се правдати, али се ни злочини не могу генерализовати и, уколико су их чинили ограничене групе бораца и појединци, приписивати читавој војној формацији. Е овдје долази Твоја интервенција: партизани су убијали из добрих намера, а четници из лоших. Ма немој!

Кренимо даље. Копајући по историјским документима, свједочанствима, научним и публицистичким списима, дошао сам до апроксимативне процјене да су четници у току другог свјетског рата убили укупно десет до дванаест хиљада људи (ако се изузму људи погинули од четничког метка на бојном пољу). У исто вријеме партизани су убили око сто хиљада људи (такође, изузимајући погинуле у борби). Треба ли да Ти набројим масовна пар-

тизанска стратишта, „пасја гробља“ и сличне примјере „лијевог скретања“, како сте ви комунисти сопствене злочине називали, ако их већ нисте никако могли прикрити.

Ето, и ова два, тако неспорна, елемента сасвим су довољни да у парампарчал рабију Твоју „књижевно комунистичку“ истину.

Али, ни ово није у свом том вртлогу најпотресније. По мом мишљењу, ставично је то што Ти Добрице још ниси изашао из ровова грађанског рата, што још увијек водиш праву идеолошку битку, класну борбу, истина, помало модификовану. Такву борбу и Пољаци су одавно обуставили. Тешко је наћи у тој мјери идеолошки затуцаног доктринара и међу пољским комунистима, који би клеветао, рецимо, генерала Андерса и његове ратнике, за које знамо да су на сличан начин изгубили рат као и војска генерала Михаиловића.

Да уопште и не помињем шпанског диктатора Франциска Франка који је наредио да се на истом мјесту прикупе кости изгинулих фашиста и републиканца, подижући им величанствени споменик на коме пише: „Они су пали за Шпанију“. Њихове нарогушене идеологије помирила је смрт и вјечност, али и разборитост преживјелих. Не вјерујем да би без тога геста

Шпанија била у стању да тако лако обнови демократију.

Као, малтене до јуче, неприкосновеном лидеру српске опозиције није Ти ни на памет пало да се заложим за политику националног помирења свих Срба, за закопавање наших ратних сјекира. Ти би опет био партизан и борио би се против четника. Ти би да опет дијелимо српски народ и изводимо га на кланицу. Е то Срби више неће дозволити. Србима је доста идеолошких подјела и међусобних сукоба. Срби ће јединствено и сложено изборити слободу и демократију, грађанску демократију, да Ти за сваки случај нагласим, да ме не би погрешно схватио да мислим на „социјалистичку“.

Да би се слобода и демократија дефинитивно освојила морамо претходно и неке припремне радње обавити. Комунистички режим у Србији и Југославији је прилично либерализован и осавременен. Али, ми немамо адекватну опозицију која би му се могла ефикасно супротставити нудећи нешто ново, боље. Више истакнутих режимских челника у многоме су надмаши неке традиционалне опозиционаре и по реторичким иступима и по конкретним политичким поступцима. Промјене су биле толико брзе да их старији опозиционари нису могли ни пажљиво пратити, а камоли им се при-

лагођавати и упоредо радикализовати сопствену позицију. Наша опозиција углавном је још она из Титовог времена: укалупљена у идеолошке шеме, политички кастрирана, оптерећена метузалемима. Режим је прилично успјешно провентилисао своје редове, а опозиција још није и због тога много трпи. У режимској штампи и у иступима чисто режимских политичара све је више критичких примједби и на рачун Јосипа Броза, а међу опозиционарима још није забиљежена нека озбиљнија примједба, упућена дисидентској „светој породици“. Посебно је српској опозицији потребан радикалан преврат: старије са свим почастима „пензионисати“, а опозициону дјелатност препустити у руке младим, идеолошки нефрустрираним, бескомпромисним опозиционарима широких видика. Само би такви могли успјешно да се носе с подмлађеним и школованим партијским гарнитурима које су тренутно на власти.

Што Ти и Твоји пријатељи то прије схватите, утолико ће нам та обнова бити безболнија и плодноснија.

Желећи Ти дуг живот, добро здравље и успјешан даљи књижевни рад, срдечно Те поздрављам.

У Београду, 20. октобра 1989.

Српски четници марширају кроз Београд.

Српски четници на Равној гори

СРПСКИ ЧЕТНИЧКИ ПОКРЕТ

ПРИСТУПНИЦА

Име и презиме _____ тел: _____

год. рођ. _____ занимање _____

адреса _____ општина _____

потпис _____

**ЗА ВАСКРС СЛОБОДНЕ СРБИЈЕ!
СРБИЈА ЈЕ ВЕЧНА ДОК СУ ЈОЈ ДЕЦА ВЕРНА!
СА ВЕРОМ У БОГА - ЗА КРАЉА И ОТАЏИНУ!
РАВНА ГОРА ПОБЕДИТИ МОРА!**

Пристапници доставити на адресу:

Др ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ, Посавског одреда 36, 11273 БАТАЈНИЦА

Чланарину у износу од 100 динара за текућу годину уплатити неком од овлашћених чланова Централне управе уз признаницу на основу које ће се ускоро издати чланска карта.

Српски четници у манастиру „Св. Прохор Пчињски“

ВЕЛИКА СРБИЈА

Новине Српског четничког покрета

Издавач:

Група грађана која настоји легализовати политичку делатност странке Српски четнички покрет

За издавача:

Војвода др Војислав Шешељ

Издавачки савет

Др Борђе Николић, адвокат Милорад Вукосављевић, др Трипо Зиројевић, Тодор Бошковић, Драган Тодоровић, Ненад Вукановић, Миладин Тодосијевић, Срђан Гламочанин, Александар Стефановић, др Војислав Шешељ.

В.Д. главног и одговорног уредника

Срђан Гламочанин

Техничка редакција „Глас“

Привремена редакција:

Војин Вулетић, Вукан Дреун, Горан Пешић, Винета Мариновић, Радован Андрејевић, Гордана Ристић, др Велибор Стефановић, Зоран Дражиловић, Јован Вучковић.

Штампа: НИГП „Глас“, Влајковићева 8, 11.000 Београд.

Редакција прима пошту на адресу: др Војислав Шешељ, Посавског одреда 36, 11273 Батајница,

Лист „Велика Србија“ је регистрован у Секретаријату за информације Социјалистичке Републике Србије. Решењем број 413-973/90-01 Секретаријата за информације СР Србије од 25. јула 1990. „Велика Србија“ је ослободена од плаћања основног и посебног пореза на промет.

На основу чл. 1. и 5. Закона о избору председника Републике ("Службени гласник РС", број 1/90) и члана 28. Закона о избору народних посланика ("Службени гласник РС" бр. 1/90 и 3/90),

Републичка изборна комисија на седници 2. новембра 1990. године, донела је

РЕШЕЊЕ

Потврђује се Предлог да се за кандидата за председника Републике утврди ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ, доктор правних наука из Батајнице, Посавског одреда 36, рођен 11. октобра 1954. године, који је Републичкој изборној комисији поднела група грађана 30. октобра 1990. године.

02 Број 013-59/90

У Београду, 2. новембра 1990. год.

РЕПУБЛИЧКА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

СЕКРЕТАР КОМИСИЈЕ
Владета Поповић

Владета Поповић

ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ
Мр Часлав Игњатовић

Часлав Игњатовић

1. Др Јездимир Митровић

Јездимир Митровић

2. Драгољуб Петровић

Драгољуб Петровић

3. Павле Канурски

Павле Канурски

4. Бранко Маљковић

Бранко Маљковић

5. Борисав Чолић

Борисав Чолић

КОМУНИСТИ, ВАШ ЈЕ
ЗЕМАН ПРОШ'О, ВОЈВОДА
ЈЕ ИЗ ЧИКАГА ДОШ'О!

